

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת שמיני

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
18:33	18:47	18:53	18:43	18:36	18:52	18:47	18:55	18:54	18:36	כניסת שבת
19:52	19:51	19:51	19:52	19:50	19:53	19:53	19:51	19:52	19:50	יציאת שבת
20:26	20:30	20:28	20:26	20:29	20:27	20:29	20:28	20:28	20:29	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

דף היומי: בבא בתרא פד - ז | משנ"ב: מסימן ר"א סעיף ג' עד עד סימן ר"ג | מוסר: שם עולם פרק ו' עד פרק ז' והנה כל זה כתבנו | קנין חכמה: יש מתבייש אם ימנע' עד שער האהבה ו'אהב רעיו'

יום המישי כד ניסן תשע"ז | פניני פרשת שמיני | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועזו

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

כשהיה בן שלושים, בעקבות חולי של בתו קיבל על עצמו כמה קבלות, בתוכם קבלה שלא ליטול ידיים רק לסעודה של מצוה וכך עשרות שנים לא אכל כי אם מסעודת מצוה

פרק מיוחד בגדולתו של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

שכן לא היה מה שידבקם, לא ברור מה היתה הסיבה שאכלם האם היה זה שלא להנות מעוה"ז או משום שנזהר ממאכלים שיכולים להפריע למצב של גוף נקי בהיותו מניח תפילין בכל שעות היום, כך או כך למד אותו תלמיד על דרגת פרישותו של רבינו שאכל דגים אלו בלי שום טעם בקביעות עשרות שנים. כמו כן תלמידו הג"ר משה לואיס ראש ישיבת שערי חיים היה מביא לו מדי יום מאפה אותו הכינה רעייתו הרבנית, מאפה שנעשה מחומרים בריאים בהדרכתו, קמחים ודגנים, שמרי בירה וכד' כמעט בלי טעם. כששאלה מישהו פעם איזה טעם יש לתערובת כזו? התפלל על השאלה, והשיב איני יודע, זה טעים ובריא!

דבר נוסף, היו מביאים לו בשיעור כוס קפה מהביל להרוות צמאונו בשעת השיעור. מעולם לא שתה את הקפה כשהוא חם וטעים, תמיד שתהו כשהיה קר, לא ברור האם היה זה בכוונה או שהיה שקוע בשיעור ושכח או שעשה זאת כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה שכידוע דעת הפוסקים שלא מברכים כששותים כוס רותח ומהביל שלא ניתן לשתות ממנו רביעית בבת אחת. כך או כך, ראו שלא נהנה מכוס שתיה רותח. שוקולד זה טפל?

היו תקופות שהיה משתמש בשוקולד במקום סוכר כממתיק הקפה, אמרו אז שעשה זאת בהמלצת רופאו שאמר לו שבשוקולד ישנה תכונה שהוא ממריץ את הדם ונותן אנרגיה לגוף. תלמידים משוויץ היו מביאים לו משם שוקולד כשהגיעו והיה מודה להם על כך ומברכם. היה בזה משהו לא מובן בהתאם לכל הנהגתו הידועה בישיבה להתרחק מתענוגים ומותרות וכאן מביאים לו דווקא שוקולד משוויץ. מספר תלמידו הג"ר משה לואיס: פעם היה לרבינו ספק האם ברך על הקפה, הציע לו רבי משה שיקח חתיכת שוקולד ויברך עליה שהכל ויוציא את הקפה, רבינו התפלל לעומתו, שוקולד? הרי זה טפל לכוס קפה, איך יפטור אותו?

כידוע בסביבות גיל שלושים בעקבות חולי של בתו קיבל על המשך בעמוד הבא <<<

"ואת הנחיה אשר תאכלו" (ויקרא י"א, ב')

למרות שגדל באמריקה החומרנית והנהנתנית ואולי דווקא משום כך קידש רבינו עצמו ומגיל צעיר הרחיק את עצמו מהבלי ותענוגי עולם הזה מחשש שהם עלולים להפריע לגדילתו וצמיחתו. מרגלא בפומיה לחזור על דברי רז"ל שהתורה מעלה מטומאה לטהרה, מטבע הדברים דרגת קדושתו ופרישותו של אדם רם המעלה הינה בהצנע לכת ורב הנסתר בה על הגלוי, שכלל שראו וידעו ידע להסתיר מעיני כולם את פרישותו מהנאות העולם הזה, הוא עצמו לא נתפס בעיני הציבור כאדם פרוש מעולם הזה, והיה נראה טבעי עם כל אדם שהוא, אך אדרכה במקום שאתה מוצא ענוותנותו שם גדולתו וחסידותו.

מר רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

במשך השנים הראשונות בארץ ישראל ישב רבינו עם הבחורים בכל שעות היממה משעות הבוקר המוקדמות ועד שעות הלילה המאוחרות ואז הם ראו גם את מנהגו במאכליו שהיה אוכל בפרישות, במידה מצומצמת מאד ולא אחת כשהביאו לו את האוכל היה מוריד מראש חלק ממנו, ומורה להעבירו לצלחתו של חתנו הג"ר חיים דב שיהיה לו כח בשקידתו העצומה או שהעביר זאת לאחרים, תלמידים וכד', ולעצמו השאיר מעט מאד. כך מעידים

רבים שבמשך השנים היה מוריד ממה שהרבנית שמה לו, כאשר ברור היה לו שלא תדע מזה, לאחרים, כך גם בבתים שהתארח ונתנו לו כיד המלך כראוי לאורח שכזה, חיפש ומצא שעת כושר כשלא ראו וביקש מאחרים שיאכלו חלק ממנתו.

מלבד זאת היה לו בישיבה במשך שנים רבות כופתאות מיוחדות שהיו עשויות מדגים טחונים שזה היה מאכלו. סיפר אחד התלמידים שנכנס פעם למטבח הישיבה וראה את הטבחית עוסקת בבישול קציצות אלו ומתוך סקרנות ביקש לטעום מהם. התברר שטעמם היה תפל מאד מאד, שכן לא היה בהם שום תוספת, קמח או מלח או תבלין אחר, וצריך היה להזהר שלא יתפוררו במהלך הבישול

מהיכן היה למרן הגרי"ש אלישיב כסף לחתן את בתו הגדולה?

הרב אהרן כהן

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל (ויקרא ט', א')
כתוב במדרש (בד"ר י"א, ח'): "אמר ר' עקיבא נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפיים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם". יכולתם של גדולי ישראל לראות

ולהבחין בדברים שאנשים רגילים אינם יכולים לראות, נובעת מחכמת התורה שיש בהם, שהופכת אותם לנקיים מכל הדברים החיצוניים והאישיים, ואין להם אלא רק דעת תורה.

על ידיעותיו העמוקות של מרן החזון איש והתמצאותו המופלאה בכל תחום ועניין במכמני החיים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סימן

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

ג') הגאון ר' שמואל הלוי ואזנר זצוק"ל, שברור לו שיכולת זו הגיעה לו מכח לימוד התורה לשמה, כמבואר בפרקי אבות, שהוא אחד הסימנים שמגלים לו רזי תורה, והיינו סודות התורה, שא"א בשכל האנושי לעמוד עליהם, את זה מגלים לו במתנה מן השמים. כאשר הגיעה בתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, מרת בת שבע ע"ה לפרקה, לא היה לו לתת עבורה מאומה לנדוניה. כידוע, באותו זמן, המצב הכלכלי ששרר בבית, היה בכי רע. בני משפחת אלישיב חיו בדחוקות ועניות נוראה, הכסף שקיבל הגרי"ש מ"אהל תורה" ומ"תפארת בחורים" הספיק בקושי לצורכי אוכל נפש, להביא לחם לבני ביתו.

לאחר שהוצעה הצעת השידוך של רבי חיים, נפגשו בני הזוג מס' פעמים, ואז הגיע הזמן לדבר על הכספים. לשם כך נסע הגרי"ש

אלישיב לב"ב, כדי להיפגש עם אבי החתן מרן הסטייפלר על הנושא הכספי ועל שאר הדברים הקשורים לשידוך.

מרן הסטייפלר אמר למרן הגרי"ש אלישיב שהוא מעוניין לקבל דירה עבור בנו. אמר לו מרן הגרי"ש: "הבן שלכם אכן מאד חשוב, אולם בתי גם היא חשובה. אמנם נהוג שצד הכלה נותן יותר, אולם לא הכל..."

ענה לו מרן הסטייפלר: "בחדר הסמוך יושב גיסי מרן החזו"א, בא נכנס ונתייעץ עמו". שמע מרן החזו"א את שניהם ושאל אותם: "האם תקבלו את מה שאני אומר לכם?" השיבו שניהם בחיוב, לקח החזו"א פתק וכתב עליו: "התחייבות מצד הכלה לתת דירה".

מרן הגרי"ש התפלא מאד על ההכרעה החותכת, ושאל את מרן החזו"א "מאי חזית?", חייך מרן החזו"א ואמר לו: "את כל ההנהגות שנהגת עד היום תמשיך כרגיל, אל תעשה שום השתדלות להשיג כסף עבור הדירה, אלא שהדירה תגיע דרך הצינור שלך".

שמע מרן הגרי"ש וקיבל. חודש ימים לפני החתונה הגיע שליח ממרן הסטייפלר למרן הגרי"ש, לשאול אותו מה קורה עם הדירה, ענה מרן הגרי"ש לשליח: "לך למרן הסטייפלר ותזכיר לו את מה שהחזו"א אמר..."

כששמע זאת מרן הסטייפלר, נכנס לביתו של החזו"א ואמר לו: "המחותן אמר שהוא שומע למה שאמרתם לו, שעליו להתנהג כרגיל, ולא לעשות השתדלות בדבר".

אמר לו מרן החזו"א: "למה באמת הלכתם אליו? עליכם ללכת לחמיו, מרן ר' אריה לוי, ולומר לו שבעוד חודש החתונה, ואין עדיין דירה". אכן כך עשו, ורבי אריה לוי השיג את הכסף וארגן להם דירה...

<< המשך מעמוד הקודם

סב לפתע על עקביו וחזר לאולם, לא היה מובן מדוע הוא חוזר, הלך תלמיד אחד בעקבותיו וראה שהוא מחליף את צלחת העוגות באחרת. שאל התלמיד, ילמדנו רבינו מה העניין וענה: "סיז גיווען צו גוט", "זה היה טוב מידי", כנראה ההסבר, שאכן אכל משיירי מצוה, אבל אם לקח עוגות מפוארות, אולי חשד עצמו שלוקח מפני טעמים הערב ולא כדי לאכול משיירים של מצוה.

כך באוכל וכך בכל ענייני עוה"ז ראו איך שההביל את כל ענייניו וגם כשהתארח בביתם של שועי ארץ ועברו דרכו סכומי כסף גדולים ושם בזה שהשיגם לכלכלת הישיבה, ההביל את החלק הגשמי שבזה ורק מה שיוכל להשתמש בזה לישיבה או לרוחניות. כמה פעמים כשנכנס לחתונות מפוארות היה אומר לבחורים, עוד כמה שעות אפילו מפות לא יהיו כאן לשולחנות. פעם לקחו אחד הגבירים שביקר בביתו לאיזה גינה מרהיבה ומהודרת ביפויה, מתוך מחשבה ששם ינוח וירגע, הרי בלאו הכי הוא לומד, לאחר שאותו אחד הלך התחנן רבינו למלווי שיקחו אותו משם, כששאלהו לדחיפות העניין, ענה שוב: זה יותר מידי!

רבי אברהם שקלאר ששימש את רבינו במשך תקופה בשעות הצהריים סיפר, שכאשר החל את תפקידו הודרך לבדוק קודם שמגיש לפניו את החלב להריחו אם אינו חמוץ ומקולקל, שכן רבינו עצמו לא יבחין בזה והדבר עלול להזיק לו.

(מתוך 'מגדלתו ומרוממתו')

עצמו כמה קבלות, בתוכם קבלה שלא ליטול ידיים רק לסעודה של מצוה וכך עשרות שנים לא אכל כי אם מסעודת מצוה, בשנים מאוחרות היו בני המשפחה ותלמידים מביאים לו אוכל מסעודות מצוה שעשו, גם כשלא השתתף בהם כדי שיוכל ליטול ידיים. גם במאכלים אחרים העדיף לאכול משיירי מצוה, שבת או סעודות מצוה. גם במה שכן אכל ראו לא פעם שהקפיד על תענית הראב"ד, דהיינו שהיה משאיר בצלחת מעט אוכל שלא אכל או שהיה מפריש מראש או שהשאיר בסוף המנה.

"זה יקר מידי"

אחד מתלמידיו עשה פעם לרבינו קידוש בשבת בבוקר. לאחר הקידוש שלח ידו לקחת עוגה מהצלחת, לפתע משך ידו מעוגה טעימה שהיתה שם ולקח פשוטה יותר ופלט: "סיז צו טייער", "זה יקר מידי". לרגע לא הבין התלמיד מה נוגע מחירה של העוגה בחנות לעכשיו. אולם מיד הבין שלא דיבר על מחירה של פרוסת העוגה בחנות, אלא התכוון לדברי מרן הגרי"ש סלנטר שהעולם הזה הריהו כבית מלון יקר, שכשם שבמלון משלמים על כל דבר קטן סכום רב, שכן התשלום אינו על המאכל אלא על כל הפאר וההדר של המלון, כך בהנאה מחיי עולם הזה התשלום על ההדר בשימוש בגשמיות הבריאה.

פעם כאשר יצא רבינו מברית מילה של אחד מאברכי הישיבה. כדרכו נטל רבינו צלחת משולחן העוגות כדי שיהיה לו אוכל משיירי מצוה והלך עמו בדרכו לרכבו, כאשר כבר היה קרוב לרכב

היה זה כאשר אברך שובבני, הציע לו גלידה לכבוד ראש חודש, בענוותנותו לא עשה מבקשתו עסק והסכים בטבעיות האופיינית לו... האברך הביא גלידה בצלחת, ואז ר' אברהם החכים מולו

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל בעבודה עילאית גם בעת מאכל ומשתה

רשות מפורשת, שמא המלח שייך לו, ולא לראש הישיבה, כי זכה במלח כאשר הביאו לו מהמטבח את שקית המלח, ואיך יטול קמצוץ מלח ללא רשות?!... פניו היו נבוכות. תוך כדי הבחין כי ליד המלחיה שלא עמדה יציב, מפוזר מעט מלח שנפל, את פיזור זה חפן לתוך כפו באומרו, שמעט מלח מפוזר בצורה זו וודאי מותר ליטול, כיון שבכל מקרה המלח יזרק לאשפה, והרי הוא כהפקר. הבחור ליווה את הרב בברכת לילה טוב, ונטל כמה גרגירי מלח בכף ידו הצעירה, כדי למלוח בהם את תבשילי חייו - ללמוד ולהשכיל מדרכי רבו.

שח אחד מתושבי חדר 33: פעם הבחנתי כי בצידי השולחן נותר מאכל, שנותר מסעודת הצהריים של אמש, סידרתי את השולחן, וכמובן שהוצאתי את שיירי ארוחת צהריים של אתמול לאשפה. כאשר הרב נכנס שאל "איפה מנת האוכל שהיתה כאן?" תמהתי שהרב בכלל מתעניין באוכל, "בשביל מה הרב צריך את זה?!" "היום ראש חודש ושמרתי את זה מאתמול, שיהיה לסעודת ראש חודש"... (כמבואר מנהג המדקדקים במשנ"ב סימן ת"ט סק"ב) התנצלתי בפניו וסייעתי לו להשיג מאכל אחר לכבוד ראש חודש...

כיון שביקש להוסיף מאכל לכבוד ראש חודש, היה יוצא לחנות לקנות דבר מה - מה שראה מול העיניים על המדף בחנות, ומה שהמוכר בחנות המכולת הציע לו. בתקופות האחרונות שתי יין לכבוד ר"ח. הוי עובדה שהוא מיהר, והמוכר הציע לו גלידה, הוא לקח שילם ויצא, הניחה בחדרו על השולחן, עלה לבית המדרש ללמוד, ושכח מהעולם ומלואו. לפני שקיעת החמה נזכר כי עדיין לא אכל את המאכל לכבוד ראש חודש, ירד לחדרו במהירות, וכמובן מצא כי הגלידה נמסה על השולחן (מפי עד ראיה).

מספרים כי פעם היתה לו כוונה להמיס את הגלידה... היה זה, כאשר אברך שובבני, הציע לו גלידה לכבוד ראש חודש, בענוותנותו לא עשה מבקשתו עסק והסכים בטבעיות האופיינית לו... האברך הביא גלידה בצלחת, ואז ר' אברהם החכים מולו, והחל בדיון מרתק בהלכה, אודות ברכה על גלידה: ממה היא עשויה ואיך המרכיבים ישפיעו על הברכה של הגלידה, האברך העמיק גם הוא איתו, ועד שהדיון ביניהם הסתיים, היא נמסה, וכך אכלה מתוך הצלחת, ושיבח את הנותן בחום על הגלידה המיוחדת שהעניק לו...

סיפרו בישיבה. כי בערב קיצי אחד הבחור שישן בחדרו אכל על שולחנו גלידה, ובדיוק באותה שעה הגאון ר' אברהם נכנס: "הגלידה נמסה, אין לי מקרר, אולי הרב יטעם גם הוא מהגלידה שקנית" הציע לשר התורה (שובבות נעורים)... ר' אברהם לא סירב, אלא קיים בעצמו 'ונפשי כעפר לכל תהיה', ומלבד זאת, היתה לו לר' אברהם זצ"ל גאונות מיוחדת איך לא לעשות עניין מנושא האכילה, לא לעסוק סביב האוכל בגינוני פרישות ולא גינוני צדקות, אלא לתת תחושה כי האוכל אינו נושא מרכזי שיש לדון

המשך בעמוד הבא >>>

"זאת החיה אשר תאכלו" (ויקרא י"א, ב')

כאשר היה סמוך ובטוח בכל הפניות ההלכתיות, אכל עוף ובשר, אך היו שנים ארוכות, שמשום מה החמיר, וממילא בכל הארוחות אכל ירקות ומוצרי חלב, ביצה ולחם, וחוזר חלילה. לאחר נטילת ידיים והמוציא, תחילה אכל את הלחם בדקדוק ובמחשבה (אכילת המוציא "בכדי אכילת פרס") ומכאן ואילך, קשה לדעת אם מחמת עינונו בתורה לא ידע כל עיקר מה מכניס לפיו, או שאיבד בכלל טעם כל שהוא באוכל, מה שהיה נראה בחיצוניות כאילו היתה לו עבודה נעלמת ועילאית בעת האוכל. אם היו מכינים לו לדוגמא, מגש עם פרוסות לחם, קוביית חמאה, סלט, ריבה, גבינה, חלב ומים וסוכר, אכל לפי מה שהיה מונח על המגש: גבינה, סיים, אכל את גוש החמאה - הכניס לפה וסיים, אח"כ סלט הירקות, לאחר מכן ריבה. ממש כך - אחד אחרי השני, מתוק או חריף. בסבלנות, בנעימות ובפשטות, מה משנה איך הויטמינים נכנסים לגוף... כל זאת ללא גינוני פרישות ויחוד ייחודים חיצוניים, אלא ר' אברהם כמו שהוא כאילו לא קרה דבר. גם בבית אכל כך, ואף בסעודות שבת - לא לפי הטעמים וצורת האכילה המתבקשת למי שטעמו בפיו. אכל ושבע לכבוד שבת בלי להתייחס כלל לפרטי המאכלים. (ועם זאת היה משבח את הרבנית שוב ושוב "כמה שהאוכל טוב, מחזק את העצמות", "נפלא ממש" ועוד נוסחאות מעומקא דליבא).

בנוסף מעיד תלמיד מובהק: "כארבע שנים הייתי חברותא שלו, ופעמים רבות בשעת ארוחת צהריים הביאו לו אוכל חם, אך מעולם לא אכל חם. מהצד היה נראה שאין לו בכך שום כוונה, אלא פשוט אחז תמיד באמצע המהרש"א או הרשב"א ולא הפסיק ללמוד וממילא האוכל איבד את חומו. אבל יתכן מאד שהיה לו בזה דקדוק הלכה כל שהוא או שבירת תאוות האכילה וכיוצ"ב, וכדרכו להסתיר להעלים הנהגותיו בקודש.

...

לילה אחד קרוב לחצות, הבחין אחד הבחורים כי הרב פוסע בין חדרי הפנימיה ועל פניו מתוח מבט של חיפוש. אולי עוקב אחרי בחור, שמא מחפש את אחד הבחורים - מקרה לא מצוי. השעה היתה מאוחרת. הבחור ניגש אליו בהססנות "הרב מחפש מישהו?" ר' אברהם השיב, כי עדיין לא סעד את סעודת הלילה כי אין לו מלח לטבילת המוציא, וכיצד יטול ידיים אם אין מלח?! וכעת הוא בחיפושים אחרי מלח (סיכויים קלושים).

הבחור נעמד לעזרתו לגייס את המלח הנכסף... ר' אברהם ניסה את מזלו בחדר של מגיד השיעור רי יוסף וייס זצ"ל, אולי שם יש מלח, ואכן הנה הם מצאו בארון בצידי החדר מלחיה עם מלח שהביאו ממתבח הישיבה לחדרו של הרב וייס, אלא, שבשעה מאוחרת כזו הרב וייס לא היה בחדרו, ואיך יטול את המלח ללא

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל

גיבש עורך הדין במוחו רעיון שטני, כאשר התכונן היהודי לעלות באחד הדיונים אל הדוכן, ולהציג את טיעונו, צבט אותו עורך הדין צביטה עזה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הנהגת הקב"ה עם ברואיו במדה כנגד מדה, שניתן לראות אף בימינו.

יומיים לאחר ששב מורנו בעל ה'אילת השחר', הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן ממסעו במוסדות התורה של אמריקה, בחורף תשס"ה, צלצל הטלפון בביתו, על הקו היה אדם שמימן את כל הוצאות הטיסה של ראש הישיבה ופמליתו, וכן את שהותו הממושכת ביבשת האמריקנית.

הגביר סיפר להגרא"ל שטיינמן דבר מופלא. לפני שראש הישיבה הגיע לאמריקה, הודיע האיש למזכירתו שכיון שיהיה עסוק מאד במהלך הביקור, הוא מתכונן לעזוב את המשרד למשך שבועיים, ונתן לה הוראות לביצוע.

אחת ההוראות היתה למכור מניה שהשער שלה בבורסה עלה, ואפשר עתה להשתכר מכך רווח עצום. הוא גם הורה למזכירה שבמהלך השבועיים הבאים לא תעביר אליו אף שיחת טלפון.

מיד לאחר תום הביקור, חוזר האיש למשרדו ובקושי הצליחה להוציא מפיה הודאה ששכחה לבצע את ההוראה הזו.

הגביר מתקשר לבורסה כדי לברר מה עלה בגורל המנה ולהזדרז למכרה עתה, ומה מתברר?

עקב שינויים בשוק הנפט העולמי, עלתה המניה ממש עכשיו בעשרות אחוזים!!!

דבר שאינו מצוי כלל, כידוע בבורסה האמריקנית. וכך התעשר האיש ביום אחד בהון עתק.

אם היתה המזכירה מוכרת את המניה באותו יום שביקש לא היה הרווח נכנס עתה לקופתו.

כיון שראה השי"ת את מסירותו לראש הישיבה, ואת הכספים המרובים שהזיל מכיסו על מנת שביקורו של הגרא"ל יעלה יפה נתן השי"ת בראשו להודיע למזכירה שלא תעביר לו שום טלפון (כי אם היתה מתקשרת אליו במהלך השבועיים הוא היה שואל אותה אם מכרה את המניה), וכך יצא שבסופו של דבר המניה לא נמכרה, ובחשבונו עלו רווחים אדירים.

(הגדה של פסח חישובי חמד)

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

הייטב בְּעֵינֵי ד' (ויקרא י' י"ט)

בארצות הברית פורסם על עורך דין ידוע, לא-יהודי, שנתקף בשיגעון נורא, עד שמת לפתע במיתה משונה מאד, ואיש לא ידע מה היה הגורם לכך. העיתונים בחו"ל דיווחו בהרחבה על מיתתו של עורך הדין, והקהילה המשפטית גם היא נתקפה בהלם לאחר הארוע. אכן, מי שהסתכל רק על מקרה המוות המוזר ולא השקיק על הארועים שקדמו לו, מתוך אספקלריה של אמונה, לא יכול היה לתפוס על מה ולמה מת העו"ד במיתה שכזו. רק אדם המהלך בהרגשה ברורה שיש בורא לעולם, ואין עוד מלבדו, הבין כבר את הקשר בין מקרה אחד לשני.

יהודים המתגוררים באזור ספרו לנו שכמה שנים לפני שעורך הדין ההוא השתגע ויצא מדעתו, הוא ייצג אחד מלקוחותיו שתבע יהודי למשפט. מיד בתחילת המשפט ראה עורך הדין לאן נושבת הרוח, והבין שהצדק נמצא לצדו של היהודי.

כיון שנשכר על ידי הצד השני, ורצה לשלשל לכיסו את השכר הגדול החליט להוכיח בפני השופט שהיהודי הנתבע אינו שפוי בדעתו. בדרך זו הוא ביקש להראות בפני השופט את צדקתו של הגוי. אבל מה עושים כאשר גם את זה אי אפשר להוכיח, שהרי מדובר ביהודי שפוי בהחלט? – גיבש עורך הדין במוחו רעיון שטני, והחליט לממשו. כאשר התכונן היהודי לעלות באחד הדיונים אל הדוכן, ולהציג את טיעונו, צבט אותו עורך הדין צביטה עזה מאחוריו, וכדי שלא יזהו אותו כמי שעשה את המעשה – ביצע את הצביטה בזריזות ידיים גדולה...

מרב כאב, החל היהודי, שהיה בדרכו לדוכן לצעוק ולקפוץ בתוך אולם המשפט הכאב היה כל כך חד, שבמשך דקות ארוכות לא הצליח להרגע, וכיון שעל פניו לא היתה צריכה להיות לו כל סיבה לצעוק, והוא לא הצליח לשכנע את השופט שאחד הנוכחים צבט אותו, יצא מופסד בדינו.

כל המעורבים במשפט ההוא, אולי הספיקו כבר לשכוח את הענין, אבל השי"ת לא שכח, ושילם לעורך הדין בדיוק כפי המגיע. מידה כנגד מידה.

וכיון שמידה טובה מרובה הבה נשמע כיצד משיב הקב"ה ליראיו, במידה כנגד מידה.

של הגלידה, תרתי משמע. אגב, מקורביו ובני ביתו לא שמעו ממנו את המילה 'טעים' אלא טוב, מיוחד, בריא, מחזק, מצוין וכדומה.

(מתוך 'ויאמר הנני')

בו יתר על המידה, לאכול או לא לאכול היינו הרף!... והנה גם אז, ר' אברהם המתין כאילו בדרך אגב, עד שהגלידה נמסה ואכלה, אח"כ, הבחור הגדיל להשתטות ולהתעניין "הרב, האם היה טעים?" "תמיד מה שאתה נותן לי לאכול זה טוב, וגם אתה, אבל השאלה מדוע זה היה קר?!..." – הגיב ר' אברהם בזלזול אודות הקרירות

כשנכנסתי ראיתי יושב, ולפניו מונח ספר "משנה ברורה" שמעיין בו, ולצדו יושבים שני רבנים מפורסמים ודנים עמו איך לנהוג במשלוח גדול של בשר בלתי-מוכשר, בשווי רבבות דולרים, שנשלח משיקאגו לניו-יורק, ושלא כצפוי התעכב בדרך יותר מג' ימים

הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל בהתמסרות מוחלטת למען הזולת

להזכיר לו... פעם ארע שלאחר שגמר סעודתו, והרבנית הגישה אל השולחן "מים אחרונים" לברכת המזון, מרוב ששקע במחשבות שאל בחיך כשראה את המים: "ומה עם האוכל גופו?" הוא פשוט לא זכר, כי למעשה הוא כבר סעד והשלים ארוחתו...

ארוחת בוקר ביום חול רגיל

הג"ר שאול קראוויטץ ז"ל, תלמיד חכם חשוב מחניכי ברנוביטש, תיאר פעם מתוך חוויה אישית קטע קצר מן ההווי בבית רבינו - הווי של יום חול רגיל כפי שראו עיניו.

"באתי אל מעונו" סיפר "לפני הצהריים כדי לבקש שימליץ עבורי אצל רופא מגדולי המומחים. עקרת הבית הרבנית ע"ה אמרה לי שראש הישיבה סועד רק עכשיו ארוחת-בוקר וביקשה שאמתין בפרוזדור. אולם לפתע נפתחה דלת החדר שישב בו והוא הבחין בי. מיד קרא שאכנס ללא-דיחוי, כי בודאי זקוק אני לעזרתו, וחלילה לדחות אף לרגע..."

"כשנכנסתי ראיתי יושב, לפני עיניו מונח ספר "משנה ברורה" פתוח שמעיין בו, ולצדו יושבים אצל השולחן שני רבנים מפורסמים (אחד מהם היה הגאון רבי מרדכי סאוויצקי זצ"ל מבוסטון). יחדיו דנים עמו איך לנהוג במשלוח גדול של בשר בלתי-מוכשר, בשווי רבבות דולרים, שנשלח משיקאגו לניו-יורק, ושלא כצפוי התעכב בדרך יותר מג' ימים. יש מקום לשקול, דיברו ביניהם, אם הקירור במכונת מספיק כדי שיוכלו עדיין למולחו כעת ולהכשירו, והמקרה כנזכר כרוך ב"הפסד מרובה".

"בעיצומו של הדיון המסובך, והארוחה, והעיון ב"משנה ברורה", שאלני רבינו לחפצי. כשמעו במה מדובר, ביקש מתלמיד שנכח בחדר לחייג בטלפון אל הרופא שצריך להמליץ בפניו עלי. ביקש הלה לחפש בספרים את מספר הטלפון של הרופא בבית, אך ראש הישיבה ציטט באזניו את המספר מזכרונו, וכאשר לא נענה בחיג זה, אמר שבודאי הרופא שוהה כעת ב"קליניקה" שלו, וציטט שוב מן הזכרון את מספרו השני. ברגע שנוצר הקשר, דיבר עמו קצרות בחום וברגש, כעושה מצוה, והעניין שלי סודר על הצד היותר טוב".

מפקיר עצמו

כיוצא בזה סיפר תלמיד רבינו הג"ר שמעון הירש: באתי פעם אל ראש הישיבה קרוב לחצי הלילה, בענין סיוע לחולה, וראיתי מפקיר את עצמו לחלוטין כדי לעזור לזולתו. דלת דירתו היתה פתוחה לרווחה. אנשים לעשרות נכנסו ויצאו אחד אחרי השני. העפתי מבט לעברו והבחנתי ששפתיו כחולות מרוב מאמץ ורעב. אפס כי למרות שאזלו כוחותיו, לא חדל אף רגע מלפעול: ניהל שיחות טלפוניות, השיא עצות לשואלים ועזר לנזקקים, איש איש וענייניו, מבלי להיעצר.

(מתוך 'אש התורה')

"ויאמר אל אהרן" (ויקרא ט', ב')

סיפר הרב יהודה לייב ציוויאק ז"ל, שניהל את הלשכה של "בית מדרש גבוה" בבארא-פארק: במועד מסוים נסינו להנהיג קצת "סדר" בלשכת הישיבה, מכיון שרבינו היה עמוס מדי, ועבודתו למען "בית מדרש גבוה" סבלה מהפרעות, שכן עשרות פעמים ואפילו מאות(!) קריאות טלפוניות הגיעו אליו מדי יום ביומו. הסברנו,

אפוא, לאיש אשר על הקו שראש הישיבה עסוק עכשיו, אולי יואיל להתקשר בשעה יותר מאוחרת. אולם ברגע שהוא זצ"ל הרגיש בכך העיר לנו בהתמרמרות: "היתכן, יהודי מצלצל ואומרים לו שינסה שנית יותר מאוחר?! ראשית - אולי באמת העניין נחוץ ודחוף; שנית - היכן כבוד הבריות? אם יהודי פונה בטלפון - חייבים לענות לו מיד!"

ומה עושים כשמגיעים שני

צלצולים בבת אחת? גם לכך היה לו פתרון. יש במשרד שני מכשירי טלפון, וראש הישיבה מדבר בו זמנית בשניהם, עם שני בני אדם בבת אחת...

אכילה מהולה במרורים ולענה

אף בני ביתו, בראותם את רוב עמלו יומם ולילה ללא מנוחה, ומתוך שרצו לשמור על בריאותו, ניסו פעם למנוע אנשים מלהכניס אליו בזמן שהוא סועד ארוחתו, כדי שינוח קמעא לפחות באותם רגעים מעטים. אולם הוא לא הניח להם. משהרגיש אי-מי יושב בחדר הסמוך, שאל: "מדוע אין מניחים לו להכנס?!" וכאשר זוגתו הרבנית ע"ה טענה כלפיו: "הרי טרם אכלת היום, והשעה מאוחרת?!" השיב לה לפעמים ככעין התנצלות: "הלא כך קיבלתי מאבא (הכוונה לחותנו הגרא"ז), כשיהודי זקוק לך אסור לדחות אף לרגע, שלא יקרה חלילה כמעשה דנחום איש גמזו..."

כאשר ביקשו לנתק את מכשיר הטלפון בדירתו ללפחות בשעה שהוא סועד ארוחותיו, שלא יטרידוהו אז דורשיו המרובים, הרגיש מיד בשקט הבלתי-רגיל ותמה עליו, וכשנדע לו שהוציאו את ה"תקע" לא הסכים לכך: "וכי לשם שעשוע פונים אלי, הלא בטח הם צריכים לי". מאז ואילך נהג לבדוק כמעט לפני כל סעודה, האם לא ניתקו חלילה את הטלפון...

כה התגלגלו הדברים, שאף בזמן ארוחותיו מוקף היה תמיד באנשים שבאו אליו עם בעיותיהם, ואכילתו ברוב הימים מהולה מרורים ולענה מצרותיהם של ישראל. הוא התעמק כל כך בעניינים שלהם, עד שלעיתים תכופות שכח מן האוכל לחלוטין, והיו צריכים

מן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל

שאלתי את מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א האם מותר לערוך הכנסת ספר תורה בימי האבלות של ספירת העומר, בליווי תזמורת וריקודים של מצוה לכבוד התורה.

כולנו נוהגים שלא להאזין למוזיקה, קלטות ודיסקים, בימי ספירת העומר.

ישנם התוהים לפשר המנהג ומנסים להבין את שורשו ומקורו, הבה ונבין יחדיו מדוע לא מאזינים למוזיקה בימים אלו.

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א
ה"ר אליהו נחום זצ"ל עבד לפרנסתו במשך שנים רבות ובגיל 58 פרש לפנסיה מוקדמת. מאז החל ללמוד בכולל "בית דוד" בחולון, שבראשות הגר"י זילברשטיין שליט"א, במשך 11 שנים, עד לפטירתו בכ"ד אלול התשע"ה. רבי אליהו נחום הכין לדפוס את ספרו הנפלא "נפלאותיך אשיחה", ובו דברי אגדה והתעוררות על סדר פרשיות השבוע. את הספר הנלבב קיבלתי בפורים האחרון מנכדו הקרוי על שמו, (כמנהג עדות המזרח הקוראים לנכד על שם הסבא, בחיי חיותו) תלמידי החביב הבה"ח אליהו נחום נ"י, והנה סיפור נפלא מתוך הספר:

מזלו של בחור מבוגר, כבן 38 באחת הישיבות המפורסמות, לא שפר עליו. למרות השתדלותו בתפילה וקיום סגולות מצידו, לא זכה למצוא זיווג ולהקים את ביתו. השנים עשו את שלהן, ושערו של הבחור החל מלבין, דבר שגרם לו לגלח את זקנו, כדי שלא יראה מבוגר מדי. במהלך ספירת העומר, הוצע לו שידוך שבעבר "ירד" מהפרק. השדכן שהציע את השידוך, הזהיר את הבחור: "זקנך שזור בשערות לבנות. דע לך, שההצעה עלולה לרדת מהפרק, אם תבוא לפגישה, כשאינך מגולח". הבחור המבוגר נבוך ועלה למעונו של שר התורה, מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, וביקש לקבל היתר לגילוח הזקן בימי ספירת העומר, לצורך השידוך.

הלקט יושר הביא שרבו בעל היתרומת הדשן' הקפיד גם שלא לנגן ניגונים בפיו בימי הספירה, וכן מובא בספר יוסף אומץ שכך נהגו בקהילות פפד"מ, שלא לשורר בפה. ובספר אורחות רבנו מובא שמרן הגרי"י קנייבסקי זי"ע אמר שלא מצינו איסור לשורר בפה בימי הספירה, אך בנו מו"ר מרן הגר"ח שליט"א אמר לי שאביהם הורה להם שלא לשיר בביתם, ורק בשבתות שרו זמירות ושירים לכבוד שבת.

נפסק בשולחן ערוך (תקס, ג) שאסור לשמוע כלי זמר בכל השנה, משום חורבן הבית, ומסקנת הפוסקים היא שאסור לשמוע מוזיקה מטייפ [בקביעות] בכל ימות השנה, שכאשר מהטייפ בוקעים מנגינות זמר, הרי זה ככלי זמר. וההיתר המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית' - מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית' - מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית' - מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית' - מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית' - מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית' - מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

ומהו דין שמיעת 'שירה וואקלית' - מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלי ח"ח קכ"ז וכן מובא בקובץ מבית לוי בשמו) פוסק שגם שירה בפה, בלא ליווי כלי זמר, המוקלטת בטייפ, היא בכלל האיסור. וראו בספרי ויאמר שמואל במש"כ בענין זה. ואמנם, בספר 'הלכות חג בחג' של הגרמ"מ קארפ שליט"א, כתב על המנהג הנפוץ שלא להאזין למוזיקה בימים אלו והוא כותב ש"דבר זה לא נתפרש איסורו", כיון שהפוסקים רק אסרו ריקודים ומחולות של רשות, שיש בהם ריבוי התפעלות של שמחה יתירה, וברבים, הרוקדים יחדיו ברוב חדוה, אך לא באדם יחיד, המאזין לבדו למוזיקה, שאין בכך שמחה יתירה. אך הוא מוסיף

המסוים להאזין למוזיקה בכל השנה הוא מפני עצבון הרוח ותחושת הדכדוך האופפים את דורנו העני בדעת, או שלא בקביעות ורגילות, כדברי הרמ"א שם (ויעוין בספרי שלהי דקייטא בארוכה בענין זה, בשם סופרים וספרים). פוסקי ההלכה סבורים שמוזיקת "טייפ" נכללת גם היא בגדר "כלי זמר", ולכן אסרו הם שמיעת קלטות גם בימים אלו, לפי המנהג שלא שומעים בימי הספירה "כלי זמר". ואכן, כאשר שאלו בחורים משיבת קול תורה את ראש הישיבה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל האם ניתן להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר, הביט בהם הגרש"ז זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בכל ימות השנה מותר להאזין בקביעות למוזיקה?!"

דרבנן מצוה, משום שמצוה לשמוע דברי חכמים. ומה שקראו לזה מצוה, היינו מצוה לשמוע דברי חכמים". וממילא, כך טענתך, הנה לנו מקור שגם מצוה מדרבנן נקראת "מצות עשה" של ספירת העומר. מו"ר הגר"ח קניבסקי הגיב ואמר: "ברור שמצוה מדרבנן היא מצוה, אבל אי אפשר לקרוא לה 'מצות עשה'..."

עניתי ואמרתי למרן שליט"א: "אכן, אי אפשר להוכיח מדברי הראב"ן יותר מזה. אך הרמב"ם כתב שיש 'מצות עשה מדברי סופרים'. הרמב"ם כתב ש'קריאת המגילה בזמנה מצות עשה מדברי סופרים', וגם על עירובין כתב הרמב"ם שהיא 'מצות עשה אחת והיא מדברי סופרים'..."

אך הגר"ח שליט"א לא הסכים, באומרו: "הרמב"ם אך ורק מתכוין לומר שזה מצוה שעושים, ולא איסור. אבל אין דבר כזה 'מצות עשה מדרבנן'..."

האם צריך להתפלל מעריב מוקדם?

ה"משנה ברורה" כותב שמנהגנו לספור ספירת העומר לפני 'עלינו לשבח', מפני שכך נוכל להקדים יותר מהר את הספירה, כיוון שכתוב בספירת העומר "תמימות תהינה". לדבריו נמצא לכאורה שעלינו להתפלל מעריב כבר בצאת הכוכבים ולא להמתין למניין מאוחר של ערבית. ואם בכל השנה ישנו עניין להקדים ולהתפלל, מהטעם ש"זריזים מקדימים למצוות", הרי שכעת ישנו עניין נוסף, של ה"תמימות".

ואכן, היעב"ץ ב"מור וקציעה" כותב שחשוב להקדים, להתפלל ולספור, כי "מצוה הבאה לידיך - אל תחמיצה". הוא מוסיף שבקריאת שמע ותפילה ראוי להקדים ככל האפשר, מחשש שאם לא יתפלל כעת, ישכח להתפלל אחר כך. אך בספירת העומר ישנו עניין נוסף, של ה"תמימות תהינה", ולכן הדבר חמור יותר. גם החיד"א זצ"ל כותב שעלינו להשתדל להתפלל ולספור ספירת העומר מוקדם ככל האפשר, עדיף חצי שעה מתחילת הלילה, וה"כף החיים" כותב ש"כל מה שמתאחר יותר - גורם אחיזה אל החיצונים ביותר".

ואמנם כתבו ה"אגרות משה", ה"מנחת יצחק", ה"שבט הלוי" ועוד פוסקים, שהמתפללים מעריב במניין מאוחר וקבוע, לא יקדימו לספור ספירת העומר לפני התפילה ביחידות, מפני ש"תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם", וקריאת שמע ותפילה ערבית תדירה יותר מספירת העומר. (ויש הסוברים, שבמקרה שלנו אין "תדיר קודם"). טעם שני הובא בעניין, שמכיוון ולכתחילה ראוי לספור ספירת העומר בציבור וברוב עם, כדברי הש"ח וסידור היעב"ץ, לכן עדיף להמתין ולספור יחד עם הציבור ולא לספור קודם ביחידות. מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל הוסיף להסביר, שספירת העומר היא דבר הנשכח בקלות, ואם הדבר יימסר ליחידים, שיספרו מיד בתחילת הלילה, יתכן שנשכח לספור. אך כשאנו מתפללים מעריב וסופרים ספירת העומר בסיום התפילה, בצורה מסודרת וקבועה, לא נשכח לספור אף יום, בעזרת ה'...

•••

"כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזה שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן" (דברי ספר החינוך, מצוה שו).

וכותב שכבר נתפשט המנהג לאסור לשמוע מוזיקה, כפי שכתב ב"אגרות משה" וב"מנחת יצחק" ובעוד ספרים. הגרמ"מ קארפ מוסיף עוד שאדם שיש לו עצבות ומרה שחורה והוא צריך להרגיע את עצביו הרופפים, יש מקום להקל לו לשמוע מוזיקה בצנעה, וכתב: "וכך שמעתי ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, וכך שמעתי שמורים בעלי הוראה".

הכנסת ספר תורה בימי הספירה

לפני מספר שנים שאלתי את מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שאלה מעניינת. בבית הכנסת הקרוב לביתי התכוונו להכניס ספר תורה מהודר, ונשאלה השאלה האם מותר להכניס את ספר התורה לבית הכנסת בימי האבלות של ספירת העומר, בהם אנו מתאבלים על פטירתם של 24 אלף תלמידי רבי עקיבא, בליווי תזמורת וריקודים של מצוה לכבוד התורה.

ה"מגן אברהם" וה"משנה ברורה" כתבו שהמנהג לאסור ריקודים ומחולות של רשות בימי האבלות וה"שער הציון" מביא שהפרי מגדים מסתפק האם מותרים הם ריקודים ומחולות לאחר ראש חודש סיוון, גם לאלו הנוהגים להסתפר. לדעת מרן הגר"ש ז"ל אורבך זצ"ל ומרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, ראוי להחמיר ולא לערוך ריקודים ומחולות עד חג השבועות, ואם כן, האם מותר לערוך הכנסת ספר תורה עם תזמורת וריקודים בימים אלו?

ההגדרה ההלכתית היא שאסור דווקא ריקודים ומחולות של רשות, אך לא של ריקודים של מצוה. ולכן כתב בשו"ת קרן לדוד (סימן קיט), שמותר לערוך הכנסת ספר תורה בריקודים ובמחולות בימים אלו. וכן הורה לי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שניתן לחגוג עם תזמורת את הכנסת ספר התורה. וכך גם כתבו בשם רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ואמנם, כך הצעתי למתפללי בית הכנסת, חושבני שאם כבר מכניסים ספר תורה בימים אלו, ראוי להכניסו לביהכ"ס בחג השבועות עצמו, וכפי שכתב ה"ברכי יוסף" בשם "עוללות אפרים", שישנם הנוהגים להכניס ספר תורה לבית הכנסת בחג השבועות, "והעושה כן - הרי הוא כמקריב מנחה חדשה לה' בזמנה". ואכן, ישנן קהילות שחוגגות "הכנסת ספר תורה" בחג השבועות בעצמו, או ב"שלושת ימי ההגבלה", וכך מקריבים הם מנחה חדשה להקב"ה בזמנה. כמה נפלא!!

"לקיים מצות עשה של ספירת העומר"

בנוסח "הנני מוכן ומזומן" הנאמר לפני ספירת העומר, ישנם מהאחרונים שהקיפדו שלא לומר כפי הנוסח המודפס בסידורים: "לקיים מצות עשה", משום שלדעת רוב הפוסקים ספירת העומר בזמן הזה אינה אלא מדרבנן, ולכן אי אפשר לומר שמקיימים 'מצות עשה'. רבה של מיר, פוניבז' וירושלים עיר הקודש, הגאון המופלא האדר"ת זצ"ל השמיט את המילה 'עשה' מנוסח ה'הריני מקיים מצות עשה של ספירת העומר' וגם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א סיפר, שלמרות שהוא אומר 'לשם יחוד' בליל הסדר, הרי הוא נמנע מלומר 'לשם יחוד' לפני ספירת העומר, מפני שנאמר בו: "לקיים מצות עשה" ומצוה זו היא רק מדרבנן, אך לא מצות עשה. בחול המועד פסח לפני מספר שנים אמרתי למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שמרן הגר"ש ז"ל אורבך זצ"ל (הליכות שלמה פט"ז) כתב שניתן לומר "מצות עשה" על חיוב דרבנן, ומה שאנו אומרים "כמו שכתוב בתורה", הכוונה היא שחז"ל תיקנו זכר לספירת העומר בזמן המקדש, שהוא חיוב מהתורה, ואין באמירה שכזאת איסור של "בל תוסיף".

אמרתי שמצאתי שהראב"ן התקשה בפירוש דברי הגמרא בכתובות (פו, א) ש"פריעת בעל חוב מצוה", ופירש כך: "והא דקרי לתקנה

מדוע הורה רבי ישראל סלנטר זצ"ל למארחו לקצר בדברי התורה ובזמירות השבת ולשנות ממנהגו הקדוש להאריך בסעודת שבת

על זהירותם והתחשבותם הגדולה של גדולי ישראל בכבוד הזולת

הרב ישראל ליוש

"יָאֵת הַחֲזִיר בִּי מִפְּרִים פְּרָסָה הוּא" (ויקרא י"א, ז')

שני סימני הטהרה בבהמה, מפריס פרסה ומעלה גרה, משולים לשני סימני הטהרה באדם, מפריס פרסה הינו סימן חיצוני בטלפי הבהמה, והוא כנגד מצוות שבין אדם לחברו, טהרת הידיים, טהרת הפעולות והעשייה למען הזולת, ואילו מעלה גרה הוא סימן פנימי, והוא כנגד מצוות שבין אדם למקום, שהם פעולות שאדם עושה בינו לבין קונו, הוא עם לבבו.

כשם שבבהמה, סימן טהרה אחד, מובהק ככל שיהיה, אין בו כדי לטהר את הבהמה, כך באדם, אף אם הוא מושלם במצוות שבין אדם לחברו, אם הוא יזלזל במצוות שבין אדם למקום, הרי הוא טמא. וכמו"כ, אף אם ידקדק קלה כבחמורה במצוות שבין אדם למקום, אך מצד שני יתנשא על חבריו ויזלזל בכבודם, גם הוא טמא יקרא.

עפ"ז מבאר ראש ישיבת חברון הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל את דברי המדרש עה"פ 'יכרסמנה חזיר מיער - זהו עשיו הרשע', הרי החזיר הוא בעל סימן אחד, והוא פושט את טלפיו כדי להראות לכל את טהרתו, אך כל זה איננו שווה לו, כי הרי חסר לו הסימן

השני. עשיו אף הוא היה כחזיר, הוא הקפיד על מצוות שבין אדם לחברו, בהיותם מצוות חברתיות ושכליות, ובזה הוא רצה להוכיח לכל שהוא ממשיכו של אברהם אבינו שהצטיין במידת החסד, אך הוא כחזיר המראה רק את הסימן החיצוני המשול למצוות שבין אדם לחברו, וכיון שאין לו את הסימן השני המשול למצוות שבין אדם למקום, הרי הוא טמא כחזיר.

ומנגד ישנם גם אנשים המחמירים מאוד במצוות שבין אדם למקום, ופעמים שתוך כדי קיום המצוה בדקדוק רב, הם אינם שמים לב כי הם דורכים על זולתם.

בסיפורים הבאים תתואר הקפדתו העצומה של מרנא רבי ישראל סלנטר זצ"ל בעניין זה, שלא לזלזל בכבוד הזולת תוך כדי הקפדה ודקדוק בענייני שמים.

באחד מערבי הפסח לא יכול היה רבי ישראל להשתתף באפית המצות, תלמידיו נטלו על עצמם את מלאכת האפיה, והם שאלו

אותו באלו הידורים צריך לדקדק באופן מיוחד. רבי ישראל ענה להם שהאשה שעוסקת בלישת הבצק היא אלמנה, ולכן יש להיזהר שלא לצער אותה ולא להעיר לה הערות מיוחדות, או להלחיץ אותה יתר על המידה, כי יש בכך איסור של 'אלמנה לא תענון', והוסיף לתלמידיו: 'כשרות המצה אינה תלויה רק בדקדוקים בהלכות שבין אדם למקום, אלא היא תלויה אף בדקדוקים בהלכות שבין אדם לחבירו.'

...

תלמיד אמיד היה לו לרבי ישראל והוא הזמין את רבו להתארח אצלו בסעודת ליל שבת, 'האוכל על שולחני' - אמר התלמיד לרבי ישראל - 'הוא בתכלית הכשרות, המבשלת במטבחי היא אשה אלמנה כשרה שמקפידה על כל כללי ההלכה קלה כבחמורה', התלמיד אף הוסיף כי הסעודה בליל שבת נערכת כראוי וכיאה לכבוד השבת, דברי תורה נאמרים, וזמירות שבת מושרים עד שעה מאוחרת בלילה. נענה רבי ישראל להזמנת תלמידו, אך ביקש ממנו כי יקצרו את הסעודה באופן משמעותי, ואכן כך היה בעל הבית זירז את המבשלת להגיש מנה אחר מנה, דברי התורה נאמרו בקצרה, שירי השבת קוצצו אף הם, והסעודה נגמרה במהירות ובהילות. בסוף הסעודה החפוזה שאל המארח את האורח רבי ישראל, וכי מה טעם יש בהנהגה זו, הרי

הסעודה היתה כה בהולה, והיא חסרה מטעמה המיוחד הרגיל אצלנו? רבי ישראל לא ענה דבר, וביקש לקרוא למבשלת. כאשר הגיעה המבשלת, פנה אליה רבי ישראל וביקש את סליחתה על שמיהר כל כך בסעודה, ובגללו היתה צריכה להגיש מנה אחר מנה בלא מנוחה ושלא כהרגלה.

"כבוד הרב" - ענתה המבשלת - "ברכות יחולו על ראשך, בדרך כלל בכל שבת בעל הבית מאריך כל כך ואני באה לביתי בשעה מאוחרת סחוסה ועייפה מעמל היום, ודווקא היום אוכל לבוא אל ביתי מוקדם ולסעוד את סעודת השבת בנחת עם משפחתי." "הנה תשובה לשאלתך" - פנה רבי ישראל לתלמידו - "יפה וטוב הדבר להאריך בדברי תורה וזמירות שבת, אך בתנאי שהנהגה זו איננה פוגעת ברגשותיו של האחר, אבל אין זה רצון ה' להדר על חשבונם של אחרים."

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

**קשה לך?
זקוק לעזרה?**

המלך פנה אל הרופא בכעס ואמר לו: כפי ששמעתי החולה הזה לא היה חולה מסוכן, א"כ מדוע הוא מת? השיב הרופא: אני הרגתי! נדהם המלך מתשובתו של הרופא...

הרב בנימין גולד

"וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה'" (ויקרא י"א, ב')

צריך להבין מדוע העניש הקב"ה את נדב ואביהו ביום חנוכת המשכן שהוא יום גדול להקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, וברור שע"י שנפטרו שני גדולים מישראל נפגמה שמחתו של הקב"ה ואף נפגמה שמחתם של בני ישראל שצפו בכליון עינים ליום זה, ואף נגרם צער לאהרן ומשה, ומדוע לא השהה עונשם ליום אחר. וביותר יש לבאר, שהרי כבר נתחייבו נדב ואביהו מיתה קודם לכן, שהרי כתוב "ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את

האלוהים ויאכלו וישתו" (שמות כד יא) ופירש"י ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, הם נדב ואביהו, ומכלל שהיו ראויים להשתלח בהם שהיו מסתכלים בו בלב גס מתוך אכילה ושתיה, ומביא שם האור החיים הטעם שלא שלח ידו בהם כיון שלא רצה לערבב השמחה וכו', וצריך ביאור א"כ מדוע בשעת מתן תורה לא רצה להענישם כדי לא לערבב השמחה ובשעת הקמת המשכן ביום השמיני למלואים שלח ידו בהם ולא חש לזה שתתערב השמחה?

...

ומביא בספר אוצרות התורה בשם ספר שערי ארמון משל נפלא על כך: משל למלך אחד שרצה לבנות עיר אשר כל תושביה יהיו מרוצים, קרא לאדריכל מומחה ואמר לו לתכנן עיר כזו ולבנותה, עשה האדריכל את ציווי המלך ובנה עיר לתפארת, דירות מרווחות, מעיינות, גינות ופרדסים.

במשך הזמן העיר התאכלסה ולאחר זמן מה בא המלך לבדוק את העיר ולראות האם באמת כל תושביה מרוצים, ערכו לו בני העיר קבלת פנים חמה וסעודת מלכים, ובאמצע הסעודה שאל המלך האם כולם מרוצים מהעיר? ענו כולם פה אחד מרוצים מאוד! שוב שאל המלך האם יש למישהו תלונה? והנה קם אדם אחד ואמר כן! אדוני המלך בעיר הזאת אין רופא! מיד הבטיח להם המלך אני אשלח לכם רופא מומחה מעיר הבירה, ביום שהרופא הגיע לעיר יצאו כולם לקבל פניו בבגדי חג, גם המלך בכבודו

ובעצמו בא לקבל את פניו, הרופא נדהם מקבלת הפנים שעשו לו ואמר בלבו כנראה האנשים האלו לא יודעים מה זה רופא ומה תפקידו, בחושבם שרופא הוא כל יכול ובידו להיות פוקח עוורים מחיה מתים וכו'.

והנה באמצע הסעודה שאל המלך האם כל התושבים נמצאים כאן? בדקו ומצאו שאחד מהתושבים חסר מחמת חוליו, אז פנה המלך לרופא ואמר לו: הנה יש לך הזדמנות להוכיח את עצמך לך טפל בחולה ולרפאות אותו, הרופא עשה כדבר המלך, בדק את החולה, נתן לו כל מיני תרופות וחזר, והנה לא עברה שעה

קלה ושמועה רעה הגיעה החולה מת, כל התושבים נפלו על פניהם הזה הוא הרופא הגדול שכה יחלו לבואו? שאלו, והמלך פנה אל הרופא בכעס ואמר לו: כפי ששמעתי החולה הזה לא היה חולה מסוכן, א"כ מדוע הוא מת? השיב הרופא אני הרגתי! נדהם המלך מתשובתו של הרופא, ומיד נימק הרופא את דבריו ואמר: האמת היא שבדרך הטבע לא יכלתי לרפאות את החולה, ואם הייתי עושה כל מאמץ לרפאות את החולה, היה נגרם נזק לתושבי

המקום הזה, מאחר והכל היו סומכים עלי כי בכוחי להביא מזור לכל מכאוב, וממילא לא היו שומרים על בריאותם, רצוני היה כי ידעו התושבים כי יכולתי מוגבלת ואין בכוחי תמיד להושיע, קיבל המלך את נימוקו ונוכח לדעת שעשה זאת בחכמה.

כן לעניינינו, לפני שהיה המשכן, היו ישראל נזהרים שלא לחטוא כי אין מי שיכפר עליהם ואיש בחטאו יומת, אבל לאחר שהוקם המשכן נשקפה סכנה שבני ישראל יחשבו שמעתה הם חופשיים לעשות כרצונם והקרבנות יכפרו עליהם, והיה צריך להוציא מלבם של ישראל מחשבה מוטעית זו, מה עשה ה' המית את נדב ואביהו בעת הקמת המשכן, על אף שעשו חטא דק מאוד ולא הועילה להם זכותם ולא היותם בניו של אהרן ולא זכותו של משה רבינו דודם, או אז נפלה על ישראל אימה ופחד מהמחשבה לחטוא, ואמרו אם בארזים נפלה שלהבת מה יגידו אזובי הקיר.

שיעורים מידע שיעורים

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

כשיהודי אוכל בקדושה

רמ"ח איבריו מתקדשים ומיטהרים

על שאלה שנשאל הרמב"ם ע"י קהילה אחת מקהילות ישראל ועל האיגרת היו חתומים עשרות אלפים מבני הקהילה

הרב אברהם פוקס

ומוסיף להם רבי שמואל אבן תבון אזהרה, אחר שהענין פניהם וירדו לכפירה, קרובה פורענותם לבוא. ומסיים שאכן כך אירע עמהם, שבא עליהם מלך אחר והרגם, ורצו להמיר דתם, ולא קבלו אותם, ומעט מהם נמלטו להרמב"ם וחזרו בתשובה.

רואים אנו את חומרת האיסור של מאכלות אסורות והשפעתם על האוכל, ואכן, ישנם מאכלות אסורות שאיסורם עולמית כנבלות וטרפות שקצים ורמשים וכדו', אך ישנם דברים שאפשר לתקנם וכגון טבל שלאחר עישורו

נתקן האוכל וראוי לאכילה, וגם בו מצינו את חומרת האיסור, וכדברי המדרש: האוכל פירותיו טבלים, כאילו אוכל נבילות וטריפות (תנחומא ראה סי' טז). ובדרגה גבוהה יותר מצינו בגמרא בחולין (ה:): שאף בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן, מהמעשה עם חמורו של רבי פנחס בו יאיר שלא אכל טבלים, וכהסבר המהרש"א (שם ז:): שודאי אין דעת בבהמה ולא שייך

בבהמה גופה איסור אכילה - דאינה מצווה כלל, אלא מן השמים מנעו הבהמה לאכול שלא תהיה תקלה לבעלה על שנתן לה דבר שאסור לתת לה, ומסיים המהרש"א: ובהכי יתיישב גם כן מה שמקשין למה לא נתן החמור עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, וק"ל. ומסופר על אחד מתלמידי החתם סופר שלאחר נישואיו שח לרבו שאשתו מכינה לו אוכל במשורה וכמעט שאינו שבע, וב"ה אין להם מחסור כלל ושואל הוא מה היא הצורה הראויה לומר לה זאת, אמר לו החתם סופר שישב אליו בעוד כמה ימים, וביקש החתם סופר מאשתו הרבנית שתנסה לפגוש באשת תלמידו ותשוחח עמה בעניני מאכלים ואולי בדרך זו יבוא הדבר על מקומו בשלום, ואכן לאחר כמה ימים סיפרה הרבנית לחתם סופר ששוחחה עם אשת תלמידו, והיא טענה לעומתה שחוששת שבעלה מופקע מעניני העולם הזה ומסתפק במועט, כי כל יום משייר ממאכלו ואף שמביאה לו בכל יום כמות פחותה מיום האתמול, חייכה אליה הרבנית ואמרה לה שבעלה בודאי מקפיד על תענית שגילה לנו הראב"ד שענין גדול הוא שישיר מעט ממאכלו, חייך החתם סופר ואמר, כעת מיושבת לי קושיית המהרש"א מדוע החמור לא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, הוא חשש שיורידו לו מכמות האוכל ביום שלמחרת.

מפורסמים הם דברי הגמרא ביומא (ט:): תנא דבי רבי ישמעאל: עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר 'ולא תטמאו בָּהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם' (ויקרא י"א, מ"ג) - אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. ומפרש שם רש"י: מטמטמת - אוטמת וסותמת מכל חכמה.

סיפור מענין בנושא זה נכתב בדגל מחנה אפרים ובצפנת פענח (לרבי יעקב יוסף הכהן כ"ץ) מגדולי תלמידי הבעל שם טוב - בשמו, על שאלה שנשאל הרמב"ם ע"י קהילה אחת מקהילות ישראל ועל האיגרת היו חתומים עשרות אלפים (!) מבני הקהילה שהצטרפו לשאלה זו, ונושא שאלתם היה, שכיון שענין תחיית המתים אינו מפורש בתורה אלא מדרשות חז"ל שהובאו בגמרא (סנהדרין צ:), א"כ זה ענין של סברא, אף אנו יש ביכולתנו לדרוש ולהוכיח איפכא, הרמב"ם הזדעזע משאלה זו, ומסיבות השמורות עמו לא רצה להשיב להם, אך שלח את תלמידו הגדול רבי שמואל אבן תבון שישב להם, ותוכן דבריו הוא: שהנה נפש האדם היא דם הנעשה מהמאכל והמשקה שלו, ונעשה

ע"י כמה בירורים, ומבחר הדם נכנס בלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח ושם שורה השכל וחיות של האדם. ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהוא אלהות של כל העולמות המחיה את כולם, ומי ששומר עצמו יותר ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה' ותורתו, נעשה מזה בנין אב והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומיטהרים, וכן להיפוך חס ושלום, נעשה בנין אב שכל עכור ומעופש בדעות זרות וחיות שלו נעשה בחינת מת, והיא אבי אבות הטומאה לכולם ורמ"ח איבריו נטמאים, וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתית החיות שהוא אלוקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדעות זרות, לכן התנאים והאמוראים ובעלי המידות וחכמי המשנה שמרו נפשם, ולכן האירו אור שכלם, והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה. ומדבריהם שאתם כופרים בדברי חז"ל, ברור הוא שלא נזהרתם ממאכלות אסורות, והשכל והדעת שלכם נטמטם ע"י מאכלות אלו ועל כן הוא נמשך אל הטומאה, ואיך תוכלו להכריע בשכליכם נגד רבותינו חכמי התלמוד אשר רוחב לבם היה רחבה מני ים.

'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל

<< צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il >>

מתי בעל ה”תרומת הדשן” הלך לראות אריות בגן חיות?

ראיתי במגדל לונדרס [לונדון] חיות משונות מבהילות ותקיפות

כמעט יותר מאריות, וקשורות במשא כבלי ברזל, ושם ראיתי נשר יפה מאוד, ואמרו שהיה לה מאה שנה, וכך כתוב בספריהם, גם ראיתי חתול שנולד מלביאה וחתול והוא

צורת חתול יפה מאוד, אך יש לו גבורת האריה, והוא קשור בכמה כבלי ברזל במקום חושך וערפל, ועוד שם כמה מיני חיות מאמריקה.

”והתקדשׁתם והייתם קדושים פי קדוש אָנִי” (ויקרא י”א, מ”ד) בס’ קב הישר (פ”ב) כתב: דוד המלך ע”ה אמר בתהלים (קיט, לז) ”העבר עיני מראות שוא בדרכיך חייני”, צריך האדם לדעת כי הרבה דברים הם תלויין בראיות עיניו של האדם, על כן נראה לי שצריך להיזהר תיכף בקומו משנתו, אם מסתכל בראיה אל הבתים יכוון שהקב”ה נתן מצות מזוזה בפתח הבית, ומצות מעקה לגג הבית, ואם יוצא מפתח ביתו ופגע בבהמות טהורות הראויין לקרבן יחשוב בדעתו שהקב”ה צוה לנו להקריב קרבנות, ואם פגע בבהמות ובחיות טמאות – יחשוב בדעתו איסור אכילתן וכו’.

וכל איש ואיש צריך לחשוב לפי ידיעתו ולפי לימודו, והוא ענין גדול מאוד שהוא מכניס בעיניו בקדושה בגוונין דעיניו, ע”כ. בלקט יושר (לתלמיד התרומת הדשן – או”ח עמוד 10) מביא שאמר רבו שלא ראה ארי מימיו, ובשבת הלך לראות שני אריות. והחיד”א זצ”ל (מדבר קדימות מערכת ב אות כב) מספר: ”ואני הצעיר

מה פיישרה של צורת ה”חתול” שנחרטה על מצבתו של המהר”ם מפאדובה זצ”ל?

”כָּל הוֹלֵךְ עַל פְּנֵי כָּל הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל אַרְבַּע טְמֵאִים” (ויקרא י”א, כ”ז) וכתב רש”י: ”על כפיו” – כגון כלב ודוב וחתול.

בשנת תשמ”ט (ע”פ מאורות הדף היומי ב”ב קסא): ביקר יהודי בשם ר’ חיים איכנשטיין בעיר פאדובה שבאיטליה, בבואו לעיר זו עלה ר’ חיים על קברם של המהר”ם פאדובה (נפטר לפני כארבע מאות וארבעים שנה) ושל בנו, ולתדמהתו הרבה גילה ציור של חתול על מצבותיהם.

מיד יצר קשר עם רב העיר אשר פתח לפניו חוברת בכתב איטלקי העוסקת במשפחת ”קאצנעלבוין” הלא היא משפחתו של המהר”ם פאדובה, ובחוברת זו מסופר כי חותמם של בני משפחה זו היה ”חתול”, ואכן באידיש החתול מכונה ”קאץ” ולא מן הנמנע כי זהו מקור לשם משפחותם – קאצנעלבוין – ”מרפקו של חתול”. המעשה כולו הובא לידיעת הגאון רבי מנשה קליין זצ”ל (שו”ת משנה הלכות חיי”ג סי’ קכד) שכ’ שלדעתו יש להותיר את המצבות על כנן מאחר שמסתבר כי זו היתה צורתן מימים ימימה, וכן מסופר בבבא בתרא (קסא): שהיו שחתמו את שמם ע”י ציור של צורה מסוימת כגון רבי חנינא שצייר ענף דקל, ורב שצייר דג.

וע”ש עוד (חט”ז סי’ קכד) שאין לחוש שחתול זו חיה טמאה, דמצינו שם ”זאב” שנותנין בישראל וכן בקרא ”בנימין זאב יטרוף”, וכי הזאב בחיות הטמאות הוא יותר חשוב מהחתול, ומה חשיבתו, והשם זאב מורגל מאד, ועוד כמה שמות מחיות.

האם מקוה מ”נפט” כשר לטבילה?

”אֵךְ מַעַיֵן וְבוֹר מְקַנָּה מֵיִם יִהְיֶה טָהוֹר” (ויקרא י”א, ל”ז)

בשו”ת אמרי דוד (לרבי דוד הלוי הורוויץ זצ”ל אב”ד סטניסלאב – סי’ רכב סק”ב) דן אם יכולים לטבול בנפט כמו במקוה של מים, או במעיין של נפט.

וכתב שאין לנפט דין מים, דשנינו במקוואות (א, ח) ”למעלה מהן מים מכין [מים נובעים שהן מלוחים או חמים – רע”ב] שהן מטהרין בזוחלין”. וכן שנינו בפרה (ח, ט) ”המים המכים, פסולים, אלו הן המכים, המלוחים והפושרים”, ולא חשיב ”נפט” בהדייהו, כי נפט לא נקרא מים, ובתורה כתיב ”אך מעיין ובור מקוה מים” דווקא וכו’, ולא מישתמיט בש”ס תנא או אמורא לקרוא ל”נפט” – ”מי נפט”.

ובשו”ת אמרי יושר (לרבי מאיר אריק זצ”ל – ח”ב סי’ לא) דן בשאלה, שנבקעה מכונת הגז בבית המרחץ ונשפך משם הרבה נפט למקוה, וכתב: ”ומה שמסופק כת”ר דאולי נפט דינו כמים לענין מקוה דנובע מהארץ, כמו מלח ושלג, לא מצאתי גילוי לזה”. ועי’ עוד בשו”ת מנחת שלמה (להגרש”ז אויערבאך זצ”ל תנינא סי’ עז) שכתב: שמצד הסברא נראה דנפט לא נחשב כלל כמים משום שכולו בוער ושורף, ומתחילה ועד סוף הוא נהפך לאש ומהיכי תיתי נימא דחשיב מים, אך אם נאמר שגם נפט קרוי מים מפני שהוא נוזלי כמו מים, מ”מ אפשר שרק הגדל בים הוא דממעטינן מטומאה משא”כ נפט נראה דחשיב כגדל ביבשה ולא כגדל בים, משום שגודל בקרקעית הים. ועי’ בשו”ת מנחת יצחק (ח”ח סי’ עו) לגבי שפיכת ”כלור” למקוה, שדן בדין טבילה בנפט.

איזה מעשה שנעשה בימות החול כינה החזון איש 'חילול שבת'?

האם בשר האדם אסור באכילה משום העדר 'סימני טהרה'? והאם מותר לבלוע דלדולי עור שנכססו?

משנה זו להלכה הן בנוגע לטומאת אוכלין, והן בנוגע לאיסור אכילה. הוי אומר, שהכוסס את עור האדם, ובלוע מעט ממנו – דינו כאוכל מבשרו. ובפרי מגדים מצדד שאף לדעת המחמירים, עור האדם אינו נחשב כבשר האדם מדאורייתא, אלא מדרבנן. ואם כן אפוא, מחלוקת הראשונים האמורה, נוגעת למעשה לרבים מאתנו, אשר מתוך חוסר רגיעה כוססים את עור אצבעותיהם. ואכן, כך כותב הבן איש חי:

”בשר האדם אסור לאכלו מן התורה... והעיקר כדברי האוסרים... מיהו עור האדם אינו אסור אלא מדרבנן. וצריך לזהר שלא לקלוף או לחתוך עור האדם בשיניו, פן ישאר קצת בין שיניו או בפיו, וגם יש לחוש שיחתך קצת מן הבשר גם כן.”

ואף ללא בליעת העור,

יש להמנע מכסיסת העור, מחמת שני סיבות: מחשש שיבלע מבלי משים, כנ”ל, ומשום שההרגל יגרום לנהוג כן גם בשבת; וכפי שמסופר על מרן החזון איש, שראה אדם הכוסס את צפורניו בימי החול, ואמר לו: ”אתה מחלל שבת”.

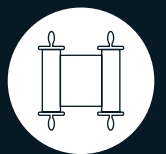
[שו”ע יו”ד עט, א, פ”ח ו, ופמ”ג שפ”ד ג. בן איש חי שנה ב, פר’ אמור ה; דינים והנהגות חזו”א יג, לא]

הרב יעקב ברגמן
בפרשת השבוע אנו לומדים על סימני הטהרה לבעלי חיים, המתירים אותם באכילה. דינו של בשר האדם לא נזכר במפורש בין בעלי החיים; ואכן, נחלקו הראשונים האם הוא נכלל באיסור האכילה של אלו שאין להם את סימני הטהרה. יש מהראשונים שסוברים שאין כל איסור באכילת בשר האדם; ויש מהם שכתבו שבבשר אדם חי יש איסור 'אבר מן החי'. ויש שכתבו כי אף שהדבר מותר מדאורייתא, מצוה מדרבנן לפרוש מבשר האדם ולא לאוכלו.

אולם, לדעת ראשונים אסור מדאורייתא לאכול את בשר האדם, וכך כותב הרמב”ם על הפסוק ”זאת הַתְּיָה אֲשֶׁר תֹאכְלוּ... אֲךְ אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעַלֵי הַגֶּזֶה וּמִמִּפְרֵי הַפֶּרֶסָה”: ”האדם... אינו מכלל מיני חיה בעלת פרסה, לפיכך אינו ב'לא תעשה', והאוכל מבשר האדם או מחלבו, בין מן החי בין מן המת, אינו לוקה, אבל אסור הוא בַעֲשָׂה, שהרי מנה הכתוב שבעת מיני חיה ואמר בהן 'זאת החיה אשר תאכלו', הא כל שהוא חוץ מהן לא תאכלו, ולא הבא מכלל עשה – עשה”. ולדעת ראשונים אחרים, בשר האדם אסור ב'לא תעשה': וכך פסק הרמ”א, שבשר האדם אסור באכילה מן התורה; וכן פסקו אחרונים רבים.

מחלוקת זו לכאורה אינה נוגעת למעשה, שהרי מי הוא האוכל את בשר האדם. אולם, במשנה במסכת חולין נאמר: ”אלו שעורותיהן כבשרן, בשר האדם...” והרמב”ם – על פי תלמוד ירושלמי – מביא

השאלות בפרשת השבוע

- איך יתכן שבעלי חיים טמאים יותרו לעתיד לבוא?
- מי הן החיות הנקראות "שקץ" ומה ההבדל בינם לשאר החיות הטמאות?
- מדוע כעס משה על אלעזר ואיתמר בשעת אכלם ולא נהג איתם לפנים משורת הדין?
- בהמה שנולדה מבהמה טמאה ויש לה סימני טהרה למה רומז דין טומאתה?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

חבל על כל יום!

הצטרף לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'

חייג עכשיו: 02-560-9000

האם מותר לשלם לקבלן שיפוצים בהזלה משמעותית לפני תחילת השיפוצים?

והאם יש משמעות לתשלום, כאשר הקבלן מעסיק פועלים?

אחרי שהתחיל במלאכה, והתשלום היקר הוא בסוף עבודתו, אבל אסור להוסיף על המחיר כשמשלם לאחר העבודה. בקבלן יש מתירים לשלם לפני שהתחיל במלאכה, אבל לא בקבלן שמעסיק פועלים אחרים.

קייטנות וקורסים בהנחה בתשלום מראש

ב. בקייטנות וקורסים מצוי מאוד שמודיעים, שמי שישלם מראש יקבל הנחה משמעותית, וכפי המבואר, מותר לשלם בשיעור ראשון שאז התחיל במלאכה, אבל אם התנאי להנחה לשלם לפני פתיחת הקורס יש בזה איסור ריבית, ויש בזה צד היתר כאשר מסכימים לקבל תשלום בציק דחוי או באשראי, שאז מוכח שההנחה אינה עבור המתנת המעות, אלא כדי לזרז את הציבור להירשם, ומותר גם לשלם במזומן.

מרפאת שיניים

ג. יש רופאי שיניים שעושים הסכם טיפולי שיניים כולל טיפולי שורש מבנה וכתר בסך כולל של כמה אלפי שקלים, ומי שקובע סדרת טיפולים ומשלם מראש מקבל 10% הנחה. לפי האמור, מותר לשלם בטיפול ראשון, שאז התחיל במלאכה, אבל יש להבחין שההנחה היא על העבודה ולא על החומרים.

אם מפרטים בהסכם מחירי החומרים: מבנה וכתר ללא הנחה ואחרי הנחה, אז אין היתר של פועל, כיון שיש כאן תשלום על החומרים בהזלה עבור הקדמת מעות, ודינו כמכירה בתשלום מראש שאסור [אם לא בתנאים מסוימים]. לכן חשוב לפרש שההנחה היא ממחיר העבודה ולא ממחיר החומרים [שזה האמת בדרך כלל]. יש לציין, שבקריית ספר ישנה מרפאת שיניים שעשו היתר עיסקא כדי להינצל מאיסורי ריבית, וראוי לציין על כל חשבונות שזה כפוף להיתר עיסקא ולהבין כיצד הוא מועיל.

קבלן שיפוצים בשני מחירים

ד. קבלן שיפוצים שמודיע על הזלה עבור הקדמת מעות, יש בזה חשש ריבית, לפי האמור שכשמעסיק פועלים אחרים אין היתר של פועל, לכן ראוי לעשות ע"פ היתר עיסקא.

מכבסה בשני מחירים

ה. יש מכבסה שהמחיר לניקוי יבש לחליפה 40 ₪ בזמן התשלום כאשר לוקחים את החליפה אחר הכיבוס, ומי שמשלם מראש כשמוסר את החליפה מקבל הנחה למחיר 30 ₪, לפי האמור יש לדון אם מותר לשלם מראש בהנחה. בפשטות, הכיבוס הוא קבלנות שמתירים להקדים מעות לפני שהתחיל במלאכה, אך נתבאר מה שיש לפקפק בזה, בפרט כשמעסיקים פועלים אחרים, אכן יש היתר בזה אם נותן לשלם בכרטיס אשראי, שאז מוכח שההזלה אינה עבור המתנת מעות וכאמור לעיל.

אין להורות למעשה מתוך האמור כאן, כיון שהדברים משתנים בפרטים קטנים, לכן בכל מקרה לגופו יש לעשות שאלת חכם ולהציע את השאלה בפרטיה ודקדוקיה, ויה"ר שלא נכשל בדבר הלכה.

מבואר בגמרא מסכת בבא בתרא דף פז. שמוותר לפועל לתת שני סוגי מחירים על עבודתו:

1. מחיר זול אם יקבל תשלום מראש
2. מחיר יקר יותר אם יקבל תשלום רק בסוף העבודה
ואין בזה איסור ריבית, וזאת בשונה ממכירה, שכאשר המוצר עולה 100 במזומן ואילו בהקפה מעלה את המחיר ל-110 נמצא שגובה 10 עבור המתנת המעות.

אך בפועל, המשכיר את עצמו למלאכה, למשל מטפלת שמודיעה שמי שישלם בתחילת החודש ישלם רק 240 ומי שישלם בסוף החודש ישלם 450 - הדבר מותר. והטעם מבואר בגמרא, כי מותר לזלזל בשכירות, ופירש הרשב"ם שדרך פועל להזיל בשכרו העיקר שיחכו אותו לעבודה ויהיה לו פרנסה.

הראשונים תמחו על טעם זה, לכן פירש רבינו יונה הטעם, כיון שכאשר משלם לפועל מראש אינו קונה אותו למלאכה, ואין כאן המתנת מעות, משא"כ כאשר משלם על קניית מוצר מראש - אינו קונה אותו, לכן אסור משום ריבית [ומותר בתנאים מסוימים], וכן הסכימו הרשב"א והריטב"א והנמו"י בסוגיותנו.

חכמים הגבילו את ההיתר לשלם מראש, רק כאשר התחיל במלאכתו, אבל קודם שהתחיל במלאכתו אסור להקדים לו מעות בהזלה, ופירש רבינו יונה הטעם כיון שפועל יכול לחזור בו באמצע העבודה, נמצא שאינו קנוי לגמרי, לכן התירו לשלם בהזלה רק כשהתחיל במלאכתו. להלן יבוארו בעזה"ש"ת כמה דוגמאות מעשיות מהשאלות המצויות ביותר בבית הוראה.
בדין זה יש להבחין בין פועל שעובד לפי שעות, לקבלן שמקבל שכר על מלאכה מסוימת.

לגבי קבלן, מבואר בפוסקים בחו"מ סי' של"ג מועיל לעשות אותו קנין שלא יוכל לחזור בו, לפיכך היתר השבט הלוי (ח"ג סי' ק"י) להקדים שכר לקבלן לפני שהתחיל במלאכתו, וכן פסק הברית פנחס (פרק י"ד סעיף י"ז), אכן בשו"ע הרב הלכות ריבית, משהו קבלן לפועל שגם קבלן צריך שיתחיל במלאכה, והעירו שזה לשיטתו בהלכות שכירות סעיף כ"א שמדמה קבלן לפועל שיכול לחזור בו, אך לפי הפוסקים שקבלן לא יכול לחזור בו כשעשה קנין, הדין נותן שיהיה מותר גם כשלא התחיל במלאכה, ויש מפקפקים בדין קבלן מכח דברי החזו"א (בשו"ת שנדפס מחדש סי' רע"א) שמפקפק בקנין בקבלן שאינו קונה את גופו, ויש לעיין בזה, ולמעשה יש לעשות שאלת חכם.

קבלן שיפוצים, שאינו עובד בעצמו ומעסיק פועלים אחרים - דעת כמה מגדולי הפוסקים בזמנינו, שאין היתר להקדים לו מעות, יעויין בזה באריכות בספר נתיבות שלוי (סי' קע"ו ס"ח ס"ק ט"ו).

ענה נבאר דוגמאות מעשיות

שכר פועל בשני מחירים

א. מותר לפועל לפרש שני מחירים: מחיר זול למשלם מראש, ומחיר יקר יותר למשלם בסוף, ודוקא כשהתשלום מראש הוא

האם מותר לאכל לחם שנאפה עם קמח שלא נופה?

קטנים. המידה הרצויה של צפיפות רשת הנפה היא 70 מש. והמינימום היא 60 מש. ודין זה אמור בין נפה ידנית ובין נפה חשמלית.

קמח מלא - כאשר הוא טחון דק, דינו בניפוי כנזכר לעיל לעניין קמח לבן. אולם קמח מלא טחון גס - אין אפשרות לבצע ניפוי בנפה צפופה כנזכר. ולכן ההוראה היא לנפותו בנפה של 40 מש שרמת הצפיפות ברשת פחותה. ואם לאחר הניפוי נמצאו סימני נגיעות של סוגי חרקים למיניהם, אין להשתמש בקמח. ניתן להשיג כיום בחנויות אריזות קמח מלא "ללא צורך בניפוי", הנמצא תחת פיקוח כשרותי מוסמך.

עבר ולא ניפה - באופן ששכחו לנפות את הקמח [בין לבן בין מלא] וכבר לשו או אפו בו את הפת, אם נשאר מאותו הקמח, בודקים אותו ואם אכן נמצא נקי, מותר להשתמש במאפה לכתחילה. אבל אם נמצא אפילו תולעת אחת, המאפה אסור. באפן שלא נשאר מהקמח, היות וקמח אינו מוחזק להיות מתולע ברוב הפעמים, ורק לעיתים הוא נגוע, הרי הוא בגדר מיעוט המצוי, ויש להתירו בדיעבד.

מקור הדין - מבואר בשו"ע (יו"ד סימן פד ס"ה): "תולעים הנמצאים בקמח וכיוצא בו - אסורים, שמא פירשו ושרצו על הארץ". ע"כ.

ביאורו - תולעים המתהווים בקמח, כל עוד לא יצאו מהקמח וחזרו לתוכו - מותרים, מאחר ואינם בכלל איסור תולעים היות ולא שרצו על הארץ. אך אם יצאו מהקמח וחזרו לתוכו, הרי הם אסורים.

כיום - מאחר והקמח עובר מסלולי צנרת, ולאחר טחינה שוהה בדרך כלל במשך כשבועיים במחסנים, ובמשך זמן זה התולעים זוחלים בכל המקומות, לכן רוב הקמח המצוי כיום, אם נמצאו בו תולעים יש לדונם כפירשו על הארץ וחזרו לתוכו שאסורים באכילה.

חובת הניפוי - מחמת המבואר לעיל, נמצא שהרוצה להשתמש בקמח, חייב לנפותו, היות וזה בגדר מיעוט המצוי שחייב בדיקה בין בקיץ בין בחורף. ולא מועיל בדיקת מדגם כדי לומר שאם מיעוטו נקי סומכים על הרוב. כמבואר בש"ך (סימן פד ס"ק כח).

נפת משי - מאחר והחרקים בקמח עלולים להיות זעירים ביותר, יש לנפות הקמח בנפה שתבטיח שלא יעבור דרכה תולעים אפילו

מדוע התימנים נוהגים לספור ספירת העומר בלשון ארמית?

הרב צבי וינברג

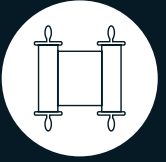
"יספורתם לכם מן חרות השבת מיום הביאתכם את עמר התנופה" (ויקרא כ"ג, ט"ו)

בסידור רבי סעדיה גאון (עמי קנד) - מובא נוסח ספירת העומר בארמית: וז"ל: ביום הראשון: "האידינא חד יומא בעומרא", וביום השני: "תרין יומי בעומרא", וביום השביעי: "יומא שבעה יומי בעומרא דהון חד שבועא", וכשמגיע לליל ה' סיון אומרים: "יומאי ארבעין ותשעה יומי דעומרא דהן שבעה שבועי שלמי", ע"כ.

מנהג התימנים לספור בלשון ארמית, כן כתב המהרי"ץ זצ"ל (מחזור תכלאל חלק שני דף מא: - סדר ספירת העומר בפ"י עץ חיים) וז"ל: המנהג לספור בלשון ארמי, ואולי טעמו כטעם הקדוש שלא יתקנאו בנו המלאכים, לפי שבספירת העומר אנו נכנסים ומתעלים במ"ט שערי טהרה, ומצאתי בס' התניא שמביא ל' הספירה בל' ארמי ע"ש בשם הגאונים, אי נמי אפשר דבבבל נתקן בל' ארמי כדי שייבנו גם העמי ארצות את הספירה, דבאינו מבין לשון הקודש לא יצא כמ"ש המג"א ומשום הכי נתקן בל' ארמי, ע"כ.

ונראה ליתן טעם נוסף מדוע סופרים בארמית, דהנה ב"שבולי הלקט" (ענין תפילה ס"י ח) כתב בשם הר"ר מאיר נר"ו, טעם נוסף

(קב ונקי)

כיצד מלמדת התורה על סדר חשיבותם של שבעת המינים? אורז וענבים – איזה מהם קודם לברכה? באיזה אופן צריך לברך בנפרד על מילוי של עוגה?

דיני קדימה לברכה

- סדר הקדימה לברכה לשני מאכלים משבעת המינים, הוא על פי סדר הזכרתם בתורה: "אֶרֶב חֶטֶה וּשְׁעֵרָה וְגִפְן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶב זֵית וְדָבָשׁ". וכל הסמוך ל'ארץ' הראשונה, חשוב יותר מהסמוך ל'ארץ' השניה, אך הסמוך ל'ארץ' השניה, חשוב יותר מהרחוק מה'ארץ' הראשונה. ולפיכך, סדר חשיבותם הוא: חיטה, זית, שעורה, תמר, גפן, תאנה ורימון.
- גרגירי חיטה ושעורה שברכתם 'האדמה' - נחלקו הפוסקים אם הם נכללים בדיון הקדימה הנ"ל וקודמים לפרי משבעת המינים שברכתו 'העץ'.
- פת שברכתה 'המוציא' קודמת לכל המאכלים. וברוב המקרים חובה להקדימה למאכלים אחרים מסיבה נוספת - שלא לגרום לברכה שאינה צריכה, שהרי כשאוכלם בסעודה הם נפטרים בברכות הפת.
- כל דיני הקדימה לברכה שעליהם למדנו עד כה, אינם אמורים באופן שחפץ לאכול רק מאכל אחד, או באופן שהמאכל הקודם לברכה טרם הובא לפניו.
- האוכל כמה מאכלים שברכתם שווה, ואחד מהם ראוי להקדמה על פי סדר דיני הקדימה, וברך על האחר - אין הראוי להקדמה נפטר בברכת השני אלא אם התכוון במפורש לפוטרו.
- האורז, שברכתו 'מזונות', אך לא ניתן לעשות ממנו פת שברכתה 'המוציא', קודם לברכת 'העץ' והאדמה, ונחלקו הפוסקים אם הוא קודם גם לפירות משבעת המינים, או ליין.
- סיכום קדימת הברכות בקצרה: א. 'המוציא'. ב. 'מזונות'. ג. 'הגפן'. ה. 'העץ' משבעת המינים, לפי סדר ההזכרה בתורה. ו. 'האדמה' משבעת המינים. ז. 'העץ'. ח. 'האדמה'. ט. 'שהכל'.
- מאכל ומשקה שברכתם שווה - יש אומרים שניתן להקדים לברכה איזה מהם שירצה; ויש אומרים שצריך להקדים את המאכל לברכה, אלא אם כן המשקה חביב עליו יותר.

'עיקר וטפל' בברכות

- כמה מיני מאכל שאין ברכותיהם שוות המעורבים יחד, ואין בהם מחמשת מיני דגן, אך אחד מהם חשוב מכולם, והאחרים לא נועדו אלא כתוספת למין העיקרי, ולהכשרתו - הריהו נחשב לעיקר, ויברך עליו, והאחרים נפטרים בברכתו.
- מאכל הטפל למאכל אחר, דהיינו שאינו נאכל לשם מזון ושובע, או לשם הנאה ממנו, אלא כנספח המשלים ומכשיר אכילת מאכל אחר - הריהו נפטר בברכת המאכל העיקרי, ואין לברך עליו. אך אם מתערבת באכילתו כוונה גם לאכילת הטפל מצד עצמו - חובה לברך עליו כעל כל מאכל אחר.
- מאכל הטפל למאכל אחר, נפטר בברכת המאכל העיקרי ואין לברך עליו. אולם, אם אוכל את המאכל הטפל, או טועם ממנו, לפני אכילת המאכל העיקרי - צריך לברך עליו.
- האוכל 'קרקרים' ושאר מיני מזונות כיוצא בהם, עם גבינה, יוגורט, 'סלטים', או ממרח כלשהו - מברך רק על מיני המזונות.
- מילוי של עוגה נחשב כטפל לעוגה, ואין לברך עליו בנפרד; אולם, מילוי שיש לו חשיבות בפני עצמו, אשר לא אפאוהו יחד עם הבצק - יש לברך עליו בנפרד.

לקראת שבתות הקיץ הארוכות:

האם ניתן לכתחילה להתפלל ערבית בערב שבת לפני השקיעה?

ועל מה צריכים להקפיד אלו הנוהגים כך?

הרב משה גרין

מלהתפלל ערבית לפני צאת הכוכבים. וכן מנהג רוב האשכנזים בארץ ישראל, שלא להתפלל ערבית לפני צאת הכוכבים. והגרי"ש אלישיב הורה שאין (לאשכנזים) להקל בכך בארץ ישראל אלא במקרים מיוחדים, וכן הורה הגרש"ז אויערבך שאין להקל בכך, כיון שלא ראוי שבמקום אחד יהיה חול לזה ושבת לזה; אולם לדעת הגר"ש ואזנר והגר"נ קרליץ ניתן להקל ולנהוג כן אף בארץ ישראל. [משנ"ב רסז, ג; ביאורים ומוספים דרשו, 6]

בימות הקיץ, שהימים ארוכים, נהגו במקומות רבים שאף אלו המתפללים בכל ימות השבוע תפילת ערבית לאחר צאת הכוכבים, מתפללים בערבי שבתות לפני השקיעה, בשל השעה המאוחרת לילדים הקטנים, או מטעמי נוחות בעלמא. והנוהגים כן יקפידו להתפלל מנחה לפני פלג המנחה; ובשעת הדחק, ניתן להקל להתפלל ערבית בציבור בבין השמשות, אף כאשר התפללו מנחה לאחר פלג המנחה. ולדעת הגר"א יש להמנע

שבת קייצית - האם מותר להחזיר להקפאה קופסת גלידה שנמסה?

על כך ועוד בפרק זה שהוא כהמשך למלאכת דש ובו דיני הקפאת מים ושאר משקין ואוכלין בשבת

הרב יצחק פוליטנסקי

הקפאת מים

הקפאת רוטב מרגל קרושה (גאלע) בשונה מהנ"ל כאשר מדובר במאכל כשהוא נוזלי, שיעקר צורת אכילתו היא כאוכל "מוקשה" כגון רוטב מרגל קרושה, אין היתר להכניסו כשהוא נוזלי למקפיא או אפילו למקרר ע"מ להפכו למוקשה, מאחר ואין מטרתו בהקפאה כדי שיחזור אח"כ למצבו הנוזלי כבעבר אלא כדי ליצור דבר מוקשה ואסור.

הקפאת גלידה שנמסה

גלידה שנמסה והיא כעת נוזלית, מותר להכניסה שוב למקפיא אם רוצה לאוכלה בשבת זו, משום שאין זה נחשב כהפיכת משקה לאוכל, כיון שהגלידה ומרכיביה נחשבים כבר גם בעודם נוזלים כאוכל.

הכנסת אוכל למקפיא

כאשר נשאר לו אוכל מסעודתו ורוצה שלא יתקלקל, מותר לו להכניסו למקפיא גם אם יש בו הרבה רוטב, אך יזהר שלא לעשות כן כהכנה לאכילתו אחר השבת.

שומרי קור - קרהונים

יש להסתפק מה הדין בבקבוקים המכילים נוזל מיוחד, שלאחר הקפאתו הוא נשאר קפוא לזמן רב יותר, האם מותר להקפיאם בשבת ולהשתמש בהם לקירור מים או לשמירת קור, מאחר ועיקר שימושם הוא כשהם במצב קפוא, ולא דומה למים שבכך שמקפיאם הוא משנה את ייעודם ולא חשבים כמשקה, לכן בכגון זה ישאל כל אחד שאלת רב בעניין.

(התקציר הובא מספרים ומקורות שונים, אך אין לפסוק ממנו הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

נחלקו הפוסקים לגבי המכניס מים לתא ההקפאה לצורך הפיכתם לקרח, האם פעולה זו תיאסר מדין "נולד" בכך שהנוזלים השתנו במצב צבירתם ונולד כאן מצב צבירה חדש שהוא קרח ובטל ממנו שם משקה, וכן ישנו איסור בכך ש"מוליד" דבר חדש ע"י הכנסתו להקפאה,

מאידך כיון שעתידי הוא מיד עם יציאתו מהמקפיא להנמס מאליו ולחזור לעיקר שימושו הראשון שהוא "משקה" ולפיכך פעולתו לכאורה מותרת.

לכתחילה הורו הפוסקים להימנע מלהכניס מים להקפאה בשבת, אלא כאשר נצרך הדבר מאד לשבת עצמה, וכשמדובר ביו"ט יש אומרים שאין היתר לכך.

בקבוק מים בדלת המקפיא הפתוח

גם לדעת האוסרים להקפיא מים, במקרה שפתח את דלת המקפיא ויש בו מים העומדים להקפאה שעדיין לא הספיקו לקפוא, יש לסמוך בזה להקל לסגור את הדלת בלי להוציא מתוכו את המים, אף שבסגירת הדלת הוא גורם להקפאת המים.

הכנסת מים למקפיא לצורך קירור בלבד

כאשר מעוניין רק לקרר את המים לצורך השבת ולא שיוקפאו, מותר לו לעשות כן וידאג להוציאם לפני שיוקפאו.

הכנסת חלב למקפיא

כאשר מדובר בחלב וכדו' שגם לאחר הקפאתו מוגדר כחלב קפוא, ולא כקרח שהוא דבר חדש, הורו הפוסקים להקל.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

עלוך שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

פרשת שמייני

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

מה בין 'צד' ל'יצרנו'

"ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו" (ו ט)

"אמר להם משה לישראל: אותו יצר הרע העבירו מלבכם, ותהיו כלכם בראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום" (ספרא, מילתא דמלוואים ו).

מיהו 'אותו' יצר הרע? שהצטוו ישראל להעביר מלבכם?

באר ה'חידושי הרי"ם': לכל אדם באשר הוא נוגעה מטרם מיוחדת שלשמה נוצר, ולכל אדם באשר הוא ישנו יצר רע מיוחד הפנוסה למוניו מהגשמת מטרה זו. רק האדם עצמו מפר ויוזע את טיבו של 'אותו יצר' אישי ומיוחד שלו, ועל כך פונה משה לכל אהד ואהד מן ישראל ומונה לו: "אותו יצר הרע העבירו מלבכם".

על פי יסוד זה ישב רבי מאיר לרנר רבה של אלטונה תמיהה העולה על גשח 'הי רצון' שלאחר ברפת 'הפעביר שנה: מדוע בתחלה אנו מבקשים: "ואל תשלט בנו יצר הרע", ומיד אחר כך אנו כופלים ומבקשים: "וכוף את יצרנו להשתעבד לך"? לפי האמור נוכל להבין: בתחלה אנו מבקשים שלא ישלט בנו היצר הרע, הכלל, ולאחר מכן אנו מבקשים על 'צדנו' - המיוחד לנו, שאף עליו יסעי לנו הבורא יתברך להתגבר.

אמרי הרי"ם, שרית ג'דר הפרמ"ד י"ד טו

בושה כסגלה למחילת עוונות

"ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך" (ו ט)

"שהיה אהרן בוש וירא לגשת. אמר לו משה: 'למה אתה בוש? לך נבחרתו'" (רש"י).

מעיון דברי רש"י נראה כי שתי סבות מניעו מאהרן לגשת אל המזבח: בושה ויראה. מדוע אפוא התחסם משה רק לבושתו של אהרן קש'אמר לו: 'למה אתה בוש'?

פרש רבי חיים הכהן רפפורט רבה של אוסטרבה:

במסכת ברכות (ב ב) אמרו חכמינו זכרונם לברכה: 'כל העושה דבר עברה ומתביש בו - מוחלין לו על כל עוונותיו', ופרשו הראשונים (שיטה מקובצת טס) שהבושה נחשבת לו כתרובה.

כשראה משה שירא אהרן מלגשת לעבדה כי התביש מחטא העגל, תמה: 'מדוע הנה ירא מלגשת למזבח, הרי: 'למה אתה בוש' - דוקא מאחר שאמת מתביש אינך צריך לירא מלגשת, שהרי מחמת הבושה נמחלו עוונותיה'.

אוצרות חיים (נדפס בסוף שרית מים חיים ח"א)

אהרן נשא תחלה את 'ידו' ואחר כך את 'דיו'

"וישא אהרן את ידו אל העם" (שס)

על שני דיוקים העולים למקרא פסוק זה עמד הנצי"ב מוולוז'ין:

- א. מדוע נכתבה המלה "ידו" בכתב חסור?
- ב. מדוע נקטה התורה לשון "אל העם", ולא "על העם", או "כנגד העם"?

ובאר: כיון שלהלכה תביים העם לכון לברכה שאומרים הפהנים (ש"ע א"ח כח ט), רמו לנו הפתוב שנסא אהרן

תחלה את ידו האחת אל העם כדי להורות להם שישנו את דעתם ויכוננו את לבם, ורק אחר כך נשא את ידיו כנגד העם לשבתם.

שרית משיב דבר ח"ב צא

שבחם של ישראל שתפלתם נענית עם סיומה

"ותצא אש מלפני ה'... וירא כל העם וירגו" (ט ד)

אונקלוס תרגם: "וירגו" - "ושבחו", ויש להבין מהו השבח המיוחד ששבחו?

באר מרן ה'התם סופר': במסכת תענית (כה ב) כותבת הגמרא כלל בענין תפלת הצבור: אם נענתה תפלתם מיד לאחר שסיימוה - שבח הוא להם שמה הקדוש ברוך הוא למלא מבקשים, אך אם נענתה טרם סיום תפלתם - גנאי הוא להם, שבכך נראה שאין הוא חפץ לשמע את קולם.

לפי זה נוכל לפרש: ביום השמיני לימי המלוואים, לאחר שסיים אהרן את כל סדר הקרבת הקרבנות כפי שהצטוו מפי הגבורה, עדין לא שרתה השכינה בישראל, עד שיצא יחד עם משה והתפללו על כך, ומיד לאחר שסיימו תפלתם יצאה אש מלפני ה' ושרתה השכינה בישראל.

על כך נאמר: "וירא כל העם" - כשהתבוננו בני ישראל באש, מיד "וירגו" - כפי שתרגם אונקלוס: "ושבחו" - שהבינו שאש זו היא שבח למשה, לאהרן ולצבור שולחיהם, שלא שרתה השכינה עד שהתפללו על כך, ומשהתפללו, מיד עם סיום תפלתם זכו ונענו.

ברכה ואמן

בפרשת שמייני צ"א פסוקים כגמטריה של אמן. מלבד זאת, פרשה זו מסתימת בהלכות הנוגעות לכשרות המאכלים, ואכן מאכל בגימטריה 'אמן' - ללמדנו שאין די שנסתפק בברכה על האכילה, אלא עלינו להשתדל שתמיד יהיה מי שיענה אמן אחר ברכתנו.

ונתן להוסיף עוד: אף הסימן שנתנו במסורה למנין פסוקי הפרשה הוא עברדיה; כלומר שהמקפיד על ענית 'אמן' מתחזקת אמונתו ונהיה עבד ד-ה.

אמונת יצחק ח"ב עמ' לג

ענית אמן משרישה אמונה

"כי היום ה' נראה אליכם" (ט ב)

"כי היום" בגימטריה 'אמן', ללמדנו כי המקפיד על ענית אמן משריש אמונה בלבבו, בבחינת: 'ה' נראה אליכם', ומי שאינו נזהר בכך הרי הוא פוגם באמונתו חלילה. 'שריש יעקב' עמ' כחב, וראה מונא מקדש' אות ח'

ברכת לחיים' בשתיית יין

"ויו ושכר אל תשת" (ט י)

על הטעם שאסרה התורה על הפהנים לשותות יין כתבו בעלי

דעת קנים'

תשעה עשר עופות פנגד תשע עשרה ברכות

"וצאת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקץ הם..." (יא ג)

בדברי הירושלמי (ברכות ב ד) העוסקים בענין חובת הפנה בתפלה, הובאה עדותו של האמורא שמואל על כך שפנה אפרוחים באמצע תפלתו. ולאורח תמונה, הכיצד זה יתכן שקדוש עליון שפנה ירהר האפרוחים בעצומה של תפלתו?

לכאור ענין זה חבר הגאון רבי יהושע העליר בעל 'חסן יהושע' דקנטרס מיוחד בשם 'דברי יהושע' - בית תפלה, להלן נביא מתוך דבריו:

בדברי הגמרא (ספ"ה ב ה) מבאר כי הקרבנות שהקריבו ישראל הועילו לכפרתם של אמות העולם, ולפי זה יש לומר כי אף התפלה שנתקנה במינו במקום קרבנות מועילה לכפר על אמות העולם.

ונהו, אם נמנה את מספר העופות הטמאים שהזכרו בפרשתנו, נמצא כי הנם תשעה עשר - פמנין ברכות תפלת העמידה. ולאור דברי התרגום יונתן (בראשית טו יא) כי אמות העולם נמשלו לעופות טמאים, נוכל לפרש את עדותו של שמואל: "אני מניתי אפרוחים", שהקפיד לכוון בתפלת העמידה אף כנגד העופות הטמאים כדי לכפר על אמות העולם.

בהמשך דבריו האריך החסן יהושע לפרט כיצד רומזים שמותיהם של העופות הטמאים לכל אחת מברכות שמונה עשרה. מפני אריכות הדברים לא הבאנו אותם בעלוננו, וכדאי לעיין במקורם.

כחה של מצוה אחת

"להבדיל בין השמא ובין השוה ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל" (יא מז)

'צריך לומר בין חמור לפרה? והלאו כבר מפרשים הם! אלא: בין טמאה לך לטהורה לך - בין נשחט חציו של קנה לנשחט רבו" (רש"י).

מוסר נפלא העולה מהדברים למד רבי משה שוואב המשגיח דגייטסהד:

ההבדל "בין טמאה לך לטהורה לך" - בין נשחט חציו של קנה לנשחט רבו" הנו דק פחות השערה. ואכן כך הוא בכל ענין שבקדשה, בכחה של מצוה קלה אחת להפך את מהותו של האדם מן הקצה לקצה; ענית 'אמן' אחת יכולה לעלות את העולם משאול תחתית לשערי גו עדין.

שערי לב' ח"ג עמ' צו

ביום ו' כ"ה בניסן חול היארצייט של מרן הרב הקדוש בעל 'דברי חיים' מצאנו, שעל אודותיו ספר נכדו וממשיך דרכו בעל 'שפע חיים' וצ"ל באחת מדרשותיו:

"אצל זקני הקדוש מצאנו זי"ע היה חק קבוע, דבר יום ביומו: אחד ולפעמים שנים ויותר מבניו הקטנים או מנכדיו היו אומרים לפניו ברכות השחר, והוא היה עונה אחריהם אמן."

הליכות חיים סדר היום עמ' כסב

חק קבוע
דבר יום
ביומו

ברכות השחר בחרותא - להאמין בכל בקר מתדש.

מצות ספירת העמר (א)

צפיה לקבלת התורה

בלילה הקדושה והנורא, בעת אמירת 'הגדה של פסח' קראנו על הנסים המפלאים ועל האותות והמופתים שעשה הקדוש ברוך הוא כדי להוציא את בני ישראל ממצרים. כיון שכל תכלית יציאת מצרים הייתה כדי שיקבלו בני ישראל את התורה, על כן מיד לאחר יציאת מצרים הציטו ישראל לספר ארבעים ותשעה יום, כדי להגביר בלבם את הצפיה והתשובה ליום החשוב ביותר שהיה בעולם מאז ששת ימי בראשית - יום קבלת התורה, אשר למענו הוציא אותנו הקדוש ברוך הוא, מעבדות מצרים - לעבודת האלקים (ספר החנוך טו).

מאז לאותו היום ועד ימינו אנו, בכל שנה ושנה מקדש אנו מעוררים תשובה ונפלאה זו על ידי קיום מצות ספירת העמר במשך ארבעים ותשעה ימים שבין פסח לעצרת. רבי יוסף בכור שור, מבעלי התוספות (נולד כג טו) הביא על כך משל נפלא, לאדם שהיה חבוב בבית האסורים במשך שנים רבות, והנה הגיע שליח המלך ובשר לו: 'ביום פלוגי יוציא המלך מבית האסורים, ולאחר חמשים יום מיציאתך יתן לך את בתו לאשה'. האיש שהיה שבע אגובות לא האמין לדברי המבשר, אך כשהגיע היום המיוחל והמלך הוציאו, אמר: 'אם קיים המלך את הבטחתו הראשונה, בודאי יקם את ההבטחה השנייה ויתן לי את בתו', ומתוך צפייתו החל לנגות את הימים עד ליום המבטח.

כך ישראל, כאשר בתוך קושי העבודה הבטיחם משה כי יוציאם הקדוש ברוך הוא ממצרים ולאחר מכן יתן להם את התורה (ראה שמות ג יב וברש"י טו), לא שתו לבם לכך. אולם כשראו כי התקיימה ההבטחה הראשונה, מיד החלו לספר עד ליום הגדול שבו יבנו בתורה הקדושה.

ספירת העמר על שום מה?

שמה של מצות ספירת העמר נקרא כך, משום שיום הקרבת קרבן העמר, למחרת יום טוב ראשון של פסח, הוא היום שנקבעה התורה כיום התחלת קיום המצוה, ככתוב: 'וספרתם לכם... מיום הביאתכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה' (ויקרא כג טו).

מלבד זאת כתבו הראשונים כי זמן הקרבת העמר ומצות הספירה קשורים זה לזה, שכן בתקופה זו של סיום עונת הגשמים ותחלת עונת הקציר, נתונים עובדי האדמה בחשך רב; שמה ירדו גשמים ויפסידו את תבואתם, או שמה יבא שדפון ועולם ויבש את פרותיהם. לפיכך הציטו ישראל על הקרבת העמר, כדי שתתברך התבואה שבשדות (ראה טו א), ומאותה סבה הציטו לספר את ספירת העמר כדי שיוזכר את צער העולם ומתוך כך נשוב בתשובה שלמה ונתחנן לפני ה' שירחם עלינו, שיהיו התבואות פתקנו וכך נוכל להגות בתורה כראוי, שהרי אמרו חכמים (אבות ג א): 'אם אין קמח - אין תורה' (אבודרהם, תפלות הפסח).

עוד כתבו הראשונים, כי כיון שבתקופת העמר, בין פסח לעצרת, עמלים הכל בעבודת הקציר שבשדות, ומתוך שרובה הפרוכה בעבודתם עלולים הם לשכח את המועד שעליהם לצאת מביתם כדי להגיע לירושלים לחג השבועות, על כן הציטו למנות את חשבון הימים, שלא ישכחו את זמן החג (שם).

טעם נוסף בדרך דרוש כתב המהרש"א (ח"א, ר"ה טו א, וראה 'מחשבות הר"ן' אות טו):

מנחת העמר המקורבת למחרת הפסח מובאת מן השעורים שהן מאכל חמורים (פסחים ג ב), ולעמדת זאת מנחת 'שתי הלחם' המקורבת בחג מתן תורה מובאת מן החטים שהן סמל הדעת (ראה ברכות מ א: 'אילו שאלו ממנו אדם הראשון... רבי יהודה אומר: חשה היתה, שאין התנוע יודע לקרות אבא ואמא עד שטיעם טעם דגו').

כשיצאו ישראל ממצרים, טרם קבלו את התורה והמצוות, היו הם בבחינת חמורים ועל כן המנחה המקורבת למחרת הפסח באה מן השעורים. רק כשהגיעו להר סיני וקבלו את התורה, אזי נחשבו כבני אדם, ועל כן הציטו להביא מנחה מן החטים.

לפי זה נמצא שבכל יום ויום מימי הספירה מתרחקים אנו יותר ויותר מבחינת מנחת העמר הבאה ממאכל בהמה, ומתקרבים לשתי הלחם' שהם בבחינת הדעת, ועל כן ראוי לכנות ימים אלו בכינוי 'ספירת העמר'.

עמידה בשעת הספירה

במדרש (מדרש תנאים דברים טו ט) דרשו חכמים שיש לעמוד בשעת הספירה מהפסוק (דברים טו): 'שבעה שבעת מספר לך מהחל חרמש בקמה' - 'אל תקרא בקמה' אלא במקוה, מכאן שאין מברכין על ספירת העמר אלא מעמד'.

טעם נוסף הובא בש"בלי הלכות (ר"ל): הכתוב הקיש את הספירה לקצירה, כפי שקצירה נעשית מעמד כך הספירה צריכה להעשות מעמד.

מענין לצ"ן כי ממצוה זו למדו הראשונים (מנהגי מהר"ל הלכות גולב; אבודרהם ברכות השחר ועוד) על מצוות נוספות שכתבה בהן המלה 'לכם' שיש לעשותן מעמד. סימן לדבר נתנו הראשונים (ספר הפנהגים ט"ד, פסח טו) מהכתוב בתהלים (לג א): 'צעת ה' לעולם תעמד': 'צעת' ראשי תבות: עמר ציצית תפלין (ראה עוד בהגהות עטרת זמנים א"ח סי' ח' שדרש מצוות נוספות מפסוק זה).

רגלי חסידיו ישמר

בקורו הרביעי והאחרון של הרב הקדוש רבי אברהם אלימלך מקרלין זצ"ל בארץ הקודש יחרת לגצח בלבבות חסידיו בקבור נורא הוד, אפוף רצינות ומלוג בתפלות בלתי פוסקות לישועתם של ישראל.

היה זה בפיץ של שנת תרצ"ט. רוחות המלחמה כבר נשבו בעו ברחבי אירופה. הצורך הנאצי ימח שמו שלא חזל מלהשמיע את חלומי המזויע למחות את העם היהודי מעל פני האדמה, קרוב היה מתמיד להגשמת שאיפתו הנוראית, רחמנא ליצלן, והעולם היהודי כולו עקב במתח ובחרדה אחר המתרחש.

שש שנים קדם לכו, בעלות הצורך הנאצי ימח שמו על פס השלטון בגרמניה, כבר חזה האדמו"ר רבי אברהם אלימלך את האסון העומד להתרחש על העם היהודי, ומאז לא חזל מלהתריע ולעורר את צאן מרעייתו לחובת השעה, להתפלל ולזעק על ישועתם של ישראל שסכנה נוראית מרחפת על ראשם.

באותו שנים לא הכל הבינו את הרבי. אף בשנת תרצ"ט, כשהעולם כולו רעש ונעש מאימת המלחמה הקרובה ובאה, היו רבים שסברו כי הוא מגזים בחששותיו. אך הרבי שהיה מהיחידים שראו בעיניהם הקדושות את הנורא מכל, המשיך כל העת ביתר שאת וביתר עז לעורר את חסידיו ומקרביו לתפלה ולזעקה.

מיד לאחר חג הפסח תרצ"ט, הודיע הרבי למקרביו על רצונו העז לצאת לבקור ממשך בקרב קהל עדת מרעייתו ותושבי הארץ הקדושה, כאשר המסורה הייתה ברורה: לעורר רחמי שמים בכל המקומות הקדושים ובפרט בפתל המערבי כדי שתתבטל הגזרה הקשה שתלויה ועומדת על העם היהודי.

בשלהי חודש איר הטילה האגיה שבה נסע הרבי עגן נמל תל אביב שזה עתה נחנך. מאות רבות מחסידיו קרלוין כבר המתינו בכליון עינים לאגיה ההולכת ובאה, ומיד עם ראותם את זיו פני רבם פצחו בשירת 'ברוכים הבאים בשם ה'...! אלא שלמרב הפלא וההפתעה, מהר הרבי להסותם תוך שהוא קורא לעברם בפנים רציניות וקול רועד:

"יהודים! לא באנו הפעם לארץ ישראל לשם בקור! באנו כדי לעורר רחמי שמים על אחינו בני ישראל יושבי פולין ושאר מדינות אירופה, אשר חרב הצורך תלויה מעל ראשם. לא עת גיל ושמחה עתה! באנו לכאן כדי להרבות בתחנונים במקומות הקדושים ובציורי הצדקים, לישועה ולרחמים בעבדכם, אולי יחוס, אולי ירחם...!"

החסידים נדהמו לשמע הדברים. הם לא העלו בדעתם כי המצב כה קשה, והרבי שכאמור צפה את הבאות מהר להפך מהם ולהכנס לרכב שהובילו למעונו שבירושלים. עם הגיעו פנה הישר אל הכתל המערבי, שם החל מיד לזעק בתפלה לישועת הכלל והפרט.

כצפוי, החל מיום בואו אל הארץ, במשך הימים והשבועות שלאחר מכן ועד לתם בקורו, הרבה האדמו"ר להגיע אל הכתל המערבי וליתר המקומות הקדושים ולא חזל מלהתפלל ולבקע שגרי שמים.

כיון שמעונו של הרבי היה בעיר העתיקה, הקפיד בכל שבת מיד עם סיום קריאת התורה, לרדת מבית המדרש לחסידיו קרלוין שבעיר העתיקה, לתפלת מוסף בכתל המערבי הסמוך.

מנהג של קבע היה לרבי בשבתות אלו: באותם ימים לא התיר שלטון המנדט ליהודים להכניס ספר תורה אל הכתל, ומתוך כך לא יכלו המתפללים לומר את 'שיר הכבוד' כנהוג, לפיכך מיד לאחר סיום תפלת המוסף פונה היה הרבי לפנה המינית של הרחבה, סמוך לשער ה'אווזיה' שדרכו היו נכנסים אל הכתל, ושם היה אומר עם חסידיו את חמשה עשר 'שירי המשלות' שבתהלים, במקום 'שיר הכבוד'.

היה זה בשבת קדש פרושת ואתחנן-נחמו, י"ג במנחם אב תרצ"ט. הרבי ירד להתפלל מוסף בכתל הכרמל, אלא שבנגוד לרגיל, מיד עם סיום קדוש 'תתקבל' שלאחר תפלת המוסף הודיע הרבי למשמשו כי ברוצנו לסים את התפלה בבית הכנסת שבבעיר העתיקה.

החסידים התפלאו על פשר השנוי, אך מהרו בלא אמר ודברים לצעד אחר הרבי שעשה את דרכו במהירות לכיון העיר העתיקה.

דקות ספורות לאחר מכן התברר גדל הנס קשקול פיצוץ נשמע מכאן רחבת הכתל. יהודי שברח בברוצה לכיון פמליתו של הרבי ספר בהתרגשות כי פצצה שהנחה בדיק במקום שבו היה אומר הרבי לעמד באותה שעה, התפוצצה בקול רעם אדיר. למרבה הנס לא נרמה הפצצה כל נזק, משום שכמה דקות קדם לכו עגבו אחרוני המתפללים את המקום יחד עם הרבי.

מתברר כי השכנים הערביים שלא ראו נחת מהנוכחות היהודית שהתבררה במקדש בכל עת שבא הרבי להתפלל בכתל המערבי, החליטו לפתור את הבעיה בדרך ישמעאלית טפוסית, ואף נס מעט מחשבכם לצאת אל הפעל.

גמל היה לשעור מה היה מתרחש אלו היה נותר הרבי כהרגלו לומר את פרקי התהלים במקום. סיגמא דשמאי נפלאה הובילה את הרבי להחליט לומר הפעם על מנהגו, וכך נמנע אסון כבד.

כחודש לאחר מכן, ב"ד לחודש אלול, עזב הרבי את הארץ הקדושה באגיה האחרונה שיצאה מהארץ לכיון אירופה הדוויה, ושלוש שנים לאחר מכן עלה על המוקד עם בני משפחתו ואלפי חסידיו. ה' יקם דמם.

גדול בישראל פי"ג; זכרונם לברכה" י"ג במרחשון; וימן הכתל המערבי עמ' 179

עיצובי שטיינ

גיליון מס' 225 | פרשת שמיני
תשע"ז שנה חמישית

גליון זה יוצא לעילוי נשמת
האשה חשובה
מרת פריידא
בת הרה"ח ר' סיני זינדל ע"ה
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פשוט על הפרשה

"וכל אשר אין לו סנפיר וגו' מבשרם לא תאכלו ואת נבלתם תשקצו" (יא, יא)
צ"ב מה שייך נבלתם בדגים שאין בהם שחיטה כלל, ובת"י אי'
ומן הנייתהון תתרחקון והיינו סחורה דדגים טמאים אין
אסורין בהנאה וג"ז צ"ב למה דוקא נבלתם. ויל' דמבואר ביר'
פ"ז דשביעית דדוקא בדבר העומד לאכילה אסור בסחורה ולא
העומד לגדל והנה תנן בפ"ג דעוקצין מ"ט דדגים טמאים
צריכין מחשבה לטו"א דסתמא אין עומדין לאכילה (ורק
בכרכים מצוי אוכלין גם לזה ע"ש) וא"כ הקונה דגים טמאים
חיים מסתמא קונה אותן לגדלן לנוי ומותרין בסחורה ורק
נבלתם דל"ש לגדלן וע"כ קונה אותן לאכילה לכן אסור למכרן.
ובת"כ דרשו ואת נבלתם תשקצו לרבות יבחושין שסינן
כדפירש"י וג"ז צ"ב למה כתיב נבלתם. ויל' דחיים בלא"ה
אסור משום בל תשקצו כמ"ש בשבת צ' ב' וקמ"ל דגם נבלתם
אסורה.

(שעמא דקרא)

עלי שי"ח הקבלת פני רבו

בימי חול המועד קיימו רבבות עמך בית ישראל את מצות הקבלת
פני רבו ועלו לברכת החג בבית מדרשו של מרן שליט"א בזמנים
המיועדים, מרגש היה לראות את הקהל הגדול הבאים עם טפם
מכל כנפות הארץ, והיו עיניך רואות את מורידך.

בתחילת החג, טרח רבינו שליט"א ועלה למעונו של מרן ראש
הישיבה הגרא"ל שטינמן שליט"א לברכת החג, רבינו בירכו
שיהיה לו רפואה שלימה ומרן רה"י בירכו בחזרה בברכת אגוטן
מועד.

במהלך הביקור דנו גדולי הדור בשאלה הידועה אודות הנאמר
בהגדה של פסח 'עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע
זמן קריאת שמע של שחרית, וידוע השאלה. והלא מצות הסיפור
ציאת מצרים היא עד עלות השחר ומה ענין זמן קריאת שמע
(שהוא יותר מאוחר) לכאן, וכדרכם כל אחד ענה לפי עיניו ועיקרי
הדברים הלא הם מובאים בספריהם, (ראה הגדה של פסח אילת
השחר, ובספר שיה הפסח).

* *

ובאותו ענין, כידוע כי המוני בית ישראל זכו בחול המועד זה
ליכנס אל הקודש פנימה, לביתו של מרן הגרא"ל ולברך
ולתהברך. מחמת הדוחק הגדול שהיה שם והציבור האדיר שהגיע
זירזו הגבאים המסורים כל אחד ואחד שלא יתעכב כלל, ורגע
כמימרא נכנסים ויוצאים.

בנושא זה שאלו את רבינו שליט"א כי במשנה ברורה (ריש סימן
רכ"ה) נפסק כי הרואה חכם מחכמי ישראל שלא ראה אותו
שלושים יום מברך שהחיינו וברוך שחלק, ושאלו כי במציאות
אצל מרן הגרא"ל הזמן כל כך מועט שבקושי אפשר לומר רבע
ברכה, איך יש לנהוג במקרה כזה, האם לברך לפני הראיה או
אחרי, או לא לברך. וענה כי ברגע שרואים אותו יש להתחיל
לברך בפניו ברוך שחלק מחכמתו, ואפשר גם להמשיך הברכה
שלא בפניו, ואח"כ שהחיינו - שזה ברכה על עצם השמחה, ואין
צריך ברגע הראשון.

דבר העורך

כידוע שזמן ערב פסח, הוא הזמן שבו מבערים את
החמץ מהבית, בזמנים קדושים אלו, שכולם עוסקים יומם
ולילה בעבודה קשה, כדי לעשות את רצון הבורא יתברך,
השטן עומד ומתפוצץ, איך יתכן שכולם יעסקו רק במצוות,
ועוד בדבקות כזו, ובעבודה קשה, הרי זה גירא בעינא, מה
עושה השטן, הוא מצא עצה נכבדה, להכניס לחץ בבית, ועל
ידי זה, יבואו לכעס, ואם כן כל העבודה אינה שוה, וכבר
אמר הבית אהרן מקארלין, שמעבודה קדושה זו של ערב
פסח, אפשר להגיע לרוח הקודש, אבל הכעס הורס הכל.
לפנינו סיפור מדהים, איך שאשה התגברה על הכעס הטבעי,
ומצאה...

באחת המשפחות, לא התקיימה הקללה, שהחמות יש לה
שנאה לכלה, אלא החמות והכלה חיים זה לצד זה, באהבה
ואחוה ושלוש ורעות, עד כדי כך, שהכלה מגיע לבית
החמות בערב פסח, ועוזרת בנקיון, ואפילו יש לה יד
חופשית, לזרוק מהבית, כל מיני דברים ישנים, והזמן הטוב
ביותר לעשות את הסדר הוא בערב פסח.

למרות הבית החמים שמשרה החמות, מכל מקום עננה
רובצת על הבית, כאשר יש להם שלשה בחורים מבוגרים
שעדין לא מצאו את זיווגם, ואמה החמות של הכלה שופכת
לבה יומם ולילה בתפילה, שכבר יושעו, וגם הם יזכו להקים
את ביתם.

שנה שעברה בערב פסח הגיע הכלה לבית החמות והתחילה
לנקות את הארון לפסח, ובדרך כבר בדקה איזה בגדים אינם
בשימוש, והחליטה לזרוקם לאשפה.

החמות שהגיעה לאחר יום עבודה לביתה, וראתה את הסדר
שעשתה הכלה בארון, חשכו עיניה, אמנם הבגדים באמת
היו ישנים, ולא באו לשימוש אך באחד הבגדים היו לה,
שלשה תכשיטים יקרים, ששמרה אותם בתוך הבגד הישן,
מחשש עינא בישא.

החמות לא אמרה דבר, אלא ירדה מיד למטה לאשפה, כדי
למצוא את הבגד עם התכשיטים, כשהגיע למטה, ראתה
שהפח כבר מרוקן, משמע שהמשאית עברה לפני שעה קלה,
והתכשיטים כבר נמצאים עמוק עמוק בתוך המשאית.
החמות עלתה לביתה, וכבר תכננה איך לומר להעיר לכלה,
על הנזק הרב שגרמה מחוסר אחריות, והרי היתה צריכה
לבדוק בכיסים, אולי יש שם דברים יקרי ערך.

כשעלתה במדרגות, חשבה לעצמה, הרי אם אדבר עמה
קשות, אני יודעת איך זה יתחיל, ומי יודע איך יסתיים, אני
אתחיל לצעוק, והכלה תפגע, ומי יודע מה יהיה בסוף, היא
נשכה בשפתיה, ופתחה בתפילה, רבונו של עולם, הכלה
זרקה לי שלשה תכשיטים, אני שותקת, ואיני אומרת לה
דבר, אני מבקשת ממך בורא עולם, תן לי שלשה תכשיטים
אחרים, לשלשת בני, שכבר הגיעו מזמן לפרקם.

החמות נכנסה לביתה, והודתה מאד לכלה, על הסדר והניקון
המופתי, ושניהם יצאו מרוצים.

לא יאומן, אבל העובדות מדברות בעד עצמן, תוך חודשיים
כל שלשת הבחורים התארסו, וכולם קבלו ברוך השם, כלות
חסודות, שכל בחור חולם לקבל זיווג כזה, אשרי האנשים
הידועים לנצל רגעים קשים כאלו, ולנתנם לדרך הטובה
(ווי העמודים) ביותר.

בברכת עבת Se
קי' ברו'א
י' חק' ע' Se Se (א"ב)

שו"ת בענייני ספירת העומר

ספירת העומר

ש. ספירת העומר ונזדמן לו לעשות קידוש לבנה מה יעשה קודם.

ת. המנהג ספירת העומר.

ש. ספירת העומר וקידוש לבנה מה יקדים דלכאו' יותר תדיר כל חודש קידוש לבנה אבל יותר פעמים יש ברכת ספירת העומר.

ת. אם מתפלל בבית הכנסת יקדים ספירה כי עוד לא יצא לחוץ.

ש. בארחות רבינו הובא בשם מרן החזו"א זיע"א באחד שהגיע לאחר שהקהל סיימו תפילת מעריב והם עומדים לספור ספירת העומר האם יספור ספירת העומר בציבור אן שיתפלל קודם תפילת ערבית ביחידות והורה החזו"א ברוב עם עדיף. האם זה משום שסובר שברוב עם עדיף על תדיר או מטעם שיטת המור וקציעה שאפשר להקדים ספירת העומר למעריב משום דאורייתא מקדימים לדרבנן.

ת. כנראה דסבירא ליה דרוב עם עדיף.

ימי הספירה

נהגו העולם לשיר בימי הספירה 'וספרתם לכם ממחרת השבת' (ויקרא כב, טו) צ"ע איך נוהגים כך, הרי אמרו חז"ל (סנהדרין קא, א) ת"ר הקורא פסוק של שיר השירים ועושה אותו כמין זמר וכו', רש"י מפרש שם, שזה נכתב לרבותא וא"כ כ"ש שאסור לשיר פסוק מן התורה.

ת. לצורך מותר כמו שכתב הרשב"א, וכאן הוא צורך לזרז למצוה.

ש. חולה שרוצה לחזק את רוחו, האם מותר לנגן בעבורו בכלי זמר.

ת. בצנעה.

ש. חתן ביום ל"ג בעומר האם צריך לצום.

ת. כמדומה שלא.

ש. קטן האם יכול להוציא קטנים כמותו בברכת ספירת העומר.

ת. לא.

ש. בברכת ספירת העומר שחברו מוציא אותו ידי חובה ובטעות ענה על ברכתו ברוך וברוך שמו האם יצא או שצריך לברך מחדש ולספור בעצמו.

ת. יש אומרים דהוי ספק וכך דעת הגר"א.

ש. בספר סדר היום מבאר ענין ספירת העומר בבית הכנסת משום 'ברוב עם הדרת מלך' צ"ע א"כ אדם שיש לפניו ב' מנינים מנין אחד קטן ומנין אחד גדול יותר ויש בו יותר 'ברוב עם הדרת מלך' האם לפי דבריו כך צריך לנהוג להתפלל במנין הגדול יותר משום 'ברוב עם הדרת מלך'.

ת. אין חייב.

ש. האם מותר לעבור דירה בימי ספירת העומר.

ת. אין שום איסור לעבור דירה בימי ספירת העומר ובפרט בארץ ישראל שיש בזה משום ישוב ארץ ישראל.

שירה וזמרה בימי ספירת העומר

ש. אדם שבימי ספירת העומר שר בדרך לימודו והשיר מעורר בו המחשבה בתורה.

ת. אין קפידא.

עושים הכנסת ספר תורה בימי ספירת העומר האם מותר לעשות תזמורת ורקודים ומחולות.

ת. אין ראוי.

ש. אם עושין סיום מסכת בתלמוד תורה (חיידר) ונותן לה חשקת התורה האם מותר לעשות תזמורת בימי ספירת העומר.

ת. אין ראוי.

ש. הרב בקהילה שלו שכח באחד הימים של ספירת העומר לספור ספירת העומר, והוא רגיל לספור בקול רם ואיכא בזה כבוד התורה ובזיון אם לא יספור אי שרי לסמוך על מ"ש הראושנים והובא בשו"ע סי' תפט ס"ח כל יום היא מצוה בפני עצמה.

ת. הוא לא צריך להתבייש ויכול לומר ששכח.

(אשיחה ה"ב)

והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים (אבות ו, ו)

מיעוט שיחה

נשאל רבינו אם מותר לספר סיפורים באמצע הלימוד אם אין בזה משום ביטול תורה, והשיב שהכל לפי הענין לפעמים שזה מועיל לתורה. עי' ארחות יושר סי' ב' בשם החזו"א שגדר דברים בטלים שאם מדבר עשרה דקות כבר צריך להיות איכפת לו, וע"ש שהביא בשם הגר"א בפירוש מיעוט שיחה הכונה להיפך בחיוב, לחייב מיעוט שיחה. שאם ילמוד אדם הרבה בלי הפסק דעתו תתבלבל עליו. וע"כ בכדי לאוקמי גירסא, צריך הוא מזמן לזמן לשיחה קלה.

ענוה

כותב רבינו, באמת כל המריבות בבתיים ושאינן שלום בית שמצוי מאד בזמנינו רובן ככולן באין ע"י גאווה ואם כל אחד היה מחזיק בענוה ולא היה אכפת לו על כבודו ועל גאותו היה רוב המחלוקת מסתדרים בשלום דוק ותשכח שהענוה אמיתית היא רפואה בדוקה ואמיתית לרוב הבעיות שיש בזמנינו והשי"ת יערה עלינו רוח טהרה ממרום שנזכה לענוה אמיתית.

(מנחת תודה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 201 | שנה ד' | פרשת שמיני | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

לטהרה, ולא סיבה-לטהרה. ולא יועיל מה שאנשים ישנו את המציאות.

סיבת היציאה ממצרים

כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים והייתם קדשים כי קדוש אני (שמיני יא, מה) פרש"י, ד"א, כי אני ה' המעלה אתכם. בכולן כתיב: והוצאתי. וכאן כתיב: המעלה. תנא דבי רבי ישמעאל, אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מטמאין בשרצים כשאר אומות, דיים. ומעליותא היא גבייהו, והוא לשון "מעלה".

ויל"ע, למה תלה איסור שרצים ביציאת-מצרים, ולא כשאר המצוות שניתנו בהר סיני? ויל"ע בפרשת שמות (ג, יב) כתוב, שאמר ה' למשה: וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה. מבואר שאי אפשר ליתן תורה כשנמצאים בין-המצרים. נמצא, שהיציאה ממצרים, היא סיבה שייאסרו בשרצים. [כעין מש"כ האבן-שלמה (פרק ה אות ד בהג"ה אות ג) הראשונים לא רצו שבמקום קיבוצם ישתתף מעשה-יד-אדם שמה יהא בהם מעשה א' שלא בכונה קדושה, ועל כן הסתופפו בין האילנות תחת מעשה ה' עכ"ל].

שבירת אוכלים

וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו (שמיני יא, לג) בת"כ איתא ד"א אותו אתה שובר על טהרתו ואי אתה שובר אוכלים ומשקים לטהרתו.

וצ"ב מאי ס"ד שיועיל שבירת אוכלים ומשקים לטהרתם, דבשלמא כלי שנשבר נטהר כיון שאין עליו שם כלי, אבל אוכלים ומשקים שנשברו הם עדיין אוכלים ובמה הם יטהרו? והנה תוס' בפסחים ל"ג ב' הוכיחו מזה דפחות מכזית לא רק שאינו מטמא אלא גם לא מקבל טומאה דאל"כ פשיטא דלא מהני להו שבירה עכ"ל.

אמנם עדיין צ"ב דמ"מ כיון שהאוכל נטמא כשהי' כזית ועדיין שם אוכל עליו מאי ס"ד שירד ממנו הטומאה? וראה באבי עזרי הל' טומאת אוכלים פ"ד ה"א שכתב דס"ד דשבירה מועיל משום שינוי

וקמ"ל שלא מועיל משום שינוי אלא רק משום שנתבטל משם כלי ולכן באוכלים לא מועיל שבירה ע"ש.

ועדיין צ"ע דהא בשבירת כלי אפשר לטהרו או משום דאינו כלי ורק בכלי מצינו טומאה ולא בחתיכת חרס, או לחדש טהרה ע"י שנשתנה היינו אע"פ דיהי' כלי אלא דנשתנה ובודאי אין לחדש דיהי' טהור מחמת דנשתנה להיות דבר אחר. וע"כ היינו מבינים דזה משום דאינו דבר ששייך בו דין טומאה וא"כ באוכל פשוט דלא יועיל לטהר ע"י שבירה.

הכשר במקצת מים

מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא. (שמיני יא, לד) הערוך לנר כריתות ט"ו ב' מוכיח מכמה מקומות שמספיק ביאת מים על קצת מהאוכל ולא צריך שיבוא מים על כולו ממש ע"ש. ולכאורה זה מוכרח דאל"כ הי' צריך להיות ביאת מים בכלול ממש אפי' בתוך הפרי, וזה ודאי לא שייך וע"כ מספיק ביאת מים בקצתו וי"ל.

טבילה לגר בשבת

אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע בנבלתם יטמא. (שמיני יא, לו) יש לעיין לכאורה לשיטת הכס"מ (פ"ו מאבות הטומאה) דאין נטהר הטובל עד שיוצא מהמקוה, צ"ע אמאי אסור לטבול בשבת, הא כשכנס אינו נטהר ולצאת הוא פיקוק? וכתב רבנו: י"ל דכשאחד עושה פעולה שע"י יתוקן דבר לאחר זמן ג"ז מקרי תיקון נמצא דבטבילתו עושה שיתוקן ביציאתו.

עקירת חטא, זה עבודה של כל החיים. כל מעשה-טוב שעושה, מועיל לנקות, ועדיין היה מה לנקות...

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה' (שמיני ט, ז) פרש"י, שהיה אהרן 'בוש' וירא 'לגשת'. א"ל משה: למה אתה בוש, לכך נבחרת. מדוע לא הזכיר גם: למה אתה 'ירא'?

וי"ל כי היראה באה מחמת הבושה, ולכן הזכיר את 'הסיבה' ליראה. ולמה לא נישא, הלא נצטווה? ואם היה בוש, מה חידש לו משה כשאמר לו: לכך נבחרת. הרי ידע מזה שנבחר, ובכל זאת היה בוש וירא? כתב הרמב"ן, אצל אהרן קדוש ה', היה חטא העגל היחיד שבו חטא, והוקבע בנפשו בבחינת: וחטאתי לנגדי תמיד, והיה נדמה לו כאילו צורת העגל שם מעכב בכפרותיו ... ולכאורה, אהרן עשה תשובה מאהבה ונהפך לזכות, ולמה תמיד היה נראה לו כתבנית העגל?

וצ"ל, לעקור חטא זה עבודה של כל החיים. וכל מעשה טוב, הכל עדיין מועיל לנקות את החטא והיה עדיין מה לתקן.

רק ישראל ראויים להיות חיים אמיתיים לעוה"ב

דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ (שמיני יא, ב) פרש"י, לשון חיים, לפי שישראל דבוקים במקום, וראויין להיות חיים, לפיכך הבדלים מן הטומאה, וגור עליהם מצוות. ולאומות העולם לא אסר כלום. הפסוקים לא מדברים מטומאות, אלא מבעלי-חיים האסורים באכילה, אבל גם זה נקרא טומאה (כמפורש בהמשך הפסוקים).

ישראל ראויין להיות חיים - זהו לעוה"ב, החיים האמיתיים הם החיים הנצחיים. אף

על פי שגם לחסידי אומות העולם יש חלק לעוה"ב, (רמב"ם תשובה ג, ה) אבל מדרגת העוה"ב שלהם, אינו כשל ישראל. באמת צריך לדעת, מה חסידי אומות העולם יקבלו בעוה"ב? הרי לא שייך שם הנאות ותענוגי העוה"ב. וישראל יתענגו בתורה, ובמה יתענגו הגויים שמה. וצ"ל שיהיה להם בחינה אחרת של גמול, לא כשל ישראל (והעירו לעיין בזה פקודי דף רסח ע"א זוהר חדש רות דף ע"ב). ויתכן שהגמול שלהם לא נחשב שהם חיים שמה, לכן רק ישראל ראויים להיות חיים.

הקושי בדיעת הבהמות

"זאת החיה" פרש"י מלמד שהיה משה אווז בחיה ומראה אותה לישראל: זאת תאכלו, וזאת לא תאכלו. למה הוצרך להראותם, ולא הסתפק לומר להם?

בגמ' חולין [מב.] מובא שה' תפס מכל מין והראה למשה ואמר לו זאת אכול וזאת לא תאכל. בגמ' מנחות כט. מובא שמהם התקשה בשרצים, עד שה' הראה לו באצבע. למה נתקשה בזה והוצרך להראות לו הכל? עוד צ"ב, הבהמות והחיות הכשרות, המה מועטות. גם העופות הכשרים מועטות. אז די להראות את המועט, ויידעו את המרובה שאיננו כפי שלימד משה? ולמה להראות את המות-והאסור גם יחד?

ואולי כדי להראות את כל המינין, כי ברבות הימים אנשים יורידו סימנים מתחילת גידולם, [כמו שמצאו בזמנינו דרכים להוריד קשקשים מתחילת יצירתם], ויידעו מי אסור ומי מותר. שהרי סימני טהרה - הם סימן-

כ' הרמ"א (ס"ב רצ"ב סעי' ב') "ונהגו שלא לקבוע מדרש בין מנחה למעריב, אבל אומרים פרקי אבות בקיץ ושיר המעלות בחורף, וכ"מ לפי מנהגו". ולכן נביא בשבועות הקרובים אי"ה כל שבוע דבר תורה על פרק א' מדברי רבנו שליט"א בשיעור שמסר בביתו על פרקי אבות. ונדפסו בס' ימלא פי תהלתך עיונים והבאנו מעוד כמה ספרים, עם כמה הוספות מרשימות תלמידים. וראה בספר בדרך עץ החיים ח"ב עמ' 465: בהיות מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל אברך צעיר בקובנה היתה לו קביעות ללכת בכל שבת אחה"צ לרשכבה"ג רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל ולדבר עמו בלימוד. וסיפר הגרא"מ זצ"ל שבשעת הריחת דאורייתא שהיתה אז מידי שבת בשבתו היה ר' יצחק אלחנן מפסיק את אותה ריתחא דאורייתא ואומר: כתוב ברמ"א שאומרים פרקי אבות בקיץ א"כ צריך להגיד והתחיל לומר פרקי אבות בניעומה מיוחדת.

זכות ישראל בעולם הבא

"כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים"

הנה בפסוק לא כתוב שיש לכולם חלק לעוה"ב אלא כתוב שכולם צדיקים, וא"כ התנא הי' צ"ל כל ישראל צדיקים ופשיטא העוה"ב מיועד לצדיקים דאל"כ למי? וי"ל דבאמת אין כולם צדיקים, ומצינו על גדולי האמוראים שהחזיקו עצמם לבינונים (עי' ברכות ס"א ב), אלא דלענין יירשו ארץ דהיינו חלק לעוה"ב עמך כולם צדיקים, דלכל אחד יש גם דברים טובים שיזכה בעבורם, וממילא אע"פ שיצטרך קודם להתנקות מהחטאים בגיהנם אבל אח"כ יירשו ארץ, וזה קמ"ל דלענין לזכות לעוה"ב עמך כולם צדיקים, משא"כ הגוים לא יקבלו גם אח"כ חלק לעוה"ב.

גדלות שמעון הצדיק

"שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה" (פ"א מ"ב)

הלשון כנסת הגדולה משמע שהיו מתכנסים ביחד, והנה על תפילת י"ח איתא במגילה (י"ז ב) שתיקוה ק"כ זקנים וכו', ומסתבר דלזה נתכנסו כולם ביחד.

ויל"ע מה המיוחד בשמעון הצדיק שנקרא במתני בתואר הצדיק יותר מאחרים [ומש"כ על יוסף תואר צדיק י"ל משום שעמד בנסיון עם אשת פוטיפה, ועל בנימין י"ל שכתוב הצדיק כיון דמת בעטיו של נחש בלי חטא, כדאיתא בב"ב י"ז א] ויתכן כיון דבבית שני היו הרבה כהנים גדולים שאינם הגונים (עי' יומא ט' א) משו"ה הודגש שהוא לא הי' כמותם אלא הי' צדיק, ועוד יתכן משום המעשה המובא ביומא (ס"ט א) על אלכסנדרוס מוקדון דכיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו וכו', אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה, אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתך, וזה הי' דבר מיוחד בו.

לתת צדקה להגון יותר

שם. הנה בגמ' ב"ק טז, ב איתא דרש רבא, מאי דכתיב: יהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם? אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, אפילו בשעה שעושים צדקה, הכשילים בבני אדם שאינם מהוגנים, כדי שלא יקבלו עליהן שכר.

ומבואר בנימוק"י דהכונה כאלה שאין ליתן להם צדקה ומיירי שהם ידועים לאינם מהוגנים דאז לא יהי' להם שכר כלל, אבל ברבינו יונה אבות פ"א משנה ב' משמע דמיירי בכאלה שיש מצוה ליתן להם צדקה והוכיח מזה דיש יותר שכר ליתן להגון לכן צריך להקדים להגון מאינו הגון. וכ"כ באהבת חסד דיני מצות הלואה פ"ד סעיף ג'.

ולסברת הנימוק"י אין ראוי להיכא דלשניהם יש מצוה ליתן, דצריך להקדים להגון ומ"מ מהא דב"ב דף ח' משמע דיותר יש ליתן להגון ונהי דאח"כ אמר יכנסו הכל מ"מ מזה מסתמא לא חזר מזה דיש להקדים להגון. (אילת השחר שם)

על מה העולם קיים

"על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח" (שם)
ברע"ב מפרש שאלמלי לא קבלו ישראל את התורה לא נבראו שמים וארץ, דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חוקת שמים וארץ לא שמת, והנה מדכתיב חוקת שמים וארץ לא שמת, ולא כתוב שמים וארץ לא שמת, מדויק דלא רק שמים וארץ לא שמת, אלא גם חוקת שמים וארץ לא שמת, דכל חוקי הטבע שנקבעו בעולם הכל משום התורה. והנה עד מתן תורה העולם לא עמד על התורה, ואעפ"כ התנא מקדים לומר על התורה ורק אח"כ כתב ועל העבודה וגמ"ח?

וי"ל כיון דהעולם בעיקר עומד על התורה, ובאמת לפני מ"ת לא הי' כ"כ טוב, בדור אנוש כתוב שהקב"ה הציף את שליש העולם, ובמבול הקב"ה החריב את כל העולם ומתו כולם חוץ מנח ואשר אתו בתיבה, וגם מנח עד אברהם לא הי' כ"כ טוב, וזה כיון שהי' לפני מ"ת, ובפסחים (ק"ח א) איתא דכ"ו דורות שהיו לפני מ"ת נתקיימו בחסד של הקב"ה, ואע"פ שהעולם תמיד עומד בחסד אבל בדורות אלו הוצרכו לחסד מיוחד, והחסד הי' משום שאח"כ יקבלו את התורה.

והנה בגמ' חולין פ"ט א' אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה שנאמר תולה ארץ על בלימה. ויש להבין מדברי משנה דהעולם עומד על תורה עבודה וגמ"ח, והכא

קתני דעל מי שבולם פיו בשעת מריבה?

וי"ל דבאמת העולם עומד על שלשה דברים תורה עבודה וגמילות חסדים, אמנם זהו דוקא כשהעולם עומד באופן הרגיל, אבל בזמן שיש זעזועים בעולם כבר לא יועיל לא תורה ולא עבודה ולא גמילות חסדים, ואז מועיל רק בולם פיו בשעת מריבה, ובזמן שיש מחלוקת בעולם, יש זעזועים בעולם, ואז מהני רק בולם פיו.

ענין אבק חכמים

"והוי מתאבק בעפר רגליהם" (פ"א מ"ד) ברע"ב מפרש כלומר שתלך אחריהם שהמהלך מעלה אבק ברגליו, וההולך אחריו מתמלא מאבק שהוא מעלה ברגליו.

צ"ב דא"כ העיקר בזה הוא מה ששומע ולומד מהחכמים תורה, ולמה התנא מבטא את זה בלשון מתאבק בעפר רגליהם.

ואומרים דהגר"ח מוולז'ין הי' מפרש המשנה כפשוטו, אמנם צ"ב מה הענין להתאבק בזה.

סופו בטל בדבר תורה

ובוטל מדברי תורה וכו' (פ"א מ"ה) הנה באותו זמן שמרבה שיחה עם האשה פשיטא דבוטל מדברי תורה, וא"כ צ"ל דהכונה שזה יגרום שיתבטל מדברי תורה עוד יותר מהזמן הזה שמדבא.

ומש"כ וסופו יורש גיהנם, צ"ב דהא כביכול הגיהנם יורש אותו רח"ל ולא הוא יורש הגיהנם וי"ל.

עשית רב

"עשה לך רב" (פ"א מ"ו) ברע"ב מביא מהרמב"ם דאע"פ שאינו ראוי להיות לך לרב עשה אותו רב עליך ולא תלמוד בינך לבין עצמך.

צ"ב דאם אינו ראוי להיות לך לרב, למה התנא אומר עשה לך רב, במה הוא נקרא רב.

באים לדין

"יהודה בן טבאי אומר וכו' וכשהיו בעלי דינין עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין כשקבלו עליהם את הדין" (אבות פרק א' משנה ח)

ויש להבין אמאי שניהם רשעים כשהן באים לדין הלא רק א' מהם הוא רשע ולמה יהיו בעיניך שניהם כרשעים?

ונלמד מהכא יסוד גדול שבאים שנים לדין תורה ויש מריבה ביניהם בזה גופא כבר שניהם אינם כ"כ בסדר.

צדיקים לא באים לדין תורה (ועי' בגמ' שבועות כ"ח ע"ב תוד"ה חלה).

אהבת השלום

"הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלו ורודף שלום" (פ"א מ"ב)

משמע דאוהב שלו ורודף שלו זה ב' דברים, ובעצם התנא יכל לומר פשוט שצריך לאהוב ולרדוף שלו ולמה צריך לומר הוי מתלמידיו של אהרן, האם בדרך אגב בא להזכיר את צדקותו של אהרן שהיו בו מידות טובות אלו וי"ל.

"הוא היה אומר נגד שמא אבד שמיה ודלא מוסיף יסיף ודלא יליף קטלא חייב ודישתמש בתגא חלף" (פ"א מ"ג) שח רבנו: הגרי"ס פעם שינן הרבה פעמים את המשנה הזו לחיזוק בלימוד התורה.

אין דבר תלוי בי

"הוא היה אומר אם אין לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי" (מש' יד)

סיפר רבנו ששמע מהגאון ר' שרגא גרוסברד, ששמע מהמשגיח דגרודנא הגה"צ ר' שלמה הרכיבי זצ"ל הי"ד בשם המדרש (ל"מ כעת) שיש ציפור אחת שרגישה לריחות [וצריך לדעת שבד"כ בעלי חיים לא רגישים לריחות רעים כבני אדם, חוץ מאותה ציפור שרגישה לריחות], וסובב הקב"ה שלציפור זו בעצמה יהיה ריח רע, ולכן כל מקום שהיא נמצאת היא מואסת בו, ונוודת כל הזמן למקום אחר וכו', כי חושבת אולי מקום אחד יהיה יותר טוב, אבל גם שם יש ריח רע ויוצא שלכל מקום שהולכת מרגישה שיש שם ריח רע, רק לא משערת לעצמה שהריח בא ממנה.

וזה משל לבני אדם שתמיד תולים את הבעיה באחר, ורק לא בהם. <<<

כאשר הצגתי את הדברים בפני מרן שליט"א אמר לי "העס קען ניט זיין אין א"י אזא אונטער שייד, כלומר בא"י הפרש כ"כ גדול הוא אינו הגיוני. וביאר שחייב להיות שיש הרים גבוהים קרובים שמסתיימים, וע"כ הורה לא לשנות את זמן התפילה בבית הכנסת ולהמשיך להתפלל שם עם הנץ האסטרונומי." (יצוין שבתחילת הפולמוס היה מופיע בלוח זמן הנץ כ-3 דק' מוקדם יותר לפי גובה 300 מטר) ובעקבות הפולמוס הוכרע ע"י הרבנים לאחר לפחות את זמן הריחה לפי גובה פני הים כך שהנץ מאוחר מעט.

לא להשאר יחידי | פ"א בסיום תענית בתפילת מעריב בבית רבנו אחד המתפללים האריך בתפילתו ונשאר אחרון, ורבנו שליט"א נשאר לעמוד במקומו ולא הלך לחדרו לאכול אחר התענית ופתח ספר ולמד שם, עד שהלה סיים תפילתו ואז יצא לחדרו.

וכנראה שחשש לדברי השו"ע (סי' צ' סעי' ט"ו) אם נשאר אדם יחידי מתפלל בבהכ"נ שבשדות או אפי' בבית הכנסת שבעיר, אם היא תפלת ערבית (שמתפללים בלילה), חייב חבירו להמתין לו עד שיסיים תפלתו, כדי שלא יתבלבל בתפלתו. (ויש מחמירין אפילו ביום, ובב"ה שלנו שהם בעיר), (הסוד ומרדכי בשם ר"י והר"ם פ' קמא דברכות). ואם מאריך בבקשות ותחנונים, אינו חייב להמתין לו. **תפילה במיזבן** | ת"ח אחד שבר את רגלו, ושאל על תפילת ר"ה אם יתפלל לאט במיזבן או מהר בעמידה? והשיב רבנו שאמר מרן החזו"א ז"ל שעדיף להתפלל שמונה עשרה במתינות מיזבן, מלהתפלל במהירות מעומד [א"ה ועיין משנה ברורה סימן צ"ד ס"ק ל].

והוסיף רבנו דנראה דמ"מ אפשר לקיים שניהם, שיכול להתפלל מעומד במתינות, וכשירגיש עייפות או חולשה שישב וימתין בשהיה, ואח"כ ימשיך במעומד עד הסוף, והכי שפיר טפי שמקיים שניהם. (אעלה בתמר

מתורת החזו"ן איש - עמ' ט"ו)

מוריד הגשם בסגול | השיב רבינו בשנת תש"ס במכתב לשואל, ששאל איך צריך לומר מוריד הגשם - בסגול, או מוריד הגשם - בקמץ. והשיב לו רבינו בכת"י קדשו: רוב רבנים סוברים גשם [בסגול] אבל דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד.

ובשנים מאוחרות אמר רבנו בשיעור: הנה יש חיבור שלם בשם ס' ברכות החיים לרבי חיים קרויס זל"ה שהאריך שיש לומר מוריד הגשם בסגול ולא בקומץ.

ויש להביא ראי' לדבריו מסידור ר' הירץ ש"ץ שיצא בשנת ש"כ. [ובשנים האחרונות יצא עם הסכמת רבנו] ששם ניקד בסגול. ורבנו שליט"א אומר בסגול. אמר בעבורו אל תמנע מים

כתב הגר"א גינחובסקי זצ"ל: יש לשאול, מהו הדין אם אמר בחורף בברכת השנים במקום 'ותן טל ומטר לברכה', 'בעבורו אל תמנע מים', דזה מהפיוט של תפילת גשם. והיה נראה דשפיר דמי. אך שמעתי דשאלו כך את הגאון אילת השחר שליט"א, וקאמר דבפשוטו לא מהני.

ונראה דטעמו של רבנו שליט"א דמנא לן דמים כוונה לגשם, שמא הכוונה שמבקש שיהיו לו מעינות ובארות לשתיה ולרחיצה, ואע"פ שהפייטן נתכוין לגשמים, מכל מקום לא קאמר להדיא. ולפי זה אם יאמר בעבורו אל תמנע גשם, יצא. וכן לאידך גיסא, אם יאמר 'ותן טל ומים לברכה', לא יצא. אך יש לחלק, דהתם ממשיך לומר על פני האדמה, וזה מורה יותר על גשם מאשר על מים דמעיינות ובארות, וצריך עיון.

אך העירו דיש לבאר דברי האילת השחר באופן אחר, דמניעה אכתי אינה חשובה נתינה וצריך תלמוד. (פורוים משולחן רבנו פ"ך לך תשעו)

נתינה של אשה | יל"ע אם מותר לשמוע נגינת כלי שיר ע"י אשה? ושמעתי ששאלו את החזו"א זצ"ל האם יש בזה משום קול באשה ערוה ואיני יודע מה הוא הכריע.

ובערוך השלחן או"ח סימן ע"ה סעיף ח' כתב דמותר עיי"ש, ואין להוכיח מהא ששמעו בני ישראל את שרמים לקחה את התוף בידה, כיון שזה הי' לפני מ"ת. (אילת השחר בשלח טו, כא)

להגביה רגלים לפני היו לרצון | נשאל רבנו האם כשעומדים אחרי שמונה עשרה לפני היהיו לרצון האחרון ועונים קדושה האם צריך להגביה הרגלים כרגיל, או שזה נחשב עקירה ואסור? ואמר רבנו שפשוט שזה לא עקירה ומותר להגביה.

ממתנים לרבנו כשהגיע למודים | בתפילת שחרית בבית רבנו בימות החול ממתין הש"ץ עד שיסיים רבנו תפילתו ואז מתחיל חזרת הש"ץ, ובדר"כ זה כעשר דקות אחרי תחילת תפילת הלחש.

אכן פעמים שמאריך רבנו בתפילתו בביתו כ-13 דקות [א"ה ובשנים יותר מאוחרות מפאת חולשתו מקצרו].

פסיעת רגלים בחזרת הש"ץ | בחזרת הש"ץ כשמגיע הש"ץ לסוף ברכת מחיה המתים, מזדרז בדר"כ רבנו לסיים תפילתו ולפסוע הג' פסיעות, ולעתים קרובות פוסע הג' פסיעות אפילו לאחר שחתם הש"ץ מחיה המתים, ומיד כשמסיים שב למקומו [לקדושה] ללא שום שהייה.

רבנו פוסע בדר"כ את הג' פסיעות לאחר שמונה עשרה סמוך לקדושה [קצת לפני או קצת אחריה] וכשפוסע סמוך לסיום ברכה של חזרת הש"ץ, פוסע הג' פסיעות ושוהה מעט עד שיסיים הש"ץ את הברכה (מסתמא כדי לענות אמן או למעט הדיבור באמצע חזרת הש"ץ) ואח"כ משלים את הכריעות של עושה שלו' במרומיו וכו'.

כשלא יכול לפסוע | כשהיה רבנו מתפלל בישיבה קטנה והיו ממתנים לו, ולפעמים כשגמר תפילתו היה עומד בחור מאחוריו והוא לא היה יכול לפסוע, לא היה אומר 'עושה שלום' עד סוף חזרת הש"ץ כדי שלא להפסיד את חזרת הש"ץ

לומר בחזרת הש"ץ יה"ר | העירו לרבנו שמי שפסע ג' פסיעות שלאחר שמונה עשרה בזמן חזרת הש"ץ אסור לו כעת לומר היה"ר שייבנה ביהמ"ק וכו' שרגילים לומר אז, כיון שצריך לשתוק ולהקשיב לחזרת הש"ץ.

ואמר רבנו אין הכי נמי ויאמר בסיום חזרת הש"ץ. [א"ה וראה באשי ישראל עמוד רמ"ז שכן דעת הגריש"א, ודעת הגרש"ז שיאמר אחר ברכת אבות ודעת הגר"ח שיכול לומר מיד] **לפסוע אחרי קדיש** | שאלו את רבנו דיש מנהגים שונים אצל חזנים בענין הפסיעות שקודם תפילת לחש מנחה וערבית. יש האומרים תחילה החצי הקדיש ואח"כ פוסעים לאחור ולפנים, ויש שעושים הפסיעות בסוף "אשרי" או בסוף "השכיבנו" קודם הקדיש. ואמר רבנו מדינא הרי לא צריך לפסוע. ונשאל האם מי שרוצה לפסוע האם יש חשש הפסק אם יעשה כן אחר הקדיש ואמר רבנו לא שייך כאן הפסק. הפסק זה רק בדיבור, פסיעות זה לא הפסק. [א"ה וראה תהלה לדוד סימן קי"א]

גארטל בתפילה | כשהיה רבנו בביה"ח, ורצו שילבש את הבגדים של הבית חולים סירב ורק אחרי שיצאו שאל את נכדו האם יודע אם הם בדקו את זה משטענז? ואחרי שברירו שאכן בדקו הבגדים, הסכים ללבשם. ובשעת התפילה לבש את הפארק מעל הבגדים, וחגר גארטל כי רצה שיהיה לו חגורה בבגדו [ובבגדים אלו אין חגורה].

הנץ הנראה בקרית ספר | שח לנו הגר"י שוב שליט"א עוד לפני אכלוסה של העיר זכתי ללבן כמה נושאים עם רבינו שליט"א, וקיבלתי הוראות ברורות כיצד לקבוע את זמני היום בעיר

לגופו של ענין: הנץ הנראה בקרית ספר. **רקע:** מתחילת הישוב היה מנין נץ אחד (אשכנזים וספרדים) בזמן הנץ המוקדם (אסטרונומי) לאחר שהספרדים רצו לאחר לזמן הנץ הנראה (בהתבסס על טבלאות של הרב בעדני מיישוב חשמונאים הסמוך) פרשו והקימו מנין לעצמם והמנין האשכנזי המשיך בזמן האסטרונומי.

ועיקר הפולמוס עורר ח"א שבפועל לא רואים את השמש רק לאחר הרבה זמן משעת הריחה החשבונית. הנ"ל העלה את הדברים אצל מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בזמן ביקור מרן הגר"ח שיבדל"ח בחול המועד של אותה שנה, הגר"ח הביא בשם החזו"א שבב"ב היות והזמן בין הנץ האסטרונומי לנראה הוא מס' דקות לא חש החזו"א כ"כ ומרן הגר"ש אמר שאם זה כ"כ הרבה זמן ראוי לחוש

>>>

אדם עושה לא בסדר, אח"כ בא למקום אחר וגם שם עושה לא בסדר, וכשקשה לו ושלא מסתדרים בענינים במקום, הוא מתאונן ואומר המקום לא טוב... במקום להבין ש"הוא" הלא בסדר. (מזקנים אתבונן ח"ג עמ' 36)

*

שמעתי ממרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן שליט"א שעורר כמה פעמים שהאדם צריך להימנע מלסמוך על מה שאחרים ילמדו תורה או יתנו צדקה לעילוי נשמתו, שהרי זה כמו קבצנות ולחיות כמו קבצן זה קשה ומו, אלא החי יתן אל לבו לעסוק בעצמו בתורה ובמצוות בחיים חיותו כפי יכולתו שהרי אם אין אני לי מי לי.

מעלת השתיקה

"ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה" (פ"א מ"יז) ברע"ב מפרש מי

ששומע חרפתו ושותק. צ"ב למה לא מפרש דהכונה לסתם שתיקה, דהא השומע חרפתו ושותק זה דרגה גבוהה, כדאיתא בשבת (פ"ח ב) הנעלבין ואינם עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושיין מאהבה וכו' עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, והי' צ"ל חידוש יתרו גדול דגם סתם שתיקה אין טוב ממנו לגוף.

ריבוי הדברים

"וכל המרבה דברים מביא חטא" (שם) משמע שזה דבר המביא לידי חטא. ולכאורה הרי עצם הדבר שמרבה בדברים מיותרים כבר הוי חטא? וברע"ב מפרש שכן מציינו בחוה שהרבתי דברים שאמרה אמר אלקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו והוסיפה נגיעה שלא נאסרו בה וכו'. וצ"ב דלכאורה אצלה זה הי' יותר גרוע ממרבה בדברים, שהרי אמרה דברים שאינם נכונים, דהוסיפה מה שלא נאמר להם מהקב"ה.

עולם הישיבות

ישיבת הליכות שלמה

בט"ו שבט תשנ"ט הוקמה הישיבה לבחורים החוזרים בתשובה בעיר תל אביב ע"י הגאון רבי מרדכי אויערבאך שליט"א, ובהנהלת הרה"ג ר' משה יעקבוביץ שליט"א.

פ"א היה בחור חוזר בתשובה שעמד להתחתן ושאל את רבנו האם לגור בתל אביב או בבני ברק? ואמר לו רבנו כיון שאתה שייך לישיבת הליכות שלמה, כדאי לך לגור ליד הישיבה ולהתייעץ קבוע עם ראש הישיבה שליט"א.

שיחת רבנו בישיבה

בז' סיון תשס"ח נערכה הכנסת ס"ת לישיבה ורבנו טרח להשתתף ודיבר שעה ממושכת וארוכה תוך כדי שמביע את התפעלותו והנאתו מהמקום הזה, שמגדליו בו לתורה וליראת שמיים ומקרבין ישראל לאביהן שבשמיים..

וכך אמר בתו"ד: בעצם ניתן לומר שעדיין אנו ביום זה תחת הרושם של מתן תורה הרי ידוע שבמתן תורה היה מהפכה בכל העולם, עד אז היה עולם אחר.

כשנברא העולם היו קין והבל, קין בחכמתו הבין שצריך להביא קרבן, וכשקין הרג את הבל כתוב במדרש היה בן חמשים יום, כי תיכף שנולד היה כמו איש מבוגר. והשיג כל כך את הקב"ה עד שהביא קרבן. והוא רצה לחסוך והביא קרבן מפירות האדמה. היום אי אפשר להביא מפירות אדמה, אבל אז היה אפשר. והוא הביא לא מהכי טוב אלא מהגרוע.

והבל ראה את זה והוא הביא את הכי טובים, וה' שמע להבל ולא לקין, וקין מאוד קינא ולכן הרג את הבל. ואחרי כן הצאצאים של קין ירדו מאוד, ואחרי עשר דורות היה מבול, כי העולם בלי תורה לא יכול להיות. הקב"ה ברא את העולם בשביל התורה, וכלי תורה אינו יכול להתקיים, ובדורות הראשונים שלא היה תורה, וכתוב שהקב"ה הראה לאדה"ר את כל העולמות ואמר לו אל תקלקל את עולמי.

הנהגת העולם זה חסד ואפי' הכי אמר שאינו יכול להקים עולם כזה והביא מבול והשאיר רק מעט מעט. ואחרי המבול שוב העולם לא התקיים היה דור הפלגה סדום ועמורה, כי אי אפשר בלא תורה, עד שהגיע אברהם אבינו שהוא התחיל בלימוד התורה ועד שהגיעו בני ישראל להר סיני וקיבלו את התורה. ושם היה ויחן שם ישראל כנגד הרר כולם כאיש אחד, היום ידועים שאפי' בקהילה קטנה יש כבר מריבות. וכאן היה כאיש אחד.

וכיצד זה קרה הרי הם היו בשער מ"ט דטומאה והקב"ה הכניס אותם לשער הקדושה וכיצד זה נעשה? כתוב בגר"א (קול אליהו סוכה נב) שיצרו של אדם מתחדש עליו כל יום ואומר הגר"א אדם צריך לעשות את כל מה שביכולתו ואז הקב"ה עוזר לו. כך היה אז. שהיו שקועים בין המצרים שיש להם מידות רעות וכלל ישראל עבדו על זה עד שהגיעו לדרגה שלא היה ביניהם שום ריב.

אחרי שהיה פגם בשעת מתן תורה שהיה ביום שמחת לבו זה מתן תורה הקב"ה כביכול אין שייך אצלו שמחה, הקב"ה היה מרוצה כ"כ מזה שעם ישראל קיבלו את התורה. בכל זאת עם כל השמחה עם כל הרצונות הקב"ה רוצה להנהיג אותנו שאף אחד לא יריב.

ממילא כל אחד צריך לדעת: אנחנו קבלנו את התורה צריך להיות עם מדות טובות לעשות חסד, ועי"ז אפשר לזכות, והאריך עוד.

ישיבת זוהר התורה

ישיבת 'זוהר התורה', הוקמה בשכונת אונסדורף בירושלים, בשנת תשל"ג על ידי ראש הישיבה הגאון רבי בצלאל טולידאנו שליט"א. מתכונת הישיבה בתחילתה היתה מיועדת לבחורים הן מבני אשכנז והן מבני עדות המזרח. על צוות הישיבה נמנו בזמנו גם הגאון רבי חיים זליבנסקי זצ"ל, (לימים - ראש ישיבת 'מאור התלמוד'), ויבדלחט"א הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א (- לימים משגיח דישיבת 'ארחות תורה'), ששימש כמשגיח הישיבה.

בסביבות שנת תשנ"ב הישיבה חידשה את פניה, בברכתו והוראתו של מרן ראש הישיבה הגר"מ שך זצ"ל, שהורה לראש הישיבה הגאון רבי בצלאל טולידאנו: 'עליכם לחנך את צעירי הצאן של עם ישראל ולנהל

ישיבה עבור בני התורה הספרדים". מאז שנחלש מרן הרב שך משמש מרן רבנו שליט"א כמכוון דרכה של הישיבה בכל ענייניה הגורליים ברוח ובגשם.

דורש בשלמו של בחור בכל חודש מחדש

בישיבה למד בחור מצויין ובעל כישרון רב, שאחיו לא זכו להסתופף באוהלי תורה, אמו שהיתה אשה חשובה בעלת רוח מאוד כאבה את מצב בניה, ואת כל תקוותיה תלתה בבנה המצוין שלמד בישיבת 'זוהר התורה'.

בצר לה פנתה האם לרבנו שליט"א ובכתה לו על מצב משפחתה והביע את משאלתה ואת כמיהתה שלכל הפחות בן זה יצא תלמיד חכם. דבריה נגעו לליבו הרחום של רבנו שליט"א ששלח את בכל חודש מחדש לברר על מצבו ולדרוש בשלמו של הבחור.

רבנו שליט"א היה מקפיד במשך תקופה להתקשר שוב ושוב לראשי הישיבה לדאוג שהבחור אכן לומד כפי שצריך ומטפחים אותו כראוי. פעם אף ביקש שראש הישיבה רבי בצלאל ילמד עם הבחור באופן פרטי. הבחור אכן עשה חיל בלימודו בישיבה ולשמחתה של האם לא היה גבול.

דאגה לבחור דקות ספורות לפני שבת

שח לנו בהתרגשות בנו של ראש הישיבה, הגאון רבי ברוך טולידאנו שליט"א, מראשי הישיבה: "אינני יכול לשכוח את אותו ערב שבת, כאשר דקות ספורות לפני הדלקת נרות צלצל הטלפון בבית, על הקו היה אי מי ממקורבי רבינו שליט"א, שהודיע כי רבינו שליט"א חפץ לשוחח עימי בטלפון.

לתדהמתי ולהשתוממותי רבינו שליט"א ביקש לברר על מקרה מסויים שאירע בישיבה, שהיה נוגע באופן ישיר למצבו העתידי של בחור מסויים. הדאגה הכנה של רבינו שליט"א לכל יחיד ויחיד שלא יודעת גבולות, הביאה אותו להתקשר אלי דקות אחדות לפני כניסת שבת כדי לבקש מאיתנו לטפל במקרה זה בצורה מסויימת".

רק שלא יראו את הבחורים מסתובבים

בזמן מלחמת לבנון השנייה שהתקיימה בימי בין הזמנים של חודש מנחם-אב, היתה שאלה גדולה בהרבה ישיבות אם לקיים את ה'קעמפ' (מחנה קיץ) עבור הבחורים המתקיים מידי שנה. שתי שאלות עמדו אז על הפרק, הן מצד סכנה בכלל והן מצד חילול השם שהחופשיים יציינו שהחיילים מחרפים את נפשם למות במלחמה ואילו בחורי הישיבות נמצאים בטוילים ובבילויים.

לשאלת ראש הישיבה השיב רבינו שליט"א בנחרצות לקיים את ה'קעמפ', משום שיש בזה תועלת לבחורים בזמן אלול הבא לטובה וההשפעה היא לכל השנה, בבחינת 'וקווי ה' יחליפו כח'. אולם סייג לקיים זאת עם הגבלות מסויימות, כגון במקום סגור, כדי שלא יראו בשעת מלחמה את בחורי הישיבות מבלים בשעה זו, אך לא לבטל את ה'קעמפ' בשום פנים ואופן, אלא להמעיט בתוכניות ובמוזיקה וכדומה.

מכתב לכנס בוגרים

בס"ד לכ' קהל בני תורה הנאספים לרגל כנס בוגרים לישיבת זוהר התורה בראשות הגאון רבי בצלאל טולידאנו שליט"א ירושלים.

הנה כינוס לצדיקים נאה להם ונאה לעולם וכל כנס שהוא לחזק תורה ומצות הרי הוא כינוס שנאה להם ונאה לעולם, ובודאי יש לקוות שיתרבה הדעת וכ"א יתחזק ויחזק איש את רעהו בתו"ש טהורה ויה"ר שעי"ז יתרבה כבוד שמים עד שיקום ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים בבא"ס

הכר"ח לכבוד לומדי התורה אהרן יהודה ליב שטיינמן

אור לכ"ה כסלו תשס"ט לפ"ק בני ברק יצ"ו

תוספת לגליון 200

במדור הישיבות בישיבת היכל התורה נפל בדפוס שני שורות כדלהלן "הישיבה נוסדה ע"י הגאון רבי צבי קושלבסקי שליט"א ובשנת תשמ"ז עברה לגבעת שאול ובשנת תשס"ג להר נוף ובתקופה הזאת לא בא רבינו לירושלים לרגל חולשתו אמר שלכבוד התורה של הגאון הגדול רבי צבי שליט"א יבוא לירושלים ואמר את השיחה שהוא שם.

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמיני

נגיע למסקנה שילד זה ששמו היה רבי אושעיא - לא היה יכול להיות יותר מבן 11 שנים. ורבי חמא קם לפניו. כאשר אני בוחן ילדים בפרק "ארבעה אבות" ממסכת בבא קמא, ואנו מגיעים לרבי אושעיא שאמר, שיש שלשה עשר אבות נזיקין, אני מספר להם לפני הכל הקדמה קצרה בשבחו של המרא דשמעתתא, שידעו מי היה רבי אושעיא.

גם בדורנו יש ילדים המסוגלים להגיע לדרגות מופלאות בשקידת התורה, בהבנה ובבקיאות בכל חלקיה. וברור, שדווקא בתקופתנו, שבה יש כל כך הרבה ניסיונות ופיתויים, הרי שבמקביל - מושפעת גם סייעתא דשמיא עצומה על כל צורבא ובר אוריין. (עלינו לשבח)

"זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו וירא אליכם

כבוד ה'" (ט, ו)

הצדיק רבי משה מקוֹז'ניץ זצ"ל אמר פעם שמפסוק זה אנו למדים הנהגה חשובה: שכמתעורר הספק בליבו של אדם בדבר פעולה כל שהיא שהוא חפץ לעשות האם זו מצווה או חלילה להיפך, עליו לבחון האם ממעשה זה יהיה כבוד לה' או כבוד לעצמו. דבר זה מרומז בפסוק: "זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו", רק אם נראה שיצא מזה כבוד שמים "וירא אליכם כבוד ה'".

משל שממחיש זאת בצורה טובה: עשיר אחד נתבקש לתרום עבור חולה הנמצא במצב קשה וזקוק לניתוח שיציל את חייו. הוא הסכים לתרום סכום עתק של מיליון שקלים ובלבד שיפרסמו זאת בכל כלי התקשורת. בלית ברירה עשו כמבוקשו - הוא נתן את הסכום והציל את חייו של אותו יהודי. בשכנות לעשיר גר יהודי פשוט וחסר אמצעים, יום אחד כשיצא מבית המרקחת השכונתית, ראה יהודי בוכה. "מה לך?!" שאל, והלה ענה לו: "קיבלתי מרשם מהרופא ומסתבר שאני זקוק לתרופה שתציל את חיי וחסרים לי 11 שקלים, לא אספיק להגיע לביתי ולחזור עד שיסגרו כאן... ואם לא אקח את התרופה היום מצבי יחמיר". מבלי להסס הוציא מיודענו את עשרת השקלים וזה קנה את התרופה שבדיעבד הצילה את חייו.

לאחר 120 ... עלו שני השכנים לשמים והנה קוראים לכל אחד על פי חשיבותו לפי הסדר. קם המלאך והכריז: "מכיוון ש"כל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא" נתחיל באלו שהצילו אדם ממוות" העשיר חיכם ידיו בהנאה ורמז לשכנו בקריצת עין כאומר: "שים לב איך הם קוראים לי עכשיו". והנה הראשון נקרא דווקא השכן שהציל יהודי בכך שנתן לו לקנות תרופה. העשיר נדהם ושאל: "סליחה בכמה כסף מדובר?!" המלאך בודק ברישומים ומשיב לו: "עשרה שקלים". התקומם העשיר וצעק: "וכי זה עולם האמת?! האם משווים אתם עשרה שקלים שלו למיליון השקלים שלי?!"

ענה לו המלאך: "כאן זה עולם האמת! כאן מסתכלים גם לשם מה נעשתה המצווה... האם לכבוד ה' או לכבודך. אתה עשית את זה כדי לפרסם את עצמך ולשם כבודך האישי - הוא עשה זאת על מנת להציל יהודי". זהו שאמר הצדיק מקוֹז'ניץ זצ"ל עלינו לבחון בכל דב האם ממעשה זה יהיה כבוד לה' או כבוד לעצמנו...

"ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרון ולבניו ולזקני ישראל" (ט, א)

שמיני למילואים הוא ר"ח ניסן שהוקם המשכן בו ביום (רש"י). תמה הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין ז"ע - הרי אמרו "כל מקום שנאמר "ויהי" אינו אלא לשון צער", ומה היה הצער ביום הקמת המשכן? אלא, הסביר: כל עיקר הקמתו של המשכן יש בו משום מזכרת צער, שהרי בתחילה עלה במחשבה לפני הקב"ה שיהא משכן עוזו בתוך לבו של כל יהודי ולא היה צורך בבניין מיוחד למקדש, רק אחרי שכבר חטאו בעגל היה הכרח לצמצם את דירתו בתחתונים מבעד לאוהל ויריעה...

"ויעמדו" (ט, ה)

ספר הרב הגאון יצחק זילברשטיין: אני מכיר ילד אחד, בגיל 11 בערך, הלומד בישיבה פלונית, ולפי תכונותיו וצורת לימודו הוא עתיד להיות, ככל הנראה, אחד מגדולי ישראל. כבר היום יש לו ידיעה רחבה בש"ס ופוסקים, ומוחו הבהיר קולט דברים בצורה מעוררת השתאות. כאשר עבר ילד זה לידי, קמתי לפניו, וחברי הכולל התפלאו מאד. תמחו: הכיצד יעלה על הדעת לקום לפני ילד שלא הגיע למצוות, פתחתי להם "שלחן ערוך", במקום בו נאמר: "מצות עשה לקום מפני כל חכם, אפילו אינו זקן אלא יניק וחכים" (יו"ד רמז-א). ובש"ך מביא, שדין זה תוקף אפילו במקרה שלא הגיע למצוות. ובביאור הגר"א מציין לכך ראייה מהגמרא, במסכת כתובות (סב:) הגמרא מספרת שם על רבי חמא בר ביסנא, שמיד לאחר נישואיו עזב את ביתו והלך ללמד במרחקים למשך תקופה של שנים עשרה שנים. בימים ההם, כאשר התקשורת לא הייתה כפי שהיא כיום, הרי היציאה מן הבית הייתה מוחלטת, ובין הבעל לאשתו לא היה קיים כל קשר. לאחר שנים עשרה שנים חזר רבי חמא לעירו, ומאחר ששמע על אחד האמוראים ששהה מחוץ לביתו פרק זמן דומה, וכשנכנס לביתו בפתאומיות נפטרה אשתו מרב בהלה, נזהר רבי חמא וישב בבית המדרש. שלח שליח לביתו להודיע שהגיע, והמתין לשעת כושר להיכנס לביתו. הגמרא ממשיכה לספר, שכאשר ישב בבית המדרש, נגש אליו ילד צעיר והחל לפלפל עמו בלימוד, עד שחלשה דעתו של רבי חמא ואמר לעצמו: אני עזבתי את ביתי לכל כך הרבה שנים וחשבתי שאני חוזר לכאן מלא וגדוש, והנה בא ילד קטן ומפגין ידיעות נרחבות בתורה, חלישות דעת זו נגרמה, כפי שמסבירה הגמרא, מכך שרבי חמא אמר לעצמו שאם היה נשאר בעירו ולא היה נוסע, הרי שהיה מוליד בן, ויתכן שכן זה היה מגיע לדרגתו המופלאה של הילד הזה. כאשר הגיע לביתו, הלך גם הילד אחריו, וכשהיה כבר בתוך הבית והילד עבר לידו, קם רבי חמא לפניו. אשתו, שהתפלאה על כך, אמרה לו: "כלום יש אבא שקם לפני בנו?", רק אז הבין רבי חמא, שהילד העילוי שבא לפניו בבית המדרש הוא הבן שלו. למותר לציין איזו שמחה הייתה בלבו של רבי חמא, בהבינו שיש לו בן כזה.

הגר"א הביא את הגמרא הזו כראיה לכך שיש לקום לפני ילד תלמיד חכם, אפילו לא הגיע למצוות. אם נעשה חישוב פשוט,

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמיני

לאהרן, שהיה בוש לגשת וירא שמא לא יתכוון לשם שמים, אמר לו משה: כי בכל זאת עליו לגשת, הואיל והוא מצווה על זה, אם כן אפילו ייענש בזה על שמועל בהקדש מחויב הוא למסור נפשו בשביל שמו יתברך ובשביל ישראל.
(עובדות מבית רבותינו)

"ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח" (טז, ז)

פירש רש"י בשם תורת כהנים, לפי שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת. ובתורת כהנים איתא, שהיה אהרן בוש וירא לגשת מפני שהיה רואה את המזבח בתבנית שור. נראה לי דהנה אהרן חשב בעצמו מאחר שהוא בעצמו עשה את העגל שחטאו בו כללות ישראל, ואין קטיגור נעשה סניגור, איך אפשר שהוא בעצמו במעשה ידיו יכפר על ישראל. אולם אמרו חז"ל, לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה, אלא כדי להורות תשובה לרבים, ובהיות כך, לא היה אפשר להיות תשובת המשקל אלא על ידי אהרן, יען שהוא בעצמו עשה את העגל. וז"ש, שהיה אהרן בוש וירא לגשת ואמר, איך אפשר שאני אכפר על כללות ישראל על עון גדול כזה, ובפרט שאין קטיגור נעשה סניגור, ולכן אמר לו משה, למה אתה בוש, הלא כל מעשה העגל לא היה אלא כדי להורות תשובה לרבים, ובהיות שאתה עשית את העגל, לכך נבחרת אתה דווקא, בכדי שתהיה תשובת המשקל, ומכאן ילמדו דורות הבאים וידעו שמועלת תשובה לרבים אף על חטא גדול כזה. (נחלת צבי)

"וישמע משה וייטב בעיניו" (טז, ז)

הודה ולא בוש משה לומר, "לא שמעתי" אלא אמר: "שמעתי ושכחתי" (זבחים י).

נשאלת השאלה, מדוע חש משה קורת רוח מן העובדה, ששכח דבר הלכה ששמע מפי הגבורה.

משה רבינו היה כל ימיו מלמד תורת ה' לבני ישראל, ומטבע הדברים מי שמלמד זמן רב לאחרים, חש עייפות מסוימת ברבות הימים ומבקש לפעמים להיות לומד מפי אחרים. לכן חש משה סיפוק רוחני מיוחד, בשעה שאהרן אחיו העמידו על כך ששכח משהו מתלמודו, כי בפעם הראשונה למד אותה שעה משה דבר תורה מפי הזולת. (משך חכמה)

"ויחטאהו כראשון" (טז, טו)

יש לומר בהקדם מה ששמעתי מפה קדוש של השר שלום מבעלזא זי"ע, בפירוש הפסוק (תהילים נא, ד) "הרב כבסני מעוונתי ומחטאתי טהרני" על פי משל, שאנו רואים אם יש איזה כתם בבגד ומכבסין את הבגד לטהר אותו, הנה באמת אחרי שנתכבס פעם אחת, נטהר מעט והוקל הכתם ונתלבן מעט, אמנם מכל מקום נשאר עוד רושם הכתם, אכן לאחר שנתכבס הבגד הרבה פעמים, אחר זמן רב, נטהר הבגד מכל וכל עד שאין רישומו של הכתם ניכר כלל, וכן על דרך זה, אם החוטא עושה פעם אחת תשובה נתכפר החטא, אכן מכל מקום רושם החטא ניכר בנשמת האדם, אך לאחר שהאדם עושה תשובה כמה

"ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח" (טז, ז)

פירש רש"י לפי שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת.

דהנה הבושה סימן טוב הוא לאדם שהוא ביישן, וכל המתבייש לא במהרה הוא חוטא, ואהרן היה מתבייש מאוד מגודל ההכנעה שהיה בו שכן דרך הצדיק על כל נדנדוד עבירה ואפילו דבר קל, שתמיד הוא בעיניו חטאים לעבירה חמורה תחשב לו ומכניע עצמו ומשפיל עצמו תמיד ובפני רבים מוכיח עצמו, ועל ידי זה מכניס הרהורי תשובה בשומעים באמרם אם בארזים נפלה השלהבת מה יעשו אזובי הקיר והם חוזרים בתשובה שלימה.

זהו שאמר לו משה רבינו ע"ה למה אתה בוש פירוש בשביל שאתה בוש וירא ואם כן אתה הוא הצדיק השלם הראוי לקרב למזבח לכך נבחרת שכך הוא ראוי לצדיק להתנהג בעבודתו יתברך שמו, וזהו ויקרב אהרן אל המזבח רצונו לומר כיון ששמע ממה ששכח הוא המדרגה המעולה הבושה וגודל ההכנעה בלב ועשה כן ויקרב אהרן אל המזבח פירוש שהיה מקרב עצמו תמיד אל המזבח שהיה מוצא בעצמו חסרונות והיה מחשב תמיד שצריך למזבח כפרה. (נועם אלימלך)

"וכפר בעדך ובעד העם" (טז, ז)

בני ישראל הרי היו את הסיבה לחטאו של אהרן, שכן הכריחוהו לעשות את העגל. והנה חכמינו אמרו: "כל מי שחברו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה"; יוצא איפוא שגם בחטאו של אהרן היה להם לבני ישראל חלק, נוסף על חטא עצמם. ממילא הרי כפרתו של אהרן הייתה גם כפרתם של בני ישראל, על החלק שהיה להם בחטאו של אהרן.

לפיכך אמר הכתוב: "ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם" - קורבנותיך לא יכפרו רק עליך בלבד, כי אם גם על העם אשר גרם לחטא זה.

"ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח" (טז, ז)

באחד הימים, כאשר ישב רבי משה טייטלבוים בעל "ישמח משה" זצ"ל ולמד, נכנסה מחשבה בלבו לחדש איזה חידוש להנאתו, אולם מיד נייער עצמו ממחשבה פסולה זו, וגמר בלבו שהואיל והלימוד הזה יהיה שלא לשמה לא ילמד עכשיו, אולם מיד חזר בו גם ממחשבה זו ואמר לנפשו: וכי רשאי אני ללכת בטל, הלא כתיב "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א-ח) ואינו רשאי לבטל אף רגע אחד. חזר ואמר: אתה ד' יודע מחשבות לבי, אילו לא הייתי מחויב לקיים מצות "והגית בו" לא הייתי לומד עכשיו מחמת שהתערבה גם כן כוונה להנאתי, אבל מאחר שהרי מצווה ללמוד ואם כן, גם כשמתערבת איזו כוונה להנאתי איני יכול לבטל את המצווה ומוכרח אני ללמוד, וממילא שוב כוונתי לשם שמים. שוב אמר בעל "ישמח משה" מעתה אני מבין מאוד מה עמקו דברי חז"ל: "לעולם יעסוק אדם בתורה, אפילו שלא לשמה" כלומר אפילו כשעולה בלבו ללמוד להנאתו בכל זאת ילמד, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ועל דרך זו אמר משה

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמיני

ואפשר לומר שהסיבה שמשה רבנו היה צריך לברכם היא, היות שידוע שאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, ובמעשה המשכן איתא שכלל ישראל תבעו ממושה רבינו דין וחשבון על כל פרוטה ופרוטה, ומשה רבנו חשב שלכן אולי יהיה מעשה המשכן חלילה בגדר דבר שאין הברכה שורה בו וע"כ בירך אותם משה "הי רצון שתשרה שכניה במעשה ידיכם."

(כ"ק אדמו"ר מבלאז'וב זצוק"ל)

"ויקריבו לפני ה' אש זרה" (י, א)

"אש זרה" היא מסוכנת בייחוד כשהיא מובאת "לפני ה'", כשמצרפים אותה לשם שמים. קנאות הופכת לאש קודש רק כשהיא נקיה משנאה ומקנאה ומזוקקת מכל טובת הנאה ונגיעה עצמית. (על התורה)

"ותצא אש מלפני ה'" (י, ב)

יש מקרים שבהם ניתן להיווכח בבירור שהאש שיצאה היא מלפני ה'. צריך רק להתבונן סביבנו, ולראות את ההשגחה הפרטית בעיניים, ולהבין שידו של הקדוש ברוך הוא שולטת בכל, והוא אחד יחיד ומיוחד, ובלעדיו אין אלוקים. הרה"ג פנחס זוננפלד, המשגיח דישיבת 'משכן שמעון', ומרביץ תורה במדרשה ליהדות בפתח תקוה, סיפר לנו שבבניין בו הוא מתגורר בפתח תקוה, פרצה שריפה גדולה. המבנה כולו השחיר מרוב עשן, וכל המנורות בחדר המדרגות הותכו בזו אחר זו, והתעוותו עד שאי אפשר להכיר שפעם היו כאן מנורות... והנה, מספר הרב זוננפלד, בקומה שלי לא נשרפה אחת המנורות, ולא נגעה בה האש כלל. הייתה זו תופעה פלאית שאי אפשר היה לתת לה הסבר הגיוני.

אחרי שנדע לאיזה צורך שימשה המנורה שלא נשרפה, אולי נבין את העניין... הייתה זו מנורה שהתקנתה במיוחד בקומה שלי, הפועלת במשך כל יום השבת, וזאת כדי שלא אצטרך ליהנות מחילול השבת של השכנים המדליקים את האור'. היה זה כאמור נס-ופלא לראות שהאש לא התקרבה למנורה זו.

הרב זוננפלד מספר עוד שבקומת הכניסה עמדו כמה זוגות אופניים ועגלות ילדים וגם הם נשרפו כליל, ולא נשאר מהם זכר. רק בעגלת-ילדים אחת, לא נגעה האש כלל, העגלה נשארה שלימה. של מי הייתה העגלה? - של אברך בן תורה, העמל כל היום על תלמודו. ראה הקב"ה שאם העגלה תשרף, ייכנס האברך להוצאה כספית גדולה, ושומר על העגלה כבבת-עינו. עד כדי כך שכאשר הגיע האברך מהכולל, עם הילד, לאחר השריפה, יכול היה להכניס את הילד היישר אל העגלה. אפילו אבק לא נראה עליה... הכל היה שלם. למרות שגם עגלה זו עמדה בלב-ליבה של השריפה. איך אפשר שלא לראות כנג את ידו של הקב"ה. (ברכי נפשי)

"ותצא אש וכו' וימותו לפני ה'" (י, ב)

והקשו הראשונים הרי נדב ואביהוא מתו בתוך המשכן וא"כ נטמא כל המשכן והיו צריכים לטהר את המשכן בשלישי ושביעי

פעמים ונזדכך נשמתו הרבה, אז אינו ניכר רושם החטא מכל וכל. וזה שאמר הרב כבסני מעונוני, רצונו לומר שלאחר שתכבס אותי הרבה פעמים מעונוני, ואז ומחטאתי טהרני, רצונו לומר אז תטהר אותי מחטאתי ולא יהיה ניכר שום רושם וכנ"ל. ובזה אמר (שם פסוק ט) תחטאני באזוב ואתה, ואחר כך, אחר שתטהר אותי עוד, פעם אחר פעם, אז תכבסני ומשלג אלבין, אתלבן היטב כשלג ולא יהא ניכר שום רושם כלל, עכת"ד הקדושים. וכן הוא בספר הקדוש שערי תשובה לרבינו יונה.

וזה שאמר כאן ויחטאהו כראשון רצונו לומר הכוונה שאהרן הכהן בקדושתו הרמה, טיהר את העם מחטאתם על דרך זה שנשארו מזוככים (גם בפעם הראשונה) בלי שום רושם חטא, והיו כאשר היו לפני החטא בלי שום כתם. וזה שאמר 'ויחטאהו כראשון' רצונו לומר שחטא וטיהר אותם כאשר היו לפני החטא, ולשון ראשון פירושו לפני, כמאמר הכתוב (איוב טו, ז) הראשון אדם תוולד. (ליקוטי אמרי יוסף)

"וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם" (ט, כב)

מדוע רק עכשיו ברך את העם ולא קדם לכן, באר המקרי דרדקי: בשלחן ערוך נפסק כי כהן שאינו אוהב את צבור המתפללים שהוא עומד לברך, או שהצבור לא אוהב אותו, לא יישא כפיו. והנה, אהרן הכהן הרי עשה את העגל, ויתכן שהיה בלבו כעס על עם ישראל מדוע הביאו אותו למצב שנאלץ לעשות כן. גם עם ישראל מצדם כעסו על אהרן שהחטיאם בעגל. ומאחר וכעסו זה על זה - לא יכול היה אהרן לברכם בברכת כהנים. אבל עתה משהוקרבו כל הקרבנות, הקב"ה סלח לכולם ונעשו אוהבים - שפיר יכול אהרן לברכם ולומר מתוך אהבה אמיתית 'ברכה ה' וישמרך.

וכדי לברך אדם מכל הלב צריך לחוש כלפיו רגש של אהבה. כמו שסיפר רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל (מתוך הספר תפארת אבות) פעם נגשה אלי אשה, ובקשה - שהרב יתפלל עבור בני... ובעל כרחי נתנה לי עשרים שקלים. לקחתי את הכסף בכדי שלא לפגוע בה, הלכתי מיד לפינת הרחוב וקניתי לעצמי פרוסת עוגה ושתייה. לאחר שהרגשתי טוב בזכות האכילה והשתייה, הוצאתי את הפתק עם השם של הבן, וברכתי והתפללתי עבורו בהתלהבות, תפילה מכל הלב.

"ויברכם וירד מעשת החטאת" (ט, כב)

לאחר שנשא אהרן הכהן את ידיו וברך את העם, וכאשר העם נתברך בכל טוב - "וירד מעשת החטאת" - פסק העם מלחטוא, כי רק הצרה והמצוקה הן המעבירות יהודים על דעת קונם וגורמת את חטאיהם. (אהבת ישראל מוויז'ניץ)

"ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו

את העם וירא כבוד ה' אל כל העם" (ט, כג)

וברש"י ויצאו ויברכו את העם: אמרו ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו. יהי רצון שתשרה שכניה במעשה ידיכם.

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמיני

אשר שרף ה" דווקא. שיבינו אל נכון כי מאת ה' הייתה זאת, והוא אשר שרף את השריפה, ולא יתלו זאת חלילה בטבע. (רבי יעקב ניימן זצ"ל)

"ולהבדיל בין הקודש ובין החול" (י, י)

בימיו של הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב, נגזרה גזירה מאת הממשלה להכניס לימודי חול אל תוך הישיבות הקדושות. הנצי"ב נלחם בכל עוזו בגזירה נוראה זו שמהווה סיכון ממשי לעולם התורה. מחמת כך נפל למשכב.

לבנו, הגאון רבי חיים, אמר הנצי"ב שהקדוש ברוך הוא רמז על כך בתורה בפסוק: "ולהבדיל בין הקודש לבין החול", יש להבדיל בין לימודי הקודש ולימודי החול, שכן כאשר מערבים קודש וחול לא די שאין לימודי החול מקבלים קדושה, אלא לימודי הקודש הופכים, חלילה, לחולין...

ודע לך בני היקר סיים הנצי"ב שאף שדבר זה נטל ממני את כל כוחותי וגרם לי ליפול למשכב, כדאי הוא העניין הגדול הזה שאמסור את נפשי עליו!

"זאת החיה אשר תאכלו" (יא, ב)

גדולי הדור התכנסו פעם בעיר וילנא לאספה רבתי כדי לדון בענייני השעה ולתקן תקנות נחוצות. בראש האספה עמד ה"חפץ חיים", והוא התריע בנאומו על הזלזול באסור לשון הרע ורכילות, ובקש מהרבנים הנאספים לצאת בקול קורא נחרץ, כי אסור לשון הרע חמור מאד ואסור מן התורה כאכילת נבלות וטרפות. לשמע ההצעה, הגיב רבי חיים עוזר גרוז'ינסקי, מגדולי הרבנים בוילנה, ואמר: "אם נפרסם הכרזה כזו, לא יעלה בידנו להוכיח את חומרת עוון לשון הרע, אלא התוצאה תהיה שהמון העם. יגיעו לידי זלזול באכילת מאכלים שאינם כשרים, ויתחילו להקל ראש באסור חמור זה, כשם שהם דשים בעקב על אסור לשון הרע".

"ואת החסידה" (יא, יט)

אמרו חז"ל למה נקרא שמה חסידה שעושה חסד עם חברותיה, והקשה החידושי הרי"מ מדוע א"כ החסידה עוף טמא הוא הרי עושה חסד, ומתרץ שזה החיסרון שלה שעושה חסד רק עם חברותיה ולא עם מי שאינה מכירה, והקשו עליו הרי נאמר ואהבת לרעך כמוך, משמע רק לחברך צריך לאהוב ולא כל אינשי דעלמא, ותירץ להם שבאמת אהבה ממש צריך להיות רק לחברים בני חבורה אחת אבל חסד חובה לעשות עם כל אחד ואחד בלי להסתכל אם הוא אחד מבני החבורה או לא, משא"כ החסידה הזאת עושה חסד רק עם חברותיה הטמאות ולא עם העופות הכשרים. (חידושי הרי"מ)

ולהפסיק את כל העבודה ואיך א"כ הקריבו הנשיאים את קרבנם, ומביא תשובה בספר הר צבי (פרשת אחרי) ששמע מפי האמרי אמת ז"ע שמשמע מדברי הספרי פ' חוקת שהסיבה שנטמאים האנשים שנמצאו באוהל המת הוא לא מסיבת המת בעצמו אלא מהרוחות הרעות הנמצאים סביב המת ורוצים להדבק במת עצמו והם מטמאים את כל הנמצא שם תחת קורת גג אחד עם הנפטר, אבל במשכן שהיה שם קדושה נשגבה מאוד מאוד ולא יכלו הרוחות להיכנס לאוהל מועד על כן לא היה בו טומאת מת. והרמב"ן כתב שלפי רבי עקיבא לא קשה מידי כיון שסובר שבא מלאך וחבטן לחוץ ויצאת הנשמה הייתה בחוץ.

"וידם אהרן" (י, ג)

כתב בספר "פרחי שושנה": שמעתי מפי אדמו"ר מרן ה"חפץ חיים", למה נאמר כאן בלשון הזה "וידם אהרן" ולא 'ויחריש אהרן' וכדומה. לפי שבן אדם גם כאשר הוא מחריש, אפשר להכיר את מצב רוחו מתוך הבעת פניו. ואילו על דומם אין להכיר שום דבר, ואין חיצוניותו מעידה כלל על פנימיותו. מדרגתו של אהרן באותה שעה הייתה בבחינת 'דומם', שלא היה ניכר עליו שום שמץ של אבלות, אפילו רק באיזו העווית פנים או בדומה לזה. פעם אירע אסון לסוחר אחד מנכבדי העיר בריסק, רבי אברהם שמו, שנטרפו ספינותיו בים ורוב רכושו ירד לטמיון, וכשהגיע הידיעה על כך לפקיד שניהל את עסקיו חשש לבשר לאדונו על האסון פן יבולע לו. הלך האיש לשאול את הרב דמתא, רבי יוסף דב סולובייצ'יק, כדת מה לעשות. אמר לו רבי יוסף דב: הנח בידי את המברק ואל תאמר לו מאומה. שלח הרב מבריק לקרוא לרבי אברהם שיבוא אליו, וכשנכנס רבי אברהם לבית הרב מצאו לומד ומתייגע במסכת ברכות פרק "הרואה" נתמלא סקרנות ושאל את הרב מבריק מה יש להתייגע באגדתא. השיבו רבי יוסף דב: תמהני, איך חייבו חז"ל (ברכות נד.) לברך על הרעה ממש כשם שמברכין על הטובה, ולא עוד אלא בשמחה. התלהב רבי ואמר: בשביל המאמין שהכל משמים, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, אין זו רבותא. כשראהו רבי יוסף דב בהתלהבותו, קם והושיט לו את המברק. כשראה הסוחר את הכתוב בו, התעלף וכרע תחתיו ורק בקושי השיבו את רוחו. לאחר מספר ימים הלך רבי יוסף דב לבקר את אותו סוחר בביתו. שאל אותו האיש: מהי אם כן כוונת חז"ל? השיבו רבי יוסף דב בדרך צחות: חייב אדם - האדם נשאר חייב תמיד בקיום דבר זה, כי אמנם אין זו מילתא זוטרתא לקבל בשמחה את רעתו.... (פרחי שושנה)

"ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה"

אשר שרף ה" (י, ו)

תימא היא, לשם מה צריך ציווי על בכי, הלא למול אסון נורא שכזה, שב' כהנים צעירים נשרפו חיים, הדמעות כבר פורצות מאליהן, ומי שבכל זאת אינו בוכה, האם בציווי אפשר לאלצו לבכות, אמנם, כל ההוראה לבכות הייתה, שיבכו את השריפה -

k גוט שפא

פְּרֻשֶׁת שְׁמִינִי | תשע"ז

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמְרֵי עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

יִצְחָק אֶלְאָזָר ע"י בֵּית הַכְּנִסִּית שְׁכֻנַת עֵינֵי חַמְדָּה - אֲבִשְׂרָת צִיּוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֶׁת שְׁמִינִי - אֵל יִתְּלֶה אָדָם סְרַחוּנוּ בְּאַחֲרִים

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
ענית בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה ארז מזרחי וב"ב
נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
נטלי בת יונית
קסירר אפרים וב"ב
י.מ.יש כדורי
שולמית ומרדכי חיים ודיטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
עמית בת טובה
חגית בת גילה
נתנאל בן ג'ילה
אילן בן ג'ליאט
אסף בן סופיה
אורי בן מלכה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי
גילה בת אקבאל- בריאות ואריכות ימים
אסתר בת סוליקה
אורן בן אסתר
יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
אקבאל בת נושפארין שירה שילת בת אורלי
תמר פורטונה בת מיסה רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה
יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
שלו בן מזל פחימה אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה שאל בן סילביה
ענית בת רחל ברכה יצחק בן יקוט
רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון כל עם ישראל

"וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֱהֱל מוֹעֵד" (ויקרא ט, כג)

כאשר ראה אהרון, שלא ירדה שכינה לישראל, הצטער ולא תלה הסירחון בשום אדם, אף על פי שמצויים היו חוטאים גדולים ממנו, כגון החוטאים בחטא העגל. רק את עצמו האשים אהרון, עד בושות!

מכאן עלינו ללמוד לימוד גדול ולהתעורר, לכל הפחות, ולדאוג בכל צרה שמא "ידינו לא שפכו את הדם הזה" (דברים כא, ז), לחשוש שאילולא חטאינו- לא הייתה באה הצרה על הכלל.

ואף אם רואים אנו בעינינו אחרים, שחטאו בל נמהר לתלות הקולר בהם, שמא "שלי גדול משלהם", ו"בשלי הסער הגדול הזה" (יונה א, יב).

ומכאן גם חזוק נפלא לאדם בעומדו לפני ניסיון. יחשוב, שאם יחטא בסתר בחדרי חדרים, הלא יגרום בזה נזק גדול ברוחניות ובגשמיות לכל ישראל, ובפרט לבני מקומו.

ברוחניות כיצד? על ידו תסור הסייעתא דשמיא השומרת מחטא ומעבירה! בגשמיות כיצד? במעשיו מביא ייסורים וצרות על הכלל. והקולר הלא יהיה תלוי בצווארו!

ואלו דברי הלל (סוכה גג.) "אני אני כאן הכל כאן"- אם ברצוני לשאוף לכך, שכל העולם יתוקן, עלי לדאוג בראש ובראשונה ש"אני" אהיה כאן. אם אני אדאג לתיקון עצמי, יש סיכוי שגם הכל יתוקן. אך "אם אין אני כאן"- אם אצפה, שאחרים יעשו את המלאכה לפני, "מי כאן"?

פירש רש"י הקדוש - כיוון שראה אהרון, שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואומר: 'יודע אני, שכעס הקדוש ברוך הוא עליי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל'. אמר לו למשה: 'משה אחי, כך עשית לי שנכנסתי ונתביישתי'.

בושתו של אהרון ודבריו מנוגדים לטבע בני אדם, בנוהג שבעולם, כל צרה, שלא תבוא על האדם, תחת אשר ייחס אותה לחטאיו, לעצמו - תולה סרחונו באחרים.

כך הוא הדבר בצרות פרטיות, ועל אחת כמה וכמה בצרות הכלל, רחמנא ליצלן. באלה הרי שותפים רבים לצרה, ואין לך דבר קל ונוח יותר מלתלות את הקולר בצוואר הזולת. לזה מתווספת גם הרתיעה הטבעית של בני אדם מהאשמה עצמית בגרימת צרה לציבור כולו.

בגמרא (ריש פ"ב תענית) שנינו כי בעת צרה גוזרים תענית על הציבור מוציאים את התיבה לרחובה של עיר, כדי שיתביישו מעוונותיהם.

דברי חז"ל אלו טופחים על פני כל אלה הנוהגים לטפול כל אשמה על חבריהם. הרי אם כל אחד ינהג כך מה תועלת תהא בתענית ובהוצאת התיבה? מי יתבייש? ומי ישוב מחטאיו?

על כרחך אתה למד, שכדי שתופק תועלת מגזירות רעות שנגזרו על הציבור צריך כל אחד לתלות החוב בעצמו, לפשפש ולמשמש במעשיו הוא ולבקש בעצמו הוא את החטאים, שהמיטו צרה על כל הציבור!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסו שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליד אלחנן רפאל בן איריס וליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות אינתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	--	---

22/04/2017	כ"ו ניסן תשע"ז		
פרשת שמני הפטרה: "יוסף עו"ד" - שמואל ב'ו'			
ר"ת	כניסה	יציאה	י"ם
20:39	18:37	19:50	י"ב
20:36	18:55	19:48	י"ג
20:39	18:57	19:50	י"ד
20:37	18:56	19:48	י"ה

שואל ומשיב בהלכה – פת עכו"ם - חלק ט'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

האם אכילת בייגל אמריקאי דינו כפת עכו"ם וכיצד ניתן להתירו וכן מה הדין של חיתוי בגחלים על ידי ישראל? והאם יש דרך לאחר שהפת נאפה כל צורכו להתירה לאכילה ליהודי?

! ? אסיע

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

! תפסה

מותר לגוי לתת את הבצק במים רותחים ולאחר מכן הישראל נותנו בתנור, כיוון שהעיסה, לא הייתה ראויה לאכילה ולכן הבייגל לא נאסר מצד בישולי גויים ודינו כפת עכו"ם, שדי בהשלכת קיסם. מקורות: שו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סימן ד).

אם אפה הגוי מאפה בלא חיתוי ישראל בגחלים ובלא זריקת קיסם, אפילו קרמו פני הפת בתנור, מועיל אם יהודי יחתה כל עוד המאפה צריך לחום התנור ומשביח באפייתו. אולם אם הגוי הוציא כבר את הפת מהתנור אין תקנה להחזירו לתנור על ידי היהודי, רק כל עוד לא נגמרה אפייתו של הפת. מקורות: שו"ע (שם סי"ב) וכתב, ויש מי שאומר שאפילו הוציא הפת, יש תקנה להחזירו לתנור על ידי ישראל אם הוא משביח. ע"כ. ונראה העיקר כמ"ש מרן בסתם שמועיל דווקא כשלא יצא הפת מהתנור. וכ"כ הרב זבחי צדק (שם אות לח) וכ"ה הרב כף החיים (שם אות סג). ומה שכתב בשו"ת דבר דוד - טהרני ח"א (סימן א אות ד) אחר המחילה זה אינו.

פת עכו"ם (שנעשת ללא סיוע יהודי), שעשה ישראל ממנו צנימים, יש המתירים לאכלו. מקורות: שו"ת אבני נזר (סימן צב), ועיין עוד שו"ת תשובות והנהגות ח"א (סימן תמד). היות וישראל השביח את הפת. ויש אוסרים היות והפת הייתה אפויה כל צרכה. מקורות: ושוב ראיתי בשם הרה"ג עזריאל אורבך שליט"א שדיין כן להחמיר מדברי השו"ע. הובא בקובץ אוריה (שבט תשע"ג). וכן העלה בספר נעם בהלכה (סימן ז סעיף ה). והמקל יש לו על מה שיסמוך.

כאשר גוי מכניס את העיסה לתנור התפחה [קודם ההכנסה לתנור אפיה], אין בהתפחה משום פת עכו"ם. הערה: היות ואף לאחר ההתפחה עדיין אינו אפוי וכולו בצק. וע"ע קובץ כשרות המזון מאמרו של הרב דוד שטיין (שיעור 33).

הזקוק מחמת בריאותו לפת מסוימת, כגון: חולה סכרת שאסור לו לאכול פת עם סוכר או מלח, ופת זו מצויה רק במאפיה של נכרים, יש להקל להתיר לאכלה. מקורות: כן פסק בשו"ת שרגא המאיר ח"ו (סימן קנה אות ו).

אם ידוע בבירור, שאין בפת זו חששות אחרים של איסור. ונראה, אף שהיא פת בעל הבית - יש להתיר.

שְׁמִירָה מְפֹלָא

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" - מעבר לעובדה, שהיה נזהר מאוד ממה שיוצא מפיו, כך נזהר היה מאוד בכשרות מזונו שיהיה בתכלית ההידור וללא שום פקפוק חלילה. דבר מאכל שנזקקו לשאול לגביו שאלה הלכתית, דבר שהורה בו חכם - על אף שהתירו, החמיר רבינו ולא היה אוכלו. בשנה האחרונה לחייו מפאת זקנותו כבר לא יכול היה הצדיק לשרת את עצמו (שכן רבינו זכה להאריך ימים ונפטר בהיותו כבן 94 שנים!), משום כך תלמידים מבני הישיבה ביקשו לסייע לצדיק, ולפיכך היו שוהים תדיר בביתו ומשרתים את רבם הצדיק והדגול.

פעם אחת אירע, שהגישו לפניו מרק עוף. נטל ה'חפץ חיים' את הכף, אך בטרם נגעה בשפתיו שאל פתאום: "אמרו נא לי, האם המרק כשר?"... השתוממו בני הבית למשמע השאלה הבלתי צפויה. "מה פירוש?" תמהו הנוכחים, "הרבנית בעצמה הכינה את המרק!"

אולם הצדיק נותר בשלו, תשובה זו לא סיפקה אותו, והוא נמנע מלטעום מן המרק ושוב חזר על שאלתו: "האם בטוחים אתם, שהמרק כשר?". מכיוון שראו, כי רבינו מתעקש, לא נותרה להם ברירה ופנו הנוכחים לשאול את פי הרבנית, האם המרק כשר. "זו הפעם הראשונה שמציגים בפניי שאלה שכזו!", התפלאה הרבנית עד מאוד, אולם בהכירה את בעלה הצדיק החליטה בכל זאת לערוך חקירה ודרישה בעניין המרק. למרבה הפלא, התברר, כי אכן המשרתת טעתה! שני עופות היו בבית, האחד - כשר למהדרין ואילו בעוף השני התעוררה שאלה בדבר כשרותו. העוף נשלח אל אחד הרבנים פוסקי הוראה, שבדק אותו והכשירו.

כהרגלה, בשל העובדה, כי רבינו החמיר בדבר, הורתה הרבנית למשרתת להשתמש עבור רבינו רק באותו העוף, שלא התעוררה עליו שום שאלה הלכתית, ואילו המשרתת החליפה בטעות את היוצרות ובישלה את העוף, שהתעוררה לגביו השאלה - והרבנית הכינה ממנו את המרק. ה"חפץ חיים" בגודל מעלתו ושמירתו הרגיש בדבר, וכמובן סייעו לו מן השמים, לבל ייכשל בדבר שהחמיר בו!

קורס כשרות

בשעה טובה יפתח קורס כשרות המטבח בירושלים ע"י הרב אליהו חיים פנחסי הכולל שמונה מפגשים הלכות מעשיות ופרקטיקה במטבח היהודי, ולאחר מכן יוגשו לבחינה והוצאת תעודה למשגיח כשרות מטעם הרבנות הראשית לישראל.
למעוניינים נא לפנות 0526329144 - 0533131627

מנויים

לקבלת העלון חנם ב-email:
מידי שבוע, שלח את כתובתך אל:
PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זוג הגון,
חזרה בתשובה וכו" - נא לפנות לליאור בטל" 0504-115673
כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805

לשאלות בהלכה

לשאלות נא לפנות לרב
אליהו חיים פנחסי
בטל" 052-6329144

הרב הגאון יעקב יוסף זצ"ל - נולד במוצאי שמחת תורה, שנת ה'תש"ז (1947). למד בישיבות פורת יוסף, כולל קול יעקב ובמוסד הרב קוק. עשרות שנים שימש כרב שכונת גבעת משה בירושלים, והתגורר בשכונת שמואל הנביא. שימש כראש ישיבת 'חזון יעקב'. שימש חבר בגוף הכשרות בד"ץ 'ישא ברכה'.

הרבצת התורה שלו הייתה מופלאה עד מאוד. מסר שיעורי תורה בכל רחבי הארץ, והגיע לכל מקום, שאליו התבקש. הפך את בית-הכנסת בורוכוב בשכונת הבוכרים למקום של הרבצת תורה. **גאון. בקי בש"ס ובפוסקים בצורה מדהימה. את כל ארבעת חלקי השו"ע ידע על בורגים.** בכל נושא שהיה נשאל- היה עונה במדויק ומצטט את המקור כולל סימן וסעיף, ואם היה מופיע מספר פעמים בשו"ע, היה מציין בדיוק את מספר הפעמים והסימנים.

גם לאחר שהתגלתה המחלה המקננת בגופו סירב בכל תוקף להפסיק את שיעוריו. מעולם לא איחר או הפסיד שיעור. לא היה אצלו חופשות או 'בין הזמנים'. בשבוע לפני פטירתו עוד אמר שיעורים במסירות נפש עילאית. ענוותן מופלא. את נסיעותיו ממקום למקום עשה באוטובוסים, והשתדל להימנע מאור הזרקורים. ברוב ענוותנותו, ביקש שלא לשבח אותו בהספדים מלבד עניינים של זיכוי הרבים.

ביקש לכתוב על מצבתו משפט קצר בלבד: **"פה נטמן עבדך בן אמתך יעקב חי בן מרגלית"**. נתבקש לבית-עולמו ביום שישי ב' אייר ה'תשע"ג (2013). על אף ההתראה הקצרה לפני כניסת השבת השתתפו בהלווייה כמאה אלף אנשים. ציונו בהר המנוחות בירושלים. חי כ-66 שנים.

אביו: הרה"ג מרן עובדיה יוסף זצ"ל. **אמו:** מרת מרגלית ע"ה. **אשתו:** מרת נצחיה. **ילדיו:** מרת מרגלית, ר' עובדיה, ר' יהונתן, ר' משה יוסף, מרת רחל, ר' עמרם, ר' אברהם ומרת ציפורה. **מרבתינו:** הגרי"ש זלמן אוירבך, הגרי"ש אלישיב.

מסר את כל חייו למען זיכוי הרבים וראה בזה את שליחותו בעולם. כל הזמן היה רץ ממקום למקום בשביל למסור שיעורים ולזכות את הרבים, זה התחיל בשיעור הלכה קצר אחרי הנץ והסתיים בשעות הלילה המואחרות. בשנה וחצי האחרונות הכל ראו את גודל מסירות נפשו לזכות את הרבים למרות מחלתו, הוא הגיע למצבים, שהמחלה ל"ע התפשטה לכבד, וזה היה שורף לו את הדם בגוף. הוא היה מגיע למצב של המוגלובין 7-8 עד כדי כן שבשביל שהוא יעבור את הכביש, היו צריכים לעצור את התנועה! ולמרות זאת הלך ונתן שיעורים גם במצב קשה זה. אחרי טיפולים כשהיה יום שלם בביה"ח, היה יוצא ישר לשיעור.

פעם כשהיה צריך לעשות בדיקת C.T, הרב היה צריך לשתות חומר מסוים, היות שהחומר גורם לשיקוף, ואפשר לראות במכשירים מה מצב הגידול ה"י. הרב הגיע בבוקר לבית חולים ושתה את החומר והרופאה אמרה לו, שהוא צריך לחכות שלוש שעות, כדי שהחומר ייספג בגוף ורק אחר כך יהיה אפשר לעשות את הבדיקה, ואותו יום היה יום רביעי, שהיה מוסר שיעור ככולל, באותה שעה הוא אמר: "בשביל מה אני אשב פה שלוש שעות?" הוא שאל את הרופאה, אם הוא יכול

לצאת שעה ולחזור, והיא אישרה לו, הוא בא לכולל נתן שיעור וחזר לבית חולים!

יפר מר אליהו שאלתיאל הי"ו מתלמידיו המובהקים של רבינו: "עם כל גדלותו בתורה, הרב היה מתנהג עמו בענוה יתירה, ונוהג עמו כחבר. הייתה איזו משפחה בקרית עקרון שהרבה שנים לא היו להם ילדים, הרב בירך אותם, והם זכו, שנולדו להם הרבה ילדים בזה אחר זה. ההורים התקשו בצער גידול הילדים, בפרט שהיה להם בית קטן. סיפורתי לרב שמשפחה זו זקוקה לעידוד וחיזוק. לאחר השיעור, ללא שהיות, הרב הורה לי שניסע לאותה המשפחה. הרב נכנס לבית בשיא הפשטות, הפגין את השמחה הרבה שלו מהילדים החמודים. הושיב את הילדים על ברכיו, השתעשע עמם, ויצא..."

מישה ימים לפני שהלך לעולמו, חבק הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל נכד נוסף. לרב עובדיה יוסף, בנו של רבי יעקב, נולד בן במזל-טוב. הרב עובדיה הגיע אל בית-החולים הדסה עין כרם שם היה אביו מאושפז, והציג בפניו את נכדו החדש. אחרי שהרב צווק"ל ברך את הבן והנכד, אמר הבן לאביו הגדול: "אבא, ביום שני הברית, אנחנו רוצים שאתה תהיה הסנדק שלנו". הרב יעקב השיב לבנו הרב עובדיה: "נדבר במוצאי שבת".

ביום שישי, השיב הרב יעקב יוסף את נשמתו ליוצרה. ר' עובדיה (נכדו של מרן), התיישב במוצאי שבת ללמוד את הלכות אבילות מתוך ספרו של של סבו הגדול מרן פוסק הדור רבי עובדיה יוסף שליט"א. כשהגיע להלכות ברית מילה באבלות, הוא גילה, כי אביו הגדול ר' יעקב צווק"ל מתח קו מתחת לשורות הבאות: "שאף אם נולד הבן לפני פטירת המת, יום הכנסתו לברית היא לידתו, כמו הגר שהתגייר ביום המלו כקטן שנולד דמי, ע"כ. ונפקא מינה שיש להקל בחומרת האבלות שבתוך י"ב חודש".

הרב עמרם יוסף, בנו של רבינו סיפר: "בראש השנה האחרון, כשהגענו לפיוט של 'ויהי אחרי מות', אבא בכה ובכה ואף אחד לא הבין למה. מעולם זה לא קרה כך".

לצאת לדרך מיד בצאת החג. חשבתי לעצמי מלון, שאין בו אפילו יהודי אחד, איזה בעיה יכולה להיות כאן להתגלח, מי יכול לראות אותי בחדר סגור, בקומה השלושים ושבע, יש כאן אלף חדרים שכולם מאוישים על ידי גויים, לי אין איסור לעשות מלאכה ביו"ט, רק לשיטת הד"ר אסור משום מראית עין, מי יכול לראות מה שאני עושה בתוך חדרתי?!"

"הוצאתי את מכונת הגילוח, הכנסתי לשקע החשמלי, אך שכחתי לכווננו לוואט של ארה"ב, בארץ ישראל הוואט הוא 220, ובחול"ל 110, מיד כשהכנסתי את המכונה לשקע, התחילה המכונה להוציא עשן, אמנם לא קרה כלום, הוצאתי מיד את המכונה מהשקע, וחוץ מנזק קטן למכונה לא קרה כלום. לאחר כמה שניות מתקשרים אליי מהקבלה למטה, ושואלים אותי, מה קרה בחדר, הגלתי עשן מצפצף, ספרתי להם את הסיפור של המכונה והם נרגעו."

"כעת היה לי בעיה, כל החדר מלא עשן, אי אפשר לפתוח חלונות בקומות הגבוהות של בית המלון, הכל עובד שם עם מיזוג אוויר, וכל חדרי מלא עשן. החלטתי לפתוח את הדלת, כדי שהעשן יצא, מה שלא ידעתי, שהגלתי עשן של הפרוזדור אינו מחובר לקבלה, אלא ישר למכבי אש של לוס אנג'לס, עוד דבר לא ידעתי, שלפני כשלושה שבועות הייתה שריפה גדולה בבית מלון בלוס אנג'לס, ונשרפו שני אנשים למוות, והאשימו את המכבי אש, שלא באו בזמן, וכל התקשורת שם הייתה נגדם, עד שבלחץ הקהל, הקימו ועדת חקירה כדי לבדוק בדיוק מה קרה."

מיד כשצפצף הגלתי במכבי אש, הזעיקו שלושים משאיות, שלוש מאות כבאים! אני שכבר סגרתי את הדלת, שמעתי התרחשות למטה במלון, ועד שחשבתי אם לגשת לחלון ולראות מה קרה, כבר שעטו עשרות כבאים לחדרי, ובמכת גרזן פרצו את החדר, כאשר הם צועקים בקול: "היכן האש?"

הייתי מאד מבוהל, לפריצה הלא מתוכננת, הסברתי מה שקרה עם המכונה, הם הגיבו בהבנה והזהירו אותי: "בפעם הבאה תיזהר, כשאתה מכניס מכונה לשקע". אבל בינתיים ביחד עם הכבאים נכנסו גם צלמי התקשורת, והם צילמו אותי כשאני יושב עם מכונה ביד ורוצה להתגלח, וכל מהדורות החדשות בלוס אנג'לס נפתחו עם הסיפור הדרמטי על מאות כבאים ששעטו למלון ועל הטעות שאירעה, ותמונתי עם המכונה בידי וכיפה על ראשי, התנוססה בראש כל חוצות.

יהודי לוס אנג'לס, שפתחו את החדשות במוצאי יו"ט ראו אותי יושב במצב מאד לא נעים, ובנוסף ראו אותי, כשאני יושב עם כיפה על ראשי, ובידי מכונת גילוח. בכל מקום שהסתובבתי, עצרו אותי יהודים ושאלו: "זה אתה שרצית לחלל את היו"ט שני, ועשית שריפה בבית מלון?", ובמקום לעשות עסקים, עשיתי לעצמי בזיונות נוראים. הרגשתי על בשרי את מאמר חז"ל "הם עשו בסתר, והקב"ה פירסמם בגלוי".

להלן סיפור מופלא מ'ווי העמודים' מתוך דבריו הנפלאים של הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א ומובאים ע"י ר' מיכאל צורן הי"ו, ויש בו כדי ללמדנו, שכאשר שאלנו רב לגבי עניין מסוים, עד כמה עלינו לא להתחכם בנידון.

סיפר ד"ר משה אליקים ברוקם המשמש בשעות שלפני הצהרים כרופא בכיר במעיני הישועה, ואחה"צ הוא מחשובי הלומדים בכלל בית דוד-חולון. בביה"כ שהתפללתי בו לפני כמה שנים, היה יהודי שמוצאו מארה"ב. למחיתו היה סוחר יודאיקה, הוא היה נוסע פעמיים בשנה לארה"ב עם קטלוג של מוצרי יודאיקה, ספרים, חומשים, פרוכת, וכיוצא בזה, ומקבל הזמנות, ולאחר מכן היה שולח זאת מהארץ לחו"ל.

בחול המועד פסח סיפר אותו סוחר, שהוא מתעתד לנסוע לחו"ל מיד במוצאי פסח, אמרתי לו: "אתה נכנס לשאלה הלכתית גדולה, אתה אמנם יוצא מכאן במוצאי פסח, אך אתה תגיע לשם בבוקרו של יו"ט שני, והרי ההלכה היא, שמיד כשאתה מגיע לשם, אתה מתחייב לשמור על יו"ט שני".

"אז מה אתה מציע לי?", שאל הסוחר, אמרתי לו: "הפשוט ביותר, לשנות את הכרטיס, ולדחותו ליום אחר". אולם הלה התנגד: "לא בא בחשבון, הטיסה הבאה תצא רק יומיים לאחר מכן, ואני אפסיד יומיים עבודה, לא בא בחשבון".

והוסיף, "לפי מה שהבנתי ממך, האיסור הוא משום 'לא תתגודדו' כלומר אני בן א"י ואיני מחויב ביו"ט שני, והאיסור לעשות מלאכה שם, הוא כדי שאנשים לא יראוני נוסע, אני אשתדל שבנסיעתי משדה התעופה עד המלון אף אחד לא יראה אותי, והכל יבא על מקומו בשלום".

אמרתי לו, ההלכה מפורשת במשנה ברורה שאפילו בצנעא אסור, ותזכור מה שכתוב בגמרא (שבת דף סד ע"ב): אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור! אמר לי: "גוט מועד", והלך, כלומר אתה מחמיר מדאי, זה לא נראה, שדבר שאסור משום מראית עין, אסור גם בחדרי חדרים, מי יכול לראות אותי.

לאחר שבעה שבועות חזר הלה מחו"ל, ואמר לי: "אני מצטער על הרגע שלא שמעתי בקולך, שילמתי מחיר יקר, יקר מאד על שלא שמעתי לך, להלכה הצרופה, שאסור לחלל יו"ט שני גם בצנעא".

וכך סיפר: "כידוע לך, אני החלטתי שבצנעא מותר לחלל יו"ט, ואכן נסעתי ללוס אנג'לס במוצאי פסח, הגעתי לשם באחרון של פסח, הזמנתי מונית ונסעתי למלון, המלון מכיל ארבעים וחמש קומות, קיבלתי חדר בקומה השלושים ושבע, כמובן שעליתי במעלית, כי הרי לשיטתי בצנעא מותר".

"לאחר שהתמקמתי במלון, החלטתי היות ואני צריך להתחיל את עבודתי מיד במוצאי החג, אני אתגלח כעת, ואהיה מוכן

הרב שבתי בן אסתיאטון זצ"ל	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל	הרב מנחם בן יוקטוריה בצרי זצ"ל
שרה בת נרקיס ע"ה	אביבה בת איירן ע"ה
עמירם בן דבורה ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל
ר' עזליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	חי זידי בן קלרה ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה	יוסף בן סעדה ז"ל
סלים בן פרוחה ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
לטיף בן פרוחה ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
מאיר בן נעמי ז"ל	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
זילפה בת רדה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה
אביבה לויש ע"ה	אברהם בן דינה ז"ל
כל נשמות עם ישראל	אברהם בן דינה ז"ל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
אסתר בת בלה ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל
נעמי בת כותן ע"ה	משה בן רוזה ז"ל
מרים בת בלה ע"ה	אביחי בן אסתר ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
מסודי בת חביבה ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל
יונה בן סעדה ז"ל	שמעון בן שמחה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
יפה בת רבקה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
שרה בת מוברי רחל ע"ה	שמעון בן חנה ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה

גליון רנ"ג
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קליין על האישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

יודום אהרן (י' - ט')

מסופר בדברי חכמינו, כשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לנחמו. נכנס רבי אליעזר וישב לפניו ואמר לו רבי רצונך שאומר דבר אחד לפניך? אמר לו אמור. אמר לו, אדם הראשון היה לו בן ומת וקיבל עליו תנחומין שנאמר "וידע אדם עוד את אשתו" אף אתה קבל תנחומין. אמר לו לא די לי שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרת לי צערו של אדם הראשון. נכנס ר' יהושע ואמר לו, איוב היו לו בנים ובנות ומתו כולם ביום אחד וקיבל עליהם תנחומין. שנאמר "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך" אמר לו, לא די לי שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרת לי צערו של איוב. לבסוף נכנס ר' אלעזר בן עזריה, כיון שראהו אמר לשמשו טול לפני כלי ולך אחרי לבית המרחץ, לפי שאדם גדול הוא ואיני יכול לעמוד בו. נכנס וישב לפניו ואמר לו: אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון, בכל יום ויום היה בוכה וצועק ואומר אוי לי, אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלום. אף אתה רבי, היה לך בן וקרא תורה, מקרא, נביאים וכתובים, משנה, הלכות ואגדות, ונפטר מן העולם בלא חטא, ויש לך לקבל עליו תנחומים שהחזרת פקדוןך בשלום. אמר לו רבי יוחנן בן זכאי, ר' אלעזר בני נחמתני כדרך שבני אדם מנחמים.

(אבות דרבי נתן יד-ר')

פרשת השבוע

עתה אני מבין מפני מה מנה המדרש בין החטאים שגרמו למותם של בני אהרן, גם חטא זה שלא היו להם נשים. לכאורה הרי הדבר תמוה, וכי בשביל שלא לקחו להם נשים היו חייבים מיתה? אלא זוהי הכוונה אילו היו נשאו נשים, אולי היו זוכים לנשים נאמנות וצדקניות כמוך, ומי שיש לו אשה צדקנית כזאת, נשאר בחיים.

ובין החיה אשר לא תאכל
(י"א - מ"ז)

פעם הובא לפני הרה"ק רבי יהושע'לה מקוטנא זיע"א ערעור על מהימנותו של שוחט. בדק הרב את הענין ומצא שהשוחט ת"ח וירא שמים הוא ואפשר לסמוך עליו. פנה הצדיק אל המערערים ואמר: עתה הבנתי מאמר חז"ל שהתקשיתי בו, חז"ל אומרים שלעתיד לבוא יעשה הקב"ה לצדיקים סעודה משור הבר ולויתן. ויש לתמוה לשם מה יש צורך בשני מיני בעלי חיים, וכי שור הבר לבד אינו מספיק? אלא התשובה היא, שהקב"ה יודע שבוודאי ימצאו צדיקים שלא יסמכו על השוחט ולא ירצו לאכול משחיטתו. ולפיכך הכין עבורם לפחות מנת דגים.

וידבר ה' אל אהרן לאמר יין ושכר אל תשת (י' ח'-ט') מסופר על הרה"ק מרוזין זיע"א, ששלח פעם שליח אל אחד מחסידיו שאהב את הטיפה המרה וביקשו לבוא אליו. מיהר החסיד להגיע אל הרבי כולו ציפייה ודריכות. אמר לו הרבי שעליו להפסיק לשתות יין. התפלא החסיד ואמר: מדוע לא מסר זאת הרבי על ידי השליח? ענהו הרבי אפילו אצל אהרן הכהן כשהיה צריך לצוותו לא לשתות יין ושכר, דיבר עימו הקב"ה בעצמו ולא על ידי משה רבנו: "וידבר ה' אל אהרן לאמר יין ושכר אל תשת"

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם
וימתו (י'-י"ב)

מסופר: שעה שחלה הרה"ק רבי דוד מזאבלוטוב זיע"א חתנו של הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זיע"א במחלה אנושה. ישבה לצידו אשתו הרבנית שיצא שמה כצדיקה נדירה ולא היתה זוה ממטתו. ימים שלמים עמדה בתפילה ובתחנונים עד שבעזרת השם קם מחוליו והחלים. פנה רבי דוד אל אשתו הרבנית ואמר:

זמני השבת

זמני יציאת החג

ירושלים: 7:51 ת"א: 7:54 ר"ת: 8:30

פרשת שמיני

זמני כניסת החג

ירושלים: 6:37 ת"א: 6:52

שם בחשכת הלילה רועד מקור ומהתרגשות, וראה את הכל, ראשון הלך בעל הדמות המלכותית ואחריו אליהו הנביא, אחריהם צעד הרב וליווה את האורחים צעדים אחדים, הוא חיכה עד ששני האורחים נעלמו בחשיכה, ואחר כך נכנס לבית והתיישב ללמוד, השמש נשאר על עמדו רגעים ארוכים משתאה ואינו יודע את נפשו, אחר כך אור עזו ונכנס לבית הרב ואמר: אני מבקש ממך סליחה ומחילה רבי ואל נא תכעס עלי, אולם מאד הייתי רוצה לדעת מי זה היה האדם עם בגדי המלכות ועם הכתר על ראשו שרבינו זה עתה ליווה מביתו, באמת לא כדאי לדבר על כך, השיב הרב באי רצון, אולם הואיל וראית מה שראית הרי זה סימן שמותר לי לספר לך, ובכן דע לך כי האיש היה מנשה בנו של חזקיהו המלך, והוא בא אלי בקשר לדין תורה שהיה לנו כאן היום.

מעשה ביהודי ירא שמים שחי בעיר אחת שהיה מהרר ומדקדק במיוחד במצוות לא תעשה לך פסל וכל תמונה שבעשרת הדיברות. למרות שהיה לו כשרון ונטיה חזקה לציור ולפיסול, הוא נזהר משנה זהירות לא לעשות שום דבר שיכול להיכנס לאיסור עשיית פסל או תמונה, ולעבור בכך על הלאו של עבודה זרה, הוא אפילו הקפיד שלא להסתכל על דברים כאלה, הגיעו אצלו הדברים עד כדי כך, שפעם אחת הוא יצא בלילה לרחובות העיר, והחל לשבר את כל הצלמים וצלבים המוצבים שם, אחד משומרי העיר תפס אותו בשעת מעשה, והוא הובא לדין ונדון למוות, עוד באותו יום בוצע גור דין המוות והיהודי הוצא להורג בתליה. הקהילה כולה היתה בסכנה גדולה, אך בעזרת השם ובניסים גדולים חלפה הסכנה והצליחו לשכנע את השלטונות, כי היהודי עשה מה שעשה על דעת עצמו ואיש מבני הקהילה היהודית לא היה שותף למעשה. היהודי שהוצא להורג היה עני מרוד, ולאמנה לא היה מאין לגבות את כתובתה, היא נשארה בחוסר כל, ועל כן היא פנתה לחברא קדישא שאחד מתפקידיה היה לתמוך באלמנות שנקלעו למצב כלכלי קשה, אולם אנשי החז"ק טענו כי חובת החברה לתמוך באלמנות שבעליהן מתו מות טבעי, אולם לא כאשר האיש איבד את עצמו לדעת, והרי כמקרה שלפנינו ברור כי האיש הלך לקראת גורלו בעיניים פקוחות והוא ידע מה שהוא עושה ומה צפוי לו. לאחר שהרב ובית הדין של אותה עיר שמעו את טענות הצדדים, הם החליטו להעביר את הנושא להכרעה לרבה של ניקלשבורג.

ישבנו היום כל היום כולו על מדוכה זו, דנו בסוגיה ועיינו בהלכה, ולא הצלחנו להכריע, החלטנו לדחות את ההחלטה הסופית למחרת היום. ועכשיו שעת לילה מאוחרת כאשר ישבתי כדי לעיין בדין, בא אלי מנשה בן חזקיהו והסביר לי את הענין, הוא סיפר לי כי מאז מותו לא מצאה נשמתו מנוחה על החטא שחטא בחייו, בכך שהכניס צלם להיכל בבית המקדש, בכל דור ודור מגולגלת נשמתו באנשים שונים שתפקידם לתקן את העבירות שעבר, עד כה לא זכה לתיקון מושלם עד שנשמתו התגלגלה בדמותו של היהודי ששיבר את הצלמים ברחובות העיר, ומסר את נפשו בצורה מושלמת על הלאו של לא תעשה לך פסל, עתה הוא סיפר לי זכתה נשמתו לתיקון המיוחל, וכיון שאני ובית דיני נתבקשנו לעיין בדין ולהוציא פסק דין על פי ההלכה, הוא בא לבקש אותי שלא נחשיב את מעשהו של היהודי שהוא כאיבוד עצמו לדעת, אלא כמעשה של קידוש השם והאיש ההוא היה קדוש שמסר את נפשו על קיום המצוה בהידור, לאור כל זה הוא ביקש כי בית הדין בבואו להחליט אם האלמנה זכאית בתביעתה, יקח כל זאת בחשבון.

הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זיע"א (ליומא דהילולא ב' אייר) לפני למעלה ממאתיים שנה היתה בעיר ניקלשבורג קהילה גדולה וחשובה, במשך דורות רבים ישבו על כס הרבנות של עיר זו גאונים גדולים ומפורסמים, ביניהם המהר"ל מפראג, רבי יום טוב ליפמאן הלך בעל ה"תוספות יום טוב" ורבנים גדולים אחרים זיע"א. כאשר עמדה קהילה זו לבחור ברב שהיה בעת ובעונה אחת גם הרב הראשי של האיזור כולו, היו מחפשים כדבר המובן מאליו גאון גדול ששמו יצא למרחקים כאחד מגדולי הדור. באותם ימים כבר היה רבי שמואל שמעלקא זיע"א מתלמידי הרה"ק המגיד הגדול ממעוריטש זיע"א רב מפורסם לאחר ששימש ברבנות בקהילות חשובות של פולין, שלחו אליו פרנסי קהילת ניקלשבורג הזמנה לבוא לעירם לשבת, כמועמד לתפקיד הרב הראשי שכסאו היה אז מיותר. רבי שמואל קיבל את ההזמנה, בא לשבת, דרש ברבים בהלכה ואגדה, פלפל עם תלמידי החכמים שבעיר ועשה רושם כביר על כולם. שבועות אחדים אחרי שובו לביתו, קיבל רבי שמואל כתב רבנות של העיר ניקלשבורג פרנסי הקהל הודיעו לו כי הוא התקבל כרב ראשי של הקהילה וגם כרב הכולל של בוהמיה ומוראביה כולה. זמן קצר לאחר מכן הוא בא לעיר ונתקבל בכבוד גדול, ומיד נכנס ראשו ורובו לענייני הרבנות של העיר כפי שהתפקיד דרש ממנו, במשך היום היה עסוק שעות רבות בענייני הקהילה, ואילו את רוב שעות הלילה הוא הקדיש ללימוד בהתמדה וקדושה.

באותם הימים חי בניקלשבורג יהודי זקן, תמים וירא שמים, שמיאל את תפקיד השמש של הקהילה, כפי שזה היה נהוג, היה השמש הזקן עובר מדי בוקר ודופק במקלו על החלונות ותריסי הבתים כדי להעיר את היהודים לעבודת הבורא, בעוברו ליד ביתו של הרב היה השמש נוהג להתעכב שם דקות אחדות, לנוח קמעה ולפעמים אף לשתות כוס תה, הוא המשיך במנהגו זה גם אחרי בואו של רבי שמואל שמעלקא לעיר. פעם אחת כאשר השמש נכנס לבית הרב לפנות בוקר, הוא ראה את הרב יושב כהרגלו רכון על הגמרא ולידו עומד יהודי בלתי מוכר חגור בחגורת עור והאזין לקול הלימוד, השמש שהכיר היטב את כל יהודי העיר, היה בטוח כי את היהודי הזה עדיין לא ראה מעולם, חשב השמש כי זהו וודאי אחד היהודים הנוודים ההולכים מעיר לעיר, ועכשיו הוא לן בביתו של הרב והשתתף בשיעור הבוקר שלו, במשך כל אותו היום לא ראה השמש את היהודי ההוא שנית, אולם למחרת בבוקר שוב באותה שעה הוא שוב ראה אותו עומד ליד הרב ומקשיב ללימוד הגמרא, עתה גברה סקרנותו של השמש והוא החליט לשאול את הרב בהודמנות מיהו יהודי בלתי מוכר זה? כאשר הוא אכן שאל, השיב לו רבי שמואל כי היהודי הזה היה אליהו התשבי, הוא הוסיף וביקש את השמש לא לדבר על זה יותר, והשמש המופתע לא הוסיף לשאול שאלות בנדון. עבר זמן מה והשמש שכח מכל הפרשה, עד שפעם אחת עבר מאוחר בלילה ליד בית הרב, וראה משהו מיוחד במינו, בדיוק כאשר עבר שם נפתחה הדלת החיצונית של הבית, ובפתח הופיעה דמותו האצילה של הרב, בידו פמוטים עם שני נרות, כשהוא מלווה שני אורחים שעזבו את ביתו, אחד מהם היה אותו יהודי עם חגורת העור שהרב תיארו בשעתו כאלהו הנביא, השני היה לבוש בגדי מלכות ועל ראשו כתר, בראות השמש את המחזה נפל עליו פחד גדול, הוא עמד

צניעות ונמשל

עוצם גדולתו של הקדוש ברוך הוא

משל למלך אחד רכב בדרך בראש פמליה גדולה, בדרכם הגיעו אל גבול שדה שהיתה מגודרת, כיון ששעתם היתה דחוקה מאד, ציוה המלך להרוס את הגדר כדי שיוכלו לעבור. בעל השדה היה כפרי פשוט ועם הארץ, שלא הכיר כלל את המלך ולא הבין בגינוני המלכות, ולתומו חשב כי חבורת ציידים שוברת את גדר שדהו, על כן בערה בו חמתו להשחית ובחרון אפו החל להשליך אבנים על האנשים שהרסו את הגדר. ואבן אחת אף פגעה במלך עצמו. מיד תפסוהו עבדי המלך והעמידוהו למשפט מהיר וגזר דינו נחרץ למוות, כדן מורד במלכות. ריחם המלך על הכפרי כיון שראה שהלה אינו מבין ויודע כלל מה חומרת מעשהו, על כן ביטל את גזר הדין המוות, אולם ציוה כי הכפרי יענש על מעשיו וינקה את רחובות עיר הבירה. תחילה הפקידוהו לנקות את הרחובות הרחוקים מארמון המלך, ולאחר מכן הטילו עליו לנקות את סביבות הארמון. ולבסוף את חצר המלך. ככל שעלה הכפרי בדרגה, כך הבין את עוצם המלוכה ואת תקפו וגדולתו של המלך. ומתוך הבנתו זו, הבין גם עד כמה חטא נגד המלך ומה רב פשעו. לבסוף פנה הכפרי אל השר הממונה וביקש שיביאו אותו לפני המלך כדי שיוכל להתחנן לפניו ולבקש ממנו סליחה ומחילה.

כן הוא הנמשל: האדם החוטא אינו מבין כלל את גדולתו של הקב"ה, ומתוך כך פעמים שנכשל בחטא, לו היה מבין את עוצם גדולתו של מלך מלכי המלכים, היה מתחנן ומבקש על נפשו סליחה ומחילה.

(בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א)

השמש שמר את כל הענין בסוד כמוס במשך כמה שנים, עד שמצא עצמו נאלץ לגלותו וזאת מסיבות מיוחדות במינה, מעשה בדן תורה שנערך בעיר בו פסק הרב נגד כמה בעלי בתים החשובים, ובעלי ההשפעה הללו הפכו כשל כך לשונאים מושבעים של הרב, והחליטו לעשות הכל כדי לסלקו מן העיר, החלו הללו לחפש על הרב כל מיני עלילות ואמתלאות, עבירות וחטרונות שונים, ובמסגרת מאמציהם גילו כי הרב מתנהג על פי מנהגי החסידים, אמנם לא היה בכך כל חידוש כי הרי כולם ידעו מאז ומתמיד כי רבי שמואל שמעלקא הוא מתלמידיו המובהקים של המגיד ממעזריטש, כך הרב נהג בניקלשבורג מהיום הראשון לבואו לעיר כאשר קיבלו אותו שם כרב ומורה הוראה, אולם מתנגדי הרב לא התחשבו בכך והפיצו כל מיני שמועות, וכדרכה של לשון הרע שהיא סחורה עוברת לטוחר ומוצאת קונים בקלות יתירה, כך התלקחה המחלוקת שאימה על הקהילה היהודית של ניקלשבורג. כאשר המחלוקת הגיעה לשיאה, התאספו ראשי הקהילה ובעלי הבתים החשובים לאסיפה והחליטו להודיע לרב שלמען שלום הקהילה מוטב שיעזוב את כס הרבנות של העיר ושל המדינה.

הם קראו לשמש הזקן והטילו עליו ללכת אל הרב ולהודיע לו את החלטת ראשי הקהל, אולם כאן ציפתה לראשי הקהל הפתעה, השמש הזקן שכולם הכירו אותו כאדם שקט מתון וציות, יצא הפעם מכליו וסירב למלא את השליחות, וצעק: היתכן לחשוך בצדיק כזה, בגאון כזה, בקדוש כזה, ואיפה כאן כבוד התורה? לא, אין אני מוכן ללכת בשליחות כזו, שלחו את מי שתשלחו אני לא הולך. כל הנוכחים הופתעו מדבריו התקיפים של השמש הזקן, אמנם כולם ידעו כי האיש הוא אדם ישר הגון ותמים דרך, שזו הפעם הראשונה שראו אותו יוצא מכליו ומסרב למלא את השליחות שהוטלה עליו, היו בין הנוכחים שהציעו לפטר את השמש ממשרתו, אולם המתונים יותר ביקשו לשמוע מפיו מדוע הוא מתייצב בתוקף כה רב לימינו של הרב? כאן פתח השמש הזקן את פיו וסיפר לנוכחים את המעשה שהיה, הוא אמר כי שמר את כל הענין בסוד לפי בקשת הרב, כי הוא ידע שפרסום הענין לא יהיה לרוחו של הרב, אולם עתה כאשר הוא רואה שאין ברירה הוא החליט לספר את מה שראו עיניו ושמעו אוזניו, והוא סיפר לראשי הקהילה המשתאים את סיפור ביקוריו התכופים של אליהו הנביא אצל הרב, ואת ביקורו של מנשה המלך שבא ליעץ לו כיצד לפסוק בענינה המטובך של האלמנה שבעלה מת על קידוש השם. מובן מאליו כי בתום סיפורו של השמש הזקן, נותרו מתנגדי הרב בלי מענה לשון הם בושו ונכלמו וכל האסיפה התפורה בשקט. והרב רבי שמואל שמעלקא נשאר הרב הראשי של ניקלשבורג והמדינה עד יומו האחרון. כאשר חסידים סיפרו את המעשה ברבי שמעלקא והשמש, הם התפעלו לא מגדולתו וקדושתו של הרב, זה הרי היה ידוע ומפורסם. אלא מעניוותו המופלגת של השמש הזקן, שכמה וכמה פעמים היה לו גילוי אליהו, והוא לא סיפר על כך מלה לאיש, עד שנאלץ לעשות זאת על כורחו, כאשר שם את נפשו בכפו כדי להגן על כבודו של הרב רבי שמואל שמעלקא.

צ'ין אדם לחברו

חסד עם החיים ועם המתים

מעשה ובא הגה"ק רבי ישראל מסלנט זיע"א לבית הכנסת להתפלל ולעבור לפני התיבה ביום פטירתו של אביו, והיה בין המתפללים אדם אחד, שאותו היום היה יום פטירת בתו ובא לומר קדיש ולהתפלל לפני העמוד לע"נ, אף על פי שרבי ישראל היה זכאי לזכות בתפילה כדין יארציית גמור, אולם כיון שראה רבי ישראל כי אותו אדם מיצר ומצטער, שאינו יכול לעבור לפני התיבה להתפלל ולומר קדיש לעילוי נשמת בתו, ויתר על זכותו ומסרה לאותו אדם. המתפללים ראו ותמהו: ושאל אחד מהם: יסלח לי רבנו, מה ראה לוותר על זכותו ולמסרה לאדם אחר? הרי תפילה לפני התיבה ואמירת קדיש יש בה משום כיבוד אב ומשום עילוי נשמה לנפטר. השיב רבי ישראל גאון המוסר: גדולה זכות זו שנתגלגלה על ידי אבא וזכרונו לברכה, לגמול חסד עם אדם מישראל יותר ממאה "קדישים".

ואהבת לרעך כמוך

הגה"ח רבי אלי' רוט זצ"ל זכה לשמש את הרה"ק רבי שלמה מזוועהל זיע"א, מסופר שבאחד הימים ורבי שלומ'קה פסע כאשר לצדו ר' אלי, פנה הרבי ואמר: ר' אלי, תאמר נא מה הפשט בדברי רבי עקיבא (ירושלמי נדרים ט' ד) "זה כלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך", אם הוא מזכיר "כלל גדול", כנראה שיש גם "כלל קטן", ומהו איפה ה"כלל קטן", הוי אומר "מאי דלך סאני לחברך לא תעביד",

שאף הוא נכלל בכללו של רבי עקיבא. ר' אלי החריש, והמתין להמשך מוצא פיו של רבו הקדוש. המשיך ר' שלומ'קה ואמר: ביאורן של דברים כך הוא. לדוגמא, כשתשמע שסוחר אתרוגים נודע הרוויח אלף דולר במסחר האתרוגים, אזי ה"כלל הקטן" דורש שעינך לא תהיה צרה ברווחיו, כי "כל מה דעלך סאני לחברך לא תעביד", ואילו ה"כלל הגדול" הוא שלא רק שלא תכאב על רווחיו, אלא אף תשמח בהם ותרגיש כאילו שלך המה - "ואהבת לרעך כמוך" כמו שאתה אוהב את עצמך בפשיטות, זה ה"כלל הגדול". ור' אלי סיים "יכולתי להעיד על רבי כי רכש גם את ה"כלל הגדול".

מיום עמדי על דעתי לא כעסתי על שום אדם ועל שום דבר.

בספר "לב אליהו" מובא ששאלו את הגה"ק רבי אליהו לאפיאן זיע"א במה הארכת ימים? והוא השיב: מיום עמדי על דעתי לא כעסתי על שום אדם ועל שום דבר. רבי אליהו סיפר שמעולם הוא לא יסר את בנו או אנשים אחרים תיכף כשראה אותם בקלקלתם, כי חשש שמא יוכיחם מתוך כעס. הוא היה מחכה עד שיהיה בטוח כי אין לו בלבו על החוטא שום כעס ורוגז, ורק אז היה מוכיחו. פעם קרה שאחד מילדיו עשה עוולה גדולה, הוא חיכה שבועיים עד שהרגיש בעצמו שלא נשאר בלבו אפילו שמץ כעס. ורק אז ייסר אותו.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ו ניסן

רבי יהושע העשיל ממאניסטריושץ ב"ר יצחק יואל (תרצ"ח)

יום שני כ"ח ניסן

הרה"ק רבי יששכר ליב מסלאנים ב"ר שמואל (תרפ"ח)

רבי יהושע העשיל ממאניסטריושץ ב"ר יצחק יואל (תרצ"ח)

הרה"ק רבי שם קלינגבערג מקראקא ב"ר אברהם מרדכי מזאלושץ (תש"ג)

יום שלישי כ"ט ניסן

הרה"ק רבי יהודא מאיר שפירא משפישיווקע ב"ר פינחס מקאריץ (תקפ"ט)

הרה"ק רבי משה מקאברין ב"ר ישראל (תרי"ח)

הרה"ק רבי מרדכי שלום יוסף ב"ר אהרן מסאדיגורא (תשל"ט)

יום רביעי ל' ניסן

רבינו יוסף אבן מיגאש ב"ר מאיר הלוי (ד"א תתק"א)

רבינו חיים ויטאל ב"ר יוסף (ש"פ)

הרה"ק רבי יעקב ב"ר צבי (יעב"ץ - תקל"ו)

יום חמישי א' אייר

הגה"ק רבי צבי הירש אשכנזי ב"ר יעקב (חכם צבי - תע"ח)

הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ב"ר משה (תקמ"ח)

הגה"ק רבי עקיבא יוסף שלעזינגער ב"ר יחיאל (תרפ"ב)

יום שישי ב' אייר

הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ב"ר צבי הירש (תקל"ח)

זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

פרפראות

חמישה בנים היה לו להגה"ק ה"חכם צבי" זיע"א (יומא דהילולא א' אייר). ועל כולם אמר הבעל שם טוב הקדוש זיע"א שהופיע עליהם רוח הקודש. ואחד מהם הפליג מאוד בשבחו ולא גילה מי הוא. רק החברים אמרו שכוונתו על הגה"ק ה"יעב"ץ" זיע"א (יומא דהילולא א' אייר).